

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Nejstarší písemné zmínky o Japonsku a raná japonská společnost

Oldest written mentions of Japan and early Japanese society

OLOMOUC 2024 Matěj Škultéty

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Vít Ulman, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a uvedl veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne:

Podpis:

Anotace

Jméno autora: Bc. Matěj Škultéty

Fakulta, katedra: Filozofická fakulta, Katedra asijských studií

Univerzita Palackého v Olomouci

Název práce: Nejstarší písemné zmínky o Japonsku a raná japonská společnost

Vedoucí práce: Mgr. Vít Ulman, PhD.

Počet stran: 118

Počet znaků včetně mezer: 197 866

Počet titulů použité literatury: 64

Počet příloh: 16

Klíčová slova: období Jajoi, období Kofun, Himiko, Jamatai, Jamato, Japonsko, *Giši Wadžinden*

Prvním cílem této diplomové práce je přeložit čínské kroniky hovořící o lidech Wa. Druhým cílem je vzít informace z přeložených čínských kronik, legendy a mýty z japonských kronik *Kodžiki* a *Nihonšoki* a moderní archeologické výzkumy a zjistit tak, kde se na konci období Jajoi nacházela v Japonsku významná společenská centra a jak se právě Jamato, ze kterého vzešel moderní japonský stát, stalo tím nejdůležitějším.

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu své práce Mgr. Vítu Ulmanovi, Ph.D. za jeho ochotu, podporu, trpělivost a odborné znalosti a za cenné rady při překladu čínských kronik.

Obsah

Ediční poznámka	7
Úvod	8
Čína a Korea	12
Keramika	13
Jazyk	15
1 Čínské kroniky	17
1.1 <i>Chou-chan-šu</i> 後漢書	17
1.2 <i>Wej-č'</i> 魏志	18
1.3 <i>Sung-šu</i> 宋書	18
1.4 <i>Suej-šu</i> 隋書	19
1.5 Překlad <i>Wej-č'</i>	20
1.6 Překlad <i>Chou-chan-šu</i>	26
1.7 Překlad <i>Sung-šu</i>	29
1.8 Překlad <i>Suej-šu</i>	31
2 Dějiny Japonska podle <i>Kodžiki</i> a <i>Nihonšoki</i>	35
2.1 Císař Sudžin	36
2.2 Císař Suinin	39
2.3 Císař Keikó	42
2.4 Císař Seimu	44
2.5 Císař Čúai a císařovna Džingú	44
3 Otázka Jamatai a Himiko	47
3.1 Pátrání po Jamatai	47
3.2 Pátrání po Himiko	51
4 Náboženství, šamanismus a rituály	54
4.1 Věštby z kostí	55
4.2 Tetování	57
4.3 Očista	57
4.4 Různé další praktiky	58
4.5 Náboženství na přelomu období Jajoi a Kofun	59
5 Pohřby a pohřební rituály	62
5.1 Pohřby v období Jajoi	62
5.2 Přejít do období Kofun	65

6 Bronzové rituální předměty a jejich význam	68
6.1 Zvony	68
6.2 Zbraně	70
6.3 Zrcadla	72
7 Jamatai, Jamato a zárodky císařství	80
Závěr	87
Summary	90
Seznam použité literatury	91
Seznam internetových zdrojů	95
Seznam příloh	100
Přílohy	101

Ediční poznámka

Pro čínské, korejské i japonské pojmy, jména a geografické názvy je použita česká transkripce. Kromě současných geografických pojmů (prefektura Nara; město Fukuoka; hora Miwa) je při každém prvním výskytu uveden v závorce zápis v původním jazyce, a pokud je třeba, tak i jeho překlad.

Japonská a čínská jména jsou zapisována v pořadí příjmení-jméno.

Jména, vlastní i místní, jsou psána bez kurzívy, stejně tak pojem „kofun“. Literární díla jsou zapsána kurzívou.

Citace a zdroje jsou uvedeny v souladu s citační normou ČSN ISO 690.

Úvod

Čínská kronika *Wej-č'* (魏志, *Zápisky z Wej*)¹ z konce 3. století našeho letopočtu hovoří o zemi Wa (倭, *trpaslík*), její královně Himiko (卑弥呼) a zemi Jamatai (邪馬台国), které vládla v první polovině téhož století, tedy koncem období Jajoi (弥生時代, 300 př.n.l.-250 n.l.). Tyto záznamy však nesouhlasí s japonskými kronikami z 8. století, které prezentují nepřerušenu linii mužských vládců údajně už od roku 660 př.n.l. Až ve 20. století se ale vědci začali důkladně zabývat touto nesrovnalostí. Snahy najít zrnka pravdy v japonských mýtech a legendách společně s moderními výzkumy a archeologickými nálezy už nicméně poskytují poměrně ucelený obraz toho, co se v Japonsku dělo koncem období Jajoi.

Japonské kroniky *Kodžiki* (古事記) z roku 712 a *Nihonšoki* (日本書紀) z roku 720, souhrnně zvané *Kiki* (記紀), jsou nejstarší dochovanou japonskou literaturou a popisují historii Japonska od samého vzniku světa až po 7. století našeho letopočtu.² Hlavním účelem jejich sepsání bylo vytvořit ucelenou mytologii a genealogii císařského rodu, aby, podobně jako tomu bylo například v Číně, měl císař „oficiální“ důkaz o svém božském původu, a tudíž právo vládnout celému Japonsku. Kvůli tomuto přístupu jsou ale kroniky velmi nedůvěryhodné, co se týče některých historických událostí. Z mytologického vzniku světa a všelijakých peripetií bohů se toho o dávné historii moc nedočteme, i tyto příběhy ale mají svůj základ ve skutečnosti. Legendy o bohyni Slunce Amaterasu (天照大神) a jejím bratru Susanó (スサノオ)³ se mohou zdát jen jako smyšlené příběhy o sourozenecké rivalitě, něco, co je běžné v normálním životě, do kroniky ale byly zahrnuty z politických důvodů – jejich vzájemné hašteření reprezentuje politické styky říše Jamato (大和国) (které reprezentuje Amaterasu), budoucího císařského dvora sídlícího v narské kotlině, a oblasti Izumo (出雲) (které reprezentuje Susanó), jež byla nakonec podrobena Jamatem.⁴ Z archeologických nálezů máme důkazy, že počátkem období Kofun (古墳時代, 3.-7. století) oblast Izumo opravdu byla jednou z hlavních společenských center té doby. A japonské kroniky nám, skrz mýty a legendy, dokazují, že mezi Izumem a

¹ Japonsky *Giši*.

² Kronika *Kodžiki* končí císařovnou Suiko (vládla 593-628), *Nihonšoki* končí císařovnou Džitó (vládla 686-697).

³ Zápis ve znacích je v kronikách odlišný. *Kodžiki* píše 須佐之男命, *Nihonšoki* píše 素戔鳴尊.

⁴ Kidder, 2007, s. 84. Piggott, 1989, s. 67-68.

Jamatem probíhal kontakt. Potíž je ale v tom, že *Kodžiki* a *Nihonšoki* tyto příběhy zařazují do doby dávno před tím, než proběhly ve skutečnosti.

Podle kronik vládl první japonský císař Džinmu (神武天皇) v letech 660-585 před naším letopočtem. Původně žil v dnešní prefektuře Mijazaki na ostrově Kjúšú, postupně ale směrem na sever dobýval jednotlivé oblasti, až se nakonec dostal do dnešní prefektury Nara, kde se usídlil a založil císařskou linii, jež vládne dodnes. O jeho existenci ale neexistují žádné důkazy a doba jeho vlády dnes obecně považována za vymyšlenou. Prvním císařem, o kterém se historikové shodují, že mohl opravdu existovat, byl císař Sudžin (崇神天皇), v pořadí desátý, jemuž kroniky připisují vládu v letech 97-30 př.n.l. Tato data jsou ale opět zpochybňována. Pokud Sudžin skutečně žil, pravděpodobně vládl v první polovině 3. století našeho letopočtu.⁵ Za prvního historicky doložitelného císaře je považován až 29. císař Kinmei (欽明天皇, vládl 539-571), během jehož vlády byl do Japonska oficiálně přiveden buddhismus. *Kodžiki* a *Nihonšoki* tedy opět nelze důvěřovat co se týče časového zařazení. Avšak, stejně jako tomu bylo u mytologických příběhů o bozích, i zde můžeme najít kousky pravdy. Doba přechodu z období Jajoi na období Kofun byla plná zvrátů, z nichž největším byl zřejmě počátek budování tzv. kofunů, pohřebních mohyl. Nejstarší kofuny lze nalézt v dnešní prefektuře Nara a předpokládá se, že právě v této oblasti, přibližně v době, která se připisuje císaři Sudžinovi,⁶ vznikly počátky říše Jamato, budoucího japonského císařství. Dalo by se tedy domnívat, že autoři starých japonských kronik vzali skutečné osoby a události a jen je posunuli do minulosti, aby chronologie vycházela s rokem 660 př.n.l. Ovšem japonské záznamy z 8. století nejsou jediným písemným zdrojem informací, jaký máme.

Čínská kronika *Wej-č'* byla sepsána koncem třetího století a popisuje události za dob vlády dynastie Wej (220-280 n.l.). Součástí kroniky je i část japonsky zvaná *Wadžinden* (倭人伝), která popisuje zemi Wa, což je staré čínské označení pro Japonsko. *Wadžinden* hovoří o lidech Wa, jejich zvycích a tradicích, obživě, válečných sporech, ale také například o tom, jaké rostliny či zvířata se na ostrovech nachází. Tou nejvýznamnější částí je ale zmínka o zemi Jamatai (邪馬台国) a její vládkyni Himiko (卑弥呼). *Wadžinden* popisuje lokaci Jamatai, vzdálenosti a směry jsou ale nepřesné a kdyby se jich člověk držel, skončil by kdesi v oceánu. Popisuje také,

⁵ Barnes, 2007, s. 22.

⁶ Historicky, nikoliv v japonských kronikách. Tedy 3. století našeho letopočtu.

jak po desetiletích válčení byla Himiko zvolena královnou a ve většině země nastal mír. Himiko a Wej spolu byly navzájem v kontaktu a *Wadžinden* zmiňuje její smrt, která se podle kroniky uskutečnila v roce 248. Pohřbena byla ve velké mohyle. Nebýt zmínky o Himiko a jejích kontaktech s Čínou, dalo by se snad předpokládat, že Jamatai je jen chybný přepis a jedná se o Jamato. Přítomnost královny ale takové myšlenky zpochybňuje. A japonské kroniky ji ani slovem nezmiňují, vyvstává tudíž otázka, kde je pravda.

Mnoho odborníků se už pokoušelo dobrat se k tomu, jak to ve skutečnosti bylo. Tato práce se tudíž nebude zabývat tím, zdali Himiko nebo Sudžin existovali. Ani se nebude zabývat tím, kde se Jamatai nacházelo, ačkoliv bude, podle nejnovějších výzkumů a teorií, pracovat s myšlenkou, že se nacházelo v oblasti dnešní prefektury Nara, stejně jako pozdější říše Jamato. Prvním cílem práce bude přeložit části čínských kronik *Wej-č'*, *Chou-chan-šu* (後漢書), *Sung-šu* (宋書) a *Suej-šu* (隋書)⁷ hovořící o lidech Wa. Primární zdrojem, kromě původních čínských textů, zde bude japonský překlad Išihary Mičihira (2023). Jako sekundární zdroje budou použity anglické překlady Cunody a Goodriche (1951) a Kiddera (2007). Druhým cílem práce bude vzít vybrané pasáže z *Wadžinden* týkající se společenských a kulturních záležitostí, doplnit je o případné informace z dalších výše zmíněných čínských kronik, porovnat je s japonskými kronikami a archeologickými nálezy a vykreslit tak, jaká asi opravdu mohla být situace v Japonsku na přelomu období Jajoi a Kofun co se týče kulturních tradic a zvyků, a jak nám tyto informace mohou pomoci pochopit politickou a společenskou situaci v zemi.

Úvodem bude stručně představena politická situace Číny a Koreje ve třetím století, japonská keramika a jak možná vypadal japonský jazyk za časů Himiko.

První kapitola práce pak bude obsahovat stručné představení čínských kronik *Wej-č'*, *Chou-chan-šu*, *Sung-šu* a *Suej-šu*, a poté přeložené části popisující zemi Wa a její obyvatele.

Druhá kapitola představí historii Japonska tak, jak ji prezentují kroniky *Kodžiki* a *Nihonšoki*. Středem zájmu budou hlavně císaři Sudžin, Suinin (垂仁天皇), Keikó (景行天皇), Seimu (政務天皇), Čuai (仲哀天皇) a císařovna Džingú (神功皇后). Prvním důvodem je, že Sudžinovu (ačkoliv víceméně nepodloženou) existenci zasazují historici do 3. století našeho letopočtu, tedy

⁷ Japonsky *Giši*, *Kókandžo*, *Sóšo* a *Suišo*.

do doby, kterou *Wadžinden* připisuje Himiko. Druhým důvodem je, že japonské kroniky naopak zasazují do doby Himiko císařovnu Džingú.

Třetí kapitola představí dosavadní pokusy o nalezení lokace Jamatai a proč bude tato práce pracovat zejména s myšlenkou, že se Jamatai nacházelo v prefektuře Nara, konkrétně v okolí měst Tenri a Sakurai. Představí také různé teorie a snahy identifikovat Himiko s postavami z japonských kronik, mimo jiné například s císařovnou Džingú, která podle nich vládla právě v době, kterou čínské kroniky připisují Himiko.

Čtvrtá kapitola se bude věnovat náboženství, šamanismu a rituálům, které zmiňují *Wadžinden* i *Kiki*. Podle *Wadžinden* byla Himiko schopnou šamankou a k vládě se dostala právě pomocí nadpřirozených schopností. V *Kiki* též šamanské praktiky, věštby a promlouvání s bohy hrají důležitou roli (zejména v období od císaře Sudžina po císařovnu Džingú), budou tudíž také zahrnuty do této kapitoly.

Pátá kapitola nepřímo naváže na čtvrtou a bude popisovat pohřební rituály a způsoby pohřbívání, a to jak z období Jajoi, tak z období Kofun. Pohřbům je věnována speciální pozornost, jelikož počátek období Kofun je značen právě změnou ve způsobu pohřbívání. Začaly se stavět mohyly větší než kdy předtím, které byly velmi specifické pro jejich tvar podobný klíčové dírce – tzv. kofuny, podle nichž je pojmenováno toto historické období. Podle *Wadžinden* byla Himiko pohřbena ve velké mohyle a obecně se dnes předpokládá, že se jednalo o jeden z kofunů.

Šestá kapitola se bude věnovat bronzovým rituálním předmětům a jejich významným nalezištím. Čínské kroniky hovoří o bronzových zrcadlech, na japonských ostrovech ale měly důležitý význam i bronzové zbraně, hlavně kopí a meče, a bronzové zvony *dótaku* (銅鐸). *Dótaku* například nejsou zmíněny ani v čínských a ani v japonských záznamech, ačkoliv jejich nalezené množství dokazuje, že byly užívány po značnou část období Jajoi – až téměř do jeho konce, kdy byly nahrazeny právě bronzovými zrcadly.

Sedmá kapitola, poslední, se za pomoci informací z předchozích kapitol pokusí vytvořit obraz o tom, kde se nacházela významná společenská a politická centra na přelomu období Jajoi a Kofun. Součástí této kapitoly bude také propojení Jamatai a Jamato a, opět na základě dříve zmíněných informací, jak asi probíhal počátek budoucího japonského císařství.

Čína a Korea⁸

V prvních dvou staletích našeho letopočtu byla v Číně u moci dynastie Chan (漢). Okraje její říše se dotýkaly severní části korejského poloostrova, kde v roce 108 př.n.l. dobyla Kočoson (고조선), nejstarší známý korejský proto-stát. Jeho území vzala pod svou správu Čína a rozdělila jej na čtyři komandérie – Le-lang (樂浪郡), Lin-tchun (臨屯郡), Süan-tchu (玄菟郡) a Čen-fan (真番郡). Obyvatelé Koreje se s tím ale nespokojili a v 1. stol. n.l. z nich zbyl pouze Le-lang – ostatní byly dobyty Kogurjem (고구려), nově vznikajícím korejským královstvím. Čína musela neustále hlídat své severní hranice a odrazet útoky Kogurja na Le-lang, s hasnoucí mocí dynastie Chan ovšem nebylo možné situaci udržet. Místní rodina Kung-sun (公孫) se ujala správy a v roce 206 založila jižně od Le-langu novou komandérii Tajfang (帶方郡). V letech 238-245, poté, co dynastie Wej upevnila svou moc v Číně, dobyla zpět Le-lang a Tajfang a pokusila se i o dobytí Kogurja. Expanze Wej byl možná důvod, proč se Himiko rozhodla vyslat v roce 239 poselstvo do Tajfangu. Chtěla se ujistit, že Wej nebude pokračovat dál na jih, a pokud náhodou ano, navázat s nimi přátelský vztah, než se dostanou k Japonsku.

Na jižní části korejského poloostrova touto dobou existovala tři kmenová uskupení – Mahan (마한, 馬韓), Činhan (진한, 辰韓) a Pjonhan (변한, 弁韓), ze kterých později vzešly Päkče (백제, 百濟), Silla (신라, 新羅) a Kaja (가야, 百濟). Korea měla touto dobu velký náskok před Japonskem, zejména kvůli jejímu umístění hned vedle Číny. Železo se zde používalo už ve 4. stol. př.n.l. a jeho využití ve vojenství a zemědělství měly velký význam na udržení nezávislosti korejských území. Bronz v Koreji byl už dávno předtím a společně se zlatem se používal v různých řemeslech. Skrz Koreu proudily v podstatě všechny kulturní prvky putující z Číny, Japonsko se k nim dostávalo někdy až po mnoha staletích. Velké pohřební mohyly, nové techniky vypalování keramiky, hedvábí či lak jsou jen některými z nich.

⁸ Tato část čerpá z několika zdrojů: Kidder, 2007, s. 52-58; Dillon, 1998; Son, Kim, Hong, 1982; Gardiner, 1969; Barnes, 2001.

Keramika

Japonská keramika patří mezi nejstarší na světě. Nálezy z naleziště Ódai Jamamoto Iči (大平山元I遺跡) v prefektuře Aomori jsou datovány do období mezi 16 000 – 15 500 let před naším letopočtem, což z nich činí jednoznačně nejstarší nálezy na japonských ostrovech.⁹ Tato první keramika značí přechod z paleolitu do období Džómon (縄文時代, cca 14000-300 př.n.l.), které bylo pojmenováno podle provazcovitých vzorců, jimiž jsou výrobky zdobeny (縄 džó = provaz, 文 mon = vzor/kultura/styl). Vyráběna byla ručně, bez hrnčířského kruhu, a vypalována byla na venkovním ohni o teplotách asi 900°C.¹⁰

V roce 1884 byla v Tokiu nalezena keramika jiného, nového stylu. Pojmenována Jajoi (弥生) podle místa nálezů, odlišovala se od keramiky předchozího období zejména rafinovanější technikou výroby, přinesenou nejpravděpodobněji z kontinentu.¹¹ Menší množství dekorativnosti naznačuje spíše každodenní používání, což dokazují mimo jiné také nálezy misek, nádobí, hrnců na vaření, korálek *magatama* (勾玉), předmětů ve tvaru zvonů, přeslenů na výrobu textilu, či vyvýšených mís (se stojanem),¹² které také zmiňuje *Wej-č'*: „Jídlo a pití pokládají na vyvýšené misky, jedí rukama.“ Hrnčířský kruh stále nebyl používán, vypalovací pec ale umožnila vypalování za vyšších teplot, než tomu bylo v období Džómon.

Kromě toho, jaké nádoby lidé období Jajoi používali, lze z nálezů získat spoustu dalších informací. Například keramické střepy z nalezišť Kamo (加茂遺跡, Okajama), Šimizudani (清水谷遺跡, Nara) nebo Inajoši Sumida (稲吉角田遺跡, Tottori) ukazují soudobé lodě, které se od těch z období Džómon odlišovaly řadou vesel po obou stranách lodě. Jedná se také o nejstarší archeologický důkaz lodí využívaných pro ceremoniální účely. Jiné nálezy zase poskytují pohled na obydlí – střepy z nalezišť Inajoši Sumida nebo Karako (唐古遺跡, Nara)

⁹ National Museum of Japanese History. *Džómon wa icu kara!? – ičiman gosenen mae ni nani ga okotta no ka* [online]. Dostupné z: <https://www.rekihaku.ac.jp/exhibitions/project/old/091014/index.html>

¹⁰ The Metropolitan Museum of Art. *Jōmon Culture (ca. 10,500–ca. 300 B.C.)* [online]. Dostupné z: https://www.metmuseum.org/toah/hd/jomo/hd_jomo.htm

¹¹ Encyclopedia Britannica. *The Yayoi period (c. 300 BCE – c. 250 CE)* [online]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Japan/The-Yayoi-period-c-300-bce-c-250-ce#ref276101>

¹² Sahara a Hiroši, 1976, s. 20. Hudson a Barnes, 1991, s. 227.

vyobrazují stavby se zvýšenou podlahou.¹³ Běžná obydlí období Jajoi byla, stejně jako v Džómon, zapuštěna do země, většina vyvýšených budov byla tedy buď sýpky na obilí a rýži (ochrana proti zvířatům) nebo obydlí někoho významného, jak lze například vidět u Jošinogari (吉野ヶ里遺跡, Saga).

Častá jsou i vyobrazení tančících osob, na keramických úlomcích z nalezišť Šimizukaze (清水風遺跡, Nara) a Cuboi (坪井遺跡, Nara) mají postavy i vlnité rukávy. Na střepech z Kawaki Jošihara (川寄吉原遺跡, Saga) a Karako je postava s něčím, co vypadá jako roh na čele. Předpokládá se, že se jedná o mužské osoby.¹⁴

Keramika měla i rituální využití, v Jošinogari byly nalezeny nádoby a podstavce, které zřejmě obklopovaly cestu k mohyle. Keramické nádoby byly také vytvářeny pro ukládání ostatků zemřelých a jejich následnému pohřbení.¹⁵

Podle toho, jak byla keramika vyrobena, či podle vzoru, lze zjistit, z jaké oblasti Japonska pochází a zdali je místní nebo ne. V Jošinogari byla nalezena zejména místní keramika, ale nálezy keramiky z jiných oblastí dokazují kontakt mezi jednotlivými regiony. Velkým průlomem v tomto ohledu bylo naleziště Makimuku (巻向遺跡, Nara), kde kromě místních výrobků byly nalezeny výrobky i z několika jiných oblastí Japonska, od severního Kjúšú až po jižní Kantó,¹⁶ s nejvíce nálezy z regionů Tókai, Kibi, Hokuriku a Sanin. To naznačuje meziregionální kontakt a dokazuje, že zde bylo jedno z největších středisek pozdního Jajoi (100-250 n.l.).¹⁷

¹³ GBHSD, 1993, 1:142.

¹⁴ Kidder, 2007, s. 128.

¹⁵ Hudson a Barnes, 1991.

¹⁶ Region Kantó zahrnuje prefektury Gunma, Točigi, Ibaraki, Saitama, Tokio, Čiba a Kanagawa.

¹⁷ Edwards, 2019, s. 9-10; Japanese Archeological Association. *Makimuku: Were the huge buildings, neatly lined up, a palace? A discovery enlivens debate over the country of Yamatai* [online]. Dostupné z: <https://archaeology.jp/sites/2010/makimuku.htm>

Jazyk

Japonština je dnes většinou považována za jazykový izolát a společně s jazyky souostroví Rjúkjú je řazena do skupiny takzvaných japonických jazyků.¹⁸ O jejím možném původu se dodnes spekuluje, zvažuje se například podobnost s korejštinou a altaickými jazyky, nebo třeba její podobnost s austronéskými jazyky. O jejím vývoji už ale máme znalostí více.

Koncem období Džómon začala do Japonska z kontinentu proudit kultura Jajoi. Nová keramika, železo, bronz, pěstování rýže – to vše dorazilo do Japonska v tomto období společně s proudy přistěhovalců z pevniny.¹⁹ Tito přistěhovalci, nejpravděpodobněji z korejského poloostrova, s sebou přinesli i svůj jazyk, který se začal míchat s místním původním jazykem populace Džómon. Nevíme, jaký jazyk (jazyky) kultura Džómon používala, existují například odhady, že se jednalo o dávného předchůdce ainuštiny.²⁰ Jisté ovšem je, že byl tento jazyk v období Jajoi z velké části asimilován, či snad až nahrazen, nově příchozím jazykem z kontinentu.

Himiko, žijící na samém konci období Jajoi, tedy používala nějaký proto-japonický jazyk, těsně předtím, než došlo k rozdělení mezi japonštinou a rjúkjúštinou.²¹ O jeho konkrétní podobě se můžeme jen dohadovat, *Wadžinden* ale poskytuje ukázky tehdejšího jazyka alespoň prostřednictvím místních názvů a osobních jmen. I zde jsou nejasnosti, jelikož se tato slova odvozují od toho, jak byla foneticky zapsána čínskými autory. Některé znaky tedy mohly mít jiné čtení než dnes a některé třeba mohly být mylně zapsány. Lze si také povšimnout tendence čínských autorů zapisovat japonská slova pomocí znaků s negativními významy. Však už jen samotné Wa, označující tehdejší Japonsko, znamená „trpaslík.“ Jiným příkladem může být třeba země Kona, kterou *Wadžinden* zmiňuje. V textu zapsána jako 狗奴国, tedy pes-otrok-země, je těžké představit si, že by to tak zaznamenali místní obyvatelé (kdyby uměli psát).

Těžko říct, jak moc se jazyk, kterým mluvila Himiko, podobal jazyku mluveném na korejském poloostrově. Pozdější japonské i korejské záznamy (kroniky *Nihonšoki* a *Samguk sagi* (삼국사기, 三國史記)) ale téměř pokaždé zmiňují přítomnost překladatele, když šlo o styky s čínskými vyslanci nebo s *Emiši* (蝦夷, Ainu), kdežto naopak u styků mezi Japonskem a

¹⁸ Někdy se k nim řadí i hačidžó, kterým mluví obyvatelé souostroví Izu.

¹⁹ Hudson, 1999, 82-102.

²⁰ Hudson, 1994, 238.

²¹ Bentley, 2008. Kidder, 2007.

Koreou se nic takového nedělo.²² Do Japonska také neustále během období Jajoi migrovali lidé z kontinentu (nejvíce právě z korejského poloostrova), a stejně tomu pak bylo i později v období Kofun, kdy některé rodiny původem z Koreje držely vysoká postavení na císařském dvoře. Koncem období Jajoi už byl tedy původní jazyk kultury Džómon z velké části nahrazen/asimilován jazykem kultury Jajoi, stejně jako byla původní Džómon populace nahrazena novými přistěhovalci.

Je samozřejmě nemožné předpokládat, že se v celém Japonsku mluvilo sjednoceným jazykem. Nevíme, jaká byla situace ohledně dialektů, na Kjúšú ale pravděpodobně mluvili nářečnými více se podobajícími jazyky z kontinentu, zatímco na severu Japonska byly stále patrné vlivy kultury Džómon. Z toho málo, co nám *Wadžinden* poskytuje, se Bentley domnívá, že v rámci Wa byly používány alespoň dva rozdílné jazyky (snad „japonština“ a jazyk Ainu) a více než jeden dialekt. Také usuzuje, že byl jazyk Himiko příbuzný s jazyky na korejském poloostrově, a dost možná se na poloostrově i vyskytoval.²³

Co se týče písma, to se do Japonska dostalo až v období Kofun, nejčastěji je uváděno páté či šesté století. Bronzová zrcadla importovaná z Číny byla většinou zdobena čínským písmem, a je možné, že alespoň někteří obyvatelé Japonska rozuměli jeho významu. Existují ale i nálezy, kde bylo čínské písmo aktivně použito, nejen čteno. Keramický střep z naleziště Mikumo (三雲遺跡, Fukuoka) obsahuje znak 竟 (*kjó, owaru* – ukončit), jiný střep z naleziště Daiširo (大城遺跡, Mie) obsahuje znak 奉 (*hó, tatemacuru* – nabídnout). Oba tyto nálezy jsou datovány do druhého až třetího století našeho letopočtu a ukazují, společně s bronzovými zrcadly, určitou gramotnost alespoň části populace.²⁴ V posledních letech se ale objevil názor, že Japonci psali už dříve. Profesor Janagida (柳田康雄) z tokijské univerzity Kokugakuin (國學院大學) přezkoumal nálezy sahající až do prvního století před našim letopočtem, původně považované za brousící kameny, a usoudil, že se jedná o třecí kameny na tuš. Pokud by se jeho nálezy ukázaly jako pravdivé, znamenalo by to, že se písmo do Japonska dostalo o pár staletí dříve, než se běžně usuzuje.²⁵

²² Hong, 2005, s. 19-20. Hudson, 1994, s.242.

²³ Bentley, 2008, s.33.

²⁴ Kidder 2007 s.113, Mori, 1993, s.96-98.

²⁵ ŠIMIZU, Kendži. *Japan was likely writing centuries earlier than record suggests* [online]. The Asahi Shimbun. Dostupné z: <https://www.asahi.com/ajw/articles/13356131>; OMORI, Akihiro. *Artifact analysis suggests Japan adopted writing centuries earlier than thought* [online]. The Mainichi. Dostupné z: <https://mainichi.jp/english/articles/20190220/p2a/00m/0na/017000c>

1 Čínské kroniky

Čínské dynastické kroniky, zvané *Er-š-s ' -š'* (二十四史, česky *24 historií*), jsou oficiálními záznamy o čínské historii, počínaje *Š'-t 'i* (史記) z roku 91 př.n.l. a konče *Ming-š'* (明史) z roku 1739. Několik z nich obsahuje i kapitoly o „východních barbarech“, mezi které patřilo i Japonsko, Číňany tehdy nazýváno Wa. Tato kapitola stručně představí čtyři z nich a poskytne překlad částí týkajících se země Wa.

1.1 *Chou-chan-šu* 後漢書

Kniha *Chou-chan-šu* popisuje dějiny dynastie Východní Chan, tedy druhé (pozdější) části dynastie Chan. Dynastie Chan se dělí na dvě časové etapy, Západní Chan (207 př.n.l. – 9. n.l.) a Východní Chan (25 n.l. – 220 n.l.) a rozděluje je období od roku 9 n.l. až do roku 24 n.l., kdy se trůnu ujal Wang Mang (王莽) a založil svou vlastní dynastii Sin (新). Byl jejím jediným vládcem a po jeho smrti se moci opět ujala dynastie Chan. Jejím zakladatelem byl Liou Pang (劉邦), později známý jako císař Kao-cu (漢高祖), který stál v čele revoluce proti vládě dynastie Čchin (秦).²⁶ Knihu sepsal Fan Jie (范曄), který zemřel v roce 445 n.l., tedy nějakou dobu poté, co dynastie Chan skončila. Vycházel ze starších textů, většina se jich však nedochovala.²⁷ Proto, ačkoliv dynastie Chan předcházela období Tří království, není *Chou-chan-šu* nejstarší písemnou zmínkou o Japonsku. Je z textu také zřejmé, že spoustu (ne-li všechny) informací o Wa čerpal Fan Jie právě z *Wej-č'*.

²⁶ Encyclopedia Britannica. *Han dynasty* [online]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Han-dynasty>

²⁷ HILL, John E. *Hou Hanshu* [online]. Dostupné z: https://depts.washington.edu/silkroad/texts/hhshu/hou_han_shu.html#background

1.2 Wej-č' 魏志

Dynastie Chan skončila po několika desetiletích nepokojů v roce 220, když císař předal trůn Cchao Pchimu (曹丕), čímž započala dynastie Wej (魏, příp. Cchao-Wej, 曹魏). Wej ovládala pouze severní Čínu, na jihu vzniklo království Wu (吳) a na západě Šu-chan (蜀漢). Tomuto období, které trvalo do roku 280, se říká Období tří království (三國, San-kuo).²⁸ Podobně jako u dynastie Chan, i zde vznikla kronika zapisující události této doby. Byla sepsána koncem třetího století a rozdělena na tři části, z nichž se každá věnovala jednotlivému císařství. Kniha Wej (*Wej-č'*), soustředící se na Wej, je právě tou, která obsahuje *Wadžinden*, tedy část zabývající se lidmi Wa a Japonskem. Území Wej zasahovalo až na sever korejského poloostrova, tudíž nejbližší k Japonským ostrovům. Kniha je první historickou zmínkou o Japonsku a jeho obyvatelích.

1.3 Sung-šu 宋書

Dynastie Liou-Sung (劉宋, 420-479) byla první z takzvaných Jižních dynastií.²⁹ Založil ji Liou Jü (劉裕), původně vojenský velitel, když vedl převrat proti tehdy vládnoucí východní dynastii Ťin (晉).³⁰ *Sung-šu* pojednává o této dynastii a obsahuje také část věnující se Wa a Japonsku. V letech 492-493, tedy po pádu Liou-Sung, ji sepsal Šen Jüe (沈約).³¹

Sung-šu hovoří o pěti japonských vládciích – San (讚), Čin (珍), Sai (濟), Kó (興) a Bu (武). Jsme zde už pevně v období kofun a text se soustředí pouze na vzájemný vztah Liou-Sung a Japonska. Potíž je zde v tom, že *Kiki* žádná taková jména nezmiňují. Klíčem k této hádance ale mohou být nálezy dvou mečů, jeden v hrobce Inarijama (稻荷山古墳, Saitama) a druhý

²⁸ Encyclopedia Britannica. *Three Kingdoms* [online]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/Three-Kingdoms-ancient-kingdoms-China>

²⁹ 420-589. Jižní dynastie byly čtyři: Liou Sung, Jižní Čchi, Liang a Čchen.

³⁰ ChinaKnowledge. *Liu-Song Dynasty* [online]. Dostupné z: <http://www.chinaknowledge.de/History/Division/liusong.html>

³¹ Wilkinson, 2012, s. 730.

v hrobce Eta Funajama (江田船山古墳, Kumamoto). Oba tyto meče mají na sobě vyryté nápisy, součástí kterých je jméno Wakatakeru, neboli jméno císaře Júřakua (雄略天皇), který údajně vládl v druhé polovině pátého století. A protože jeho jméno, v plném znění Óhacuse no Wakatakeru no Mikoto (大泊瀬幼武尊天皇), obsahuje znak 武, je považován právě za v *Sung-šu* zmíněného Bu.³² Pokud by to byla pravda, předchozí čtyři jména by tedy patřila císařům vládnoucím před Júřakuem. Pro tuto práci tento fakt mnoho neznamena, nahrává ale názorům, podle kterých se Jamatai nacházelo v pozdějším Jamatu, neboť čínské kroniky mezi nimi nerozlišují a jedno plynule navazuje na druhé.

1.4 *Suej-šu* 隋書

Dynastii Suej (580-618) založil úředník Jang Ťien (楊堅), který se po nepokojích v říši ujal vlády a stal se novým císařem. Po dobytí jižní a západní části Číny se mu podařilo zemi sjednotit (naposledy byla sjednocená během dynastie Chan).³³ *Suej-šu* je kronikou této krátké dynastie. Její sestavení měl na starost Wei Čeng (魏徵) a dokončena byla v roce 636.³⁴

Co se týče Japonska, pojednává zejména o událostech za doby dynastie Suej, zmiňuje ovšem i Himiko. Stejně jako *Sung-šu* tedy předpokládá pravidelnou návaznost mezi Jamatai a Jamato.

³² Anazawa a Manome, 1986, 375-395.

³³ Encyclopedia Britannica. *Sui dynasty* [online] Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Sui-dynasty>

³⁴ ChinaKnowledge. *Suishu* [online]. Dostupné z: <http://www.chinaknowledge.de/Literature/Historiography/suishu.html>

1.5 Překlad *Wej-č'*

Lidé Wa³⁵ žijí uprostřed moře jihovýchodně od Tajfangu³⁶ na hornatých ostrovech, kde utvářejí společenství. Dříve tam bylo více než sto těchto společenství. Za dob dynastie Chan docházeli vyslanci a tlumočníci z třiceti z nich. Aby se člověk dostal z komandérie (Tajfang) do Wa, musí cestovat po vodě podél pobřeží kolem země Chan.³⁷ Cestujíc chvílemi na jih, chvílemi na východ, dorazí k severnímu pobřeží země Kumgwan Kaja.³⁸ Celkově se jedná o více než sedm tisíc *ri*.³⁹

Po prvním překonání moře a přeplutí více než tisíce *ri* dorazí člověk do země Cušima. Tamní nejvyšší úředník se nazývá *hiko*, jeho pobočník *hinamori*. Tento odlehlý ostrov má rozlohu více než čtyři sta *ri*. Jsou tam hory s prudkými svahy, hluboké lesy a stezky jako kdyby vyšlapané srnami či ptactvem. Je tam více než tisíc domácností. Nemají dobrá rýžová pole, a tak se živí mořskými plody. Na lodích plují na jih i na sever, aby nakoupili obilí.

Opět na jih, více než tisíc *ri* přes moře zvané Kankai,⁴⁰ dorazí člověk do velké země. Úředník je tam opět zván *hiko* a pobočník *hinamori*. Rozloha této země je tři sta *ri*. Je tam spousta bambusu a hustých lesů a žije tam asi tři tisíce rodin. Částečně pěstují rýži, ale nestačí jim to, a tak se také vydávají nakupovat obilí na jih i na sever.

Po překonání dalších tisíc *ri* po moři dorazí člověk do země Macura. Je tam přes čtyři tisíce domácností. Žijí pod horami u moře. Vegetace je tam tak hustá, že není možné vidět osobu, která kráčí před vámi. Tamní lidé rádi loví ryby a sbírají ušně. Nehledě na hloubku vody, všichni se pro ně potápí.

Pět set *ri* pěšky směrem na východ dorazí člověk do země Ito. Úředník se nazývá *niki*, pobočníci *imoko*⁴¹ a *hikoko*. Je tam přes tisíc domácností. Titul panovníka je dědičný, ale všichni jsou poddaní královny. Vyslanci z komandérie při jejich cestách tam a zpět vždy pobývají na tomto místě.

³⁵ 倭, označení pro Japonské ostrovy. Doslovný význam je „trpaslík.“

³⁶ 帶方郡. Japonsky 帶方郡, *taihógun*. Čínská komandérie na severu korejského poloostrova.

³⁷ V tomto případě se zřejmě jedná o korejský poloostrov, nikoliv Čínu.

³⁸ Japonsky 狗邪韓国, *kujakankoku*. Vládnoucí stát konfederace Kaja na jihu korejského poloostrova.

³⁹ Jednotka délky. Jakou konkrétní délku určovala ale nelze říct. Vzdálenosti, které *Wadžinden* udává, jsou více než pochybné.

⁴⁰ Cušimský průliv.

⁴¹ Případně *šimako*.

Sto *ri* na jihovýchod je země Na. Úředník se nazývá *šimako*, pobočník *hinamori*. Je tam přes dvacet tisíc domácností. Východně do země Fumi je to sto *ri*. Úředník se nazývá *toma*,⁴² pobočník *hinamori*. Je tam přes tisíc rodin.

Dvacet dní plavby na lodi směrem na jih je země Toma. Úředník se nazývá *mimi*, pobočník *mimitari*. Je tam možná přes padesát tisíc domácností.

Deset dní cestování po vodě, či měsíc cestování po zemi, směrem na jih je země Jamaiči,⁴³ sídlo královny. Úředníci se nazývají *ikima*, *mimato*, *mimawaki* a *nakato*. Je tam možná přes sedmdesát tisíc domácností.

Na sever od země královny by se počty domácností a vzdálenosti ještě daly zhruba zaznamenat, ale ostatní země už jsou příliš odlehlé na to, aby se daly detailně popsat.

Dále tam jsou země Šima, Ihaki, Ija, Toki, Mina, Kokoto, Fuko, Sona, Cuso, Sona, Koo, Kanasona, Ki, Igo, Kina, Jama, Kudži, Hari, Kii, Una a Na.

Zde končí hranice královniny země.

Na jih je země Kona, kde vládne král. Tamní úředník se nazývá *kokočihiko*. Tato země královně nepatří. Z komandérie (Tajfang) je to do královniny země přes dvanáct tisíc *ri*.

Muži, bez rozdílu věku, mají všichni tetování na obličejích i po tělech. Od dávných dob nazývají jejich vyslanci sami sebe velmoži. Syn Šao Kchanga⁴⁴, vládce z dynastie Sia, si jakožto vládce Chuej-ti⁴⁵ nechal ostříhat vlasy a potetovat se, aby se ubránil před útoky draků. Nyní si potápějící se lidé Wa, kteří mají zálibu v chytání ryb a škeblí, také tetují těla, aby se vyhnuli útokům velkých ryb a vodního ptactva. Později začala být tetování více dekorativní a v každé zemi se lišila. Někde byla napravo, někde nalevo, někde byla velká, někde malá. Rozdíly byly i v závislosti na společenském postavení člověka. Pokud změříme vzdálenosti (do Wa), odpovídá to tomu, že to je přímo na východ od Tung-jie,⁴⁶ které je v Chuej-ti.

Jejich zvyky nejsou nemravné. Muži mají vlasy svázané bavlněnou látkou a odkrytý vršek hlavy. Oblečení mají široké a jen svázané, ne sešité. Ženy nosí vlasy vzadu sepnuté.⁴⁷ Oděv je pouze z jednoho kusu látky, uprostřed je díra, kudy se prostrčí hlava. Pěstují rýži, obilí a konopí a

⁴² Případně *tama*.

⁴³ Jamaiči = Jamatai. Je zde pro poslední slabiku použitý jiný znak.

⁴⁴ Šestý vládce dynastie Sia (2070-1600 př.n.l.).

⁴⁵ Bývalá komandérie. Nacházela se přibližně v oblasti dnešního města Šao-sing.

⁴⁶ Zapsáno jako 東治. Zde se zřejmě jedná o špatný přepis, správně by to mělo být 東治, *Tung-č'*.

⁴⁷ Nejspíše v culíku.

chovají bource morušové. Předou jemná vlákna, z nichž vyrábí len, hedvábí a bavlnu. Nejsou tam žádné krávy, koně, tygři, levharti, ovce či straky. Jako zbraně používají kopí, štíty a dřevěné luky. Dřevěné luky mají kratší spodní část a dlouhou horní část. Některé bambusové šípy mají železné hroty a některé mají hroty kostěné. Mravy, zvyky a výrobky mají srovnatelné s *Tan-er* a *Ču-ja*.⁴⁸ Země Wa má teplé podnebí a lidé tam jedí čerstvou zeleninu v zimě i v létě. Všichni chodí bosí. V domech jsou pokoje. Otec, matka i sourozenci mají vlastní pokoj a spí odděleně. Barví si těla červeným okrem, podobně jako se v Číně používá pudr. Jídlo a pití pokládají na vyvýšené misky, jedí rukama. Když někdo zemře, je uložen do rakve bez vnějšího sarkofágu a je vytvořena mohyla. Mají pohřební rituály trvající více než deset dní, během kterých nejí maso. Člověk vedoucí rituál nařiká, zatímco ostatní zpívají, tancují a pijí alkohol. Po pohřbu si jde celá rodina umýt těla do vody, podobně jako u *lien-mu*.⁴⁹

Při návštěvě Číny je součástí vyslanstva vždy jeden muž, který je neučesaný, nezbavuje se vši, nosí špinavé oblečení, nejí maso a nepřibližuje se k ženám, asi jako kdyby truchlil. Je nazýván *džisai*.⁵⁰ Pokud výprava úspěšně dorazí, obdarují ho otroky a cennostmi. Pokud ale dojde k nemocem či zraněním, zabijí ho. Nebyl totiž dostatečně ukázněný v plnění svých povinností.

Země (Wa) produkuje perly a jaspis. V horách je rumělka.⁵¹ Stromy tam jsou kafrovník, jírovec, kafrovník lékařský, kdoulovec japonský, dub žlázonosný, kryptomérie, dub zubatý, morušovník a javor. Bambusy tam jsou *šino*, *jadake* a *kazuradake*. Jsou tam i zázvor, divoké mandarinky, pepř a také zázvor *mjóga*. O těchto plodinách ale neví, že z nich mohou připravit něco chutného a výživného. Žijí tam opice a černí bažanti.

V případě nějaké události, cestování, či jiného, nejprve prohlásí, o čem věští, a poté dávají kosti do ohně. Používají podobné fráze jako se používají při věštění z želvích krunýřů. Z prasklin od ohně poté vykládají znamení.

Při jejich setkáních nemají daný zasedací pořádek. Nerozlišuje se mezi otcem a synem, mužem a ženou. Mají rádi alkohol. Aby ukázali respekt někomu významnému, jednoduše tlesknou rukama, místo klanění se vkleče.

Lidé tam žijí dlouho, někteří sto, někteří osmdesát, a jiní devadesát let. Pro výše postavené je zvykem mít čtyři nebo pět manželek, pro obyčejné lidi dvě nebo tři. Ženy nejsou nemravné a

⁴⁸ Údajně oblasti na dnešním ostrově Čaj-nan, u jižního pobřeží provincie Kuang-tung (Jasumoto, 1989).

⁴⁹ Čínský očistný rituál podobný japonskému *misogi* (禊).

⁵⁰ Asketa, abstinent.

⁵¹ Cinabarit.

nežárlí. Nedochází ke krádežím a soudních sporů je málo. Pokud někdo poruší zákon, za malý přestupek dojde k odnětí ženy a dětí, za vážný přestupek je celá rodina i s příbuznými vyhubena.

Společnost je rozdělena do vyšších a nižších tříd a stačí to pro to, aby si lidé navzájem sloužili. Vybírají se daně, na které mají vyhrazené budovy. Každá země má tržiště. Na obchod dohlíží vybraní úředníci.

Na sever od královniny země sídlí vysoce postavený úředník pověřený dohlížením na všechny země, které jsou tak udržovány ve strachu. Vládne ze země Ito a podobá se čínským úředníkům *Cch ' -š*.⁵² Když panovník (Wa) vyšle poselstva do hlavního města (Číny), Tajfang a korejských států, nebo když z komandérie Tajfang či dalších přijdou poselstva do země Wa, musí v přístavech nechat zkontrolovat všechno zboží, aby se zprávy a dary dostaly ke královně bez žádných incidentů.

Když prostí lidé potkají šlechtu, ustoupí z cesty do trávy a počkají. V případě, že by chtěli promluvit, dřepnou si či pokleknou s oběma rukama na zemi, aby projevíli úctu. Když odpovídají, říkají „*ai*“,⁵³ což znamená „*ano*“.

V minulosti té zemi vládl král. Po nějakých sedmdesát či osmdesát let docházelo k neustálým bojům a nepokojům. Poté si zvolili za vládkyni ženu, která se nazývala Himiko.⁵⁴ Pomocí magie očarovávala lidi. Ačkoliv už byla vyššího věku, manžela neměla. Ve vládnutí jí pomáhal mladší bratr. Poté, co se stala královnou, ji vídala jen hrstka lidí. Sloužilo jí tisíc žen, ale jen jeden muž,⁵⁵ který jí nosil jídlo a pití a předával zprávy tam a zpět. Žila v paláci s věžemi a ohradami, hlídána ozbrojenými strážemi.

Více než tisíc *ri* východně od země královniny jsou další země, stejného typu jako Wa. Dále na jih je Šudžukoku,⁵⁶ kde žijí lidé vysokí tři až čtyři stopy. Je to vzdálené přes čtyři tisíce *ri* od země královniny. Také tam existuje země Hadakakoku⁵⁷ a Kokušikoku.⁵⁸ Člověk k nim dorazí, pokud bude jeden rok plout po moři směrem na jihovýchod.

Aby člověk procestoval celou zemi Wa a její ostrovy uprostřed oceánu, z nichž některé jsou oddělené a jiné propojené, musel by ujít více než pět tisíc *ri*.

⁵² „Místodržící.“

⁵³ Případně „*aa*“.

⁵⁴ Nelze říct, zdali se jedná o titul nebo o jméno.

⁵⁵ Není určeno, zdali je myšlen její bratr nebo ještě jiný muž.

⁵⁶ „Země trpaslíků.“

⁵⁷ „Země nahatých lidí.“

⁵⁸ „Země černozubých.“

V šestém měsíci druhého roku Ťing-čchu⁵⁹ vyslala královna Wa velmože Natomeho a další, aby navštívil komandérii a požádal o audienci u císaře. Generální guvernér Liou Sia s nimi do hlavního města poslal vládního úředníka. Dvanáctého měsíce téhož roku, dle císařského výnosu, byla Himiko, královna země Wa, prohlášena spojencem Wej.⁶⁰ Generální guvernér Liou Sia z Tajfangu vyslal posla, aby doprovodil velmože Natomeho a jeho podřízeného Tošigóriho. „Darovala jste čtyři otroky, šest otrokyň a dva kusy látky o délce dvou *džó*.⁶¹ Z vaší daleké země jste vyslali poselstva s dary. Jsme si vědomi vaší oddanosti, a velmi si vás ceníme, proto vás tímto jmenujeme „Královna Wa, spojenec Wej“ a propůjčujeme vám zlatou pečeť s fialovou stužkou, kterou vám zabalenou a zapečetěnou předá generální guvernér Tajfangu. Měli byste se snažit dávat lidem mír a klid, a snažit se o oddanost.⁶² Vaši vyslanci, Natome a Góri, mají za sebou dlouhou a náročnou cestu. Za to jsou nyní odměněni, Natome jmenován poručíkem plukovníkem císařské stráže a Góri jmenován velitelem. Také jim je propůjčena stříbrná pečeť s modrou stužkou a právo na audienci. Za vaše dary na oplátku posíláme 5 rolí červeného brokátu s dračími motivy, 10 kusů tkané červené vlny, 50 rolí červené látky a 50 rolí tmavě modré látky. Dále, speciálně pro vás, 3 role tmavě modrého brokátu s ozdobnými znaky, 5 kusů látky s květinovými motivy, 50 rolí bílého hedvábí, 8 taelů⁶³ zlata, 2 pětistopé meče, 100 bronzových zrcadel a 50 ťinů⁶⁴ perel a rumělky. To vše předáváme zabalené a zapečetěné Natomemu a Górimu. Po návratu a kontrole tyto dary ukažte všem obyvatelům vaší země, neboť vás obdarováváme těmito cennostmi na důkaz našeho přátelství.

V prvním roce éry Čeng-š⁶⁵ generální guvernér Kung Cun vyslal velitele Tchi Ťüna a další s císařským výnosem, pečeti a fialovou stužkou, aby navštívil zemi Wa a poctil návštěvou královnu Wa. Společně s výnosem také nesl zlato, hedvábí, meče, zrcadla a jiné. Královna Wa jako projev vděčnosti vyslala poselstvo s dopisem, kterým poděkovala za projevenou přízeň.

Čtvrtého roku téže éry⁶⁶ vyslala královna Wa opět jako poselstvo velmože Itogiho Jajaka⁶⁷ s dalšími, dohromady 8 lidí, aby předložili otroky, japonské brokáty, červené a modré hedvábí,

⁵⁹ 238 nebo 239 n.l.

⁶⁰ Japonsky 魏, *gi*. Čínská dynastie vládoucí v letech 220-265 n.l.

⁶¹ *Džó* = cca deset stop.

⁶² 孝順, *kódžun*. Anglicky „filial piety“. Oddanost k rodičům, starším, nadřízeným – v tomto případě k čínskému císaři.

⁶³ Čínská jednotka váhy. Dnes se jeden tael rovná 50 gramům, ale těžko určit, jak to bylo za dob psaní *Wej-č'*.

⁶⁴ Čínská jednotka váhy. Dnes se jeden ťin rovná cca 500 gramům, dříve to bylo něco přes 600.

⁶⁵ 240 n.l.

⁶⁶ 243 n.l.

⁶⁷ Případně Isegiho Jazakua.

vlněné oblečení, rumělkou, držadla pro luky a krátké luky s šípy. Jajako byl jmenován poručíkem plukovníkem císařské stráže a odměněn pečeti se stužkou.

Šestého roku téže éry,⁶⁸ dle císařského výnosu, byl Natome odměněn žlutým praporem, který mu byl předán v komandérii. Osmého roku téže éry⁶⁹ převzal úřad generální guvernér Wang Čchi. Královna Himiko byla již po delší dobu v konfliktu s králem země Kona, který se jmenoval Himikoko, a vyslala Kišiu a další z Wa, aby navštívili komandérii a vysvětlili situaci. Zástupce úřadu pro ochranu hranic Čang Čeng a další byli s císařským výnosem a žlutým praporem vysláni k jmenování Natomeho. Generální guvernér poslal dopis nabádající k zastavení konfliktu.

Himiko zemřela a byla pro ni vztyčena velká mohyla měřící více než 100 *ho*⁷⁰ v průměru. Společně s ní bylo pohřbeno⁷¹ více než sto poddaných.⁷² Poté v zemi vládl král, ale lidé se mu odmítali podrobit. Lidé se navzájem vraždili, a nakonec jich bylo více než 1000 zabito. Znovu učinili královnou třináctiletou příbuznou Himiko, která se jmenovala Ijo. V zemi zavládl mír. Čang Čeng a další přišel s prohlášením a napomenul je. Poté Ijo vyslala velmože Jajaka, poručíka plukovníka císařské stráže, a dvacet dalších lidí, aby doprovodili Čang Čenga zpět. Jako dar nechala poslat 30 otroků a otrokyň, 5000 bílých perel, 2 velké modré korálky *magatama* a 20 rolí brokátu s různorodými motivy.

⁶⁸ 245 n.l.

⁶⁹ 247 n.l.

⁷⁰ Případně *bu*. Tzv. dvojstopa, asi 1,5 metru.

⁷¹ Možná „obětováno.“

⁷² Případně otroků.

1.6 Překlad *Chou-chan-šu*

Wa se nachází jihovýchodně od země Chan.⁷³ Je uprostřed oceánu a (lidé Wa) sídlí na hornatých ostrovech. Je tam více než sto zemí.⁷⁴ Od doby, co si císař Wu podmanil Koreu, je pouze třicet zemí, ze kterých přicházejí poselství. Všechny tyto země mají vlastního krále, jehož pozice se předává z generace na generaci.⁷⁵

Velký král Wa sídlí v zemi Jamatai. Od hranic komandérie Le-lang je to dvanáct tisíc *ri*, od severozápadní hranice země Kaja⁷⁶ je to přes sedm tisíc *ri* (do Jamatai). Tato oblast je východně od Tung-jie, které je v Chuej-ti, a je blízka zemi Ču-ja či zemi *Tan-er*, proto tam je mnoho podobných zákonů a zvyklostí.

Půda je vhodná pro rýži, konopí, mračňák⁷⁷ a morušovníky. Lidé se vyznaží ve tkaní a vyrábí hedvábné látky. Země produkuje bílé perly a jaspis, v horách je rumělka. Podnebí je teplé a mírné, v zimě i v létě roste zelenina. Nemají tam skot, koně, tygry, levharty, ovce ani straky.

Jako zbraně používají kopí, štíty a dřevěné luky s bambusovými šípky, ke kterým někdy vyrábí kostěné hroty. Muži si všichni tetují obličej či tělo. Podle umístění a velikosti tetování rozlišují společenské postavení. Mužské oděvy jsou široké a svázané. Ženy nosí vlasy v jakémsi drdolu. Obleky mají z jednoho kusu látky, který nosí přetažený přes hlavu. Všechny se barví červeným okrem, podobně jako se v Číně používá pudr. Jsou tam opevnění, domy mají pokoje. Otec, matka a sourozenci žijí každý odděleně. Během společenských setkání nejsou rozdíly mezi muži a ženami. Jedí rukama a používají vyvýšené misky. Je běžné, že všichni chodí bosí. Úctu projevují tak, že si dřepnou. Lidé si užívají sexu a alkoholu. Mnoho jich žije dlouho, spousta déle než sto let. Je tam hodně žen, výše postavení muži mají čtyři nebo pět manželek, ostatní dvě nebo tři manželky. Ženy se nechovají nemravně a nežárlí. Dále, nekrade se a soudních sporů je málo. Lidem, kteří porušili zákon, je odebrána žena s dětmi. V případě těžkého prohřešku je celá rodina vyvražděna. Když někdo zemře, lidé na deset či více dní přestanou pracovat a truchlí. Nejbližší rodina naříká, nepoživá alkohol a nejí. Jiní příbuzní, přátelé či jinak známí za doprovodu hudby zpívají a tancují. Hází kosti do ohně a věští z nich štěstí či neštěstí.

⁷³ Korejský poloostrov.

⁷⁴ Států, případně společenství, kmenů.

⁷⁵ Tedy dědičně.

⁷⁶ Země na jihu korejského poloostrova.

⁷⁷ Mračňák Theophrastův, *Abutilon theophrasti*.

V případě zámořských výprav vyberou jednoho člověka, který si nečeše vlasy, neočisťuje a nemyje se, nejí maso a nepřibližuje se k ženám. Nazývají ho *džisai*. Jestliže výprava šťastně dorazí, odmění ho cennostmi. Pokud ale dojde ke zranění či nehodám, *džisai* je popraven za to, že řádně nedodržel své povinnosti.

V druhém roce éry Ťien-wu-čung-jüan⁷⁸ odevzdala země Na, nacházející se ve Wa, tribut císaři. Vyslanci se prezentovali jako velmoži. Země Na je na jižních hranicích země Wa. Císař Kuang Wu⁷⁹ je odměnil pečetí a stužkou. V prvním roce éry Jung-čchu⁸⁰ daroval Suišó, král země Wa, sto šedesát otroků císaři Anovi,⁸¹ a požádal o audienci. Během vlád císaře Chuana⁸² a císaře Linga⁸³ upadla země Wa do velkých nepokojů. Navzájem se napadali, nelze říct, na jak dlouho, a nikdo jim nepanoval.

Byla tam jedna žena, zvaná Himiko. Ačkoliv už pokročilého věku, manžela neměla. Používala magii a očarovala všechn lid, který ji poté učinil královnou. Měla tisíc služebnic. Vidalo ji jen málo lidí. Jen jeden muž jí sloužil, podával jí jídlo a pití a předával zprávy. Obydli, paláce, hlídkové věže, hradby, vše hlídali ozbrojené strážce. Na dodržování zákona a zvyků bylo striktně dohlíženo.

Východně od královniny země, více než tisíc *ri* přes moře, je země Kona. Lidé tam jsou všichni stejného druhu jako Wa, ale nejsou poddanými královnou. Více než tisíc *ri* jihozápadně od královniny země je Země trpaslíků, kde jsou lidé vysocí tři až čtyři stopy. Pokud by člověk plul lodí jeden rok směrem na jihovýchod od Šudžukoku,⁸⁴ dorazil by do Hadakakoku⁸⁵ a do Kurohakoku.⁸⁶ Zde končí informace předané vyslanci.

Přes moře od Chuej-t'i jsou lidé Tung-tchi, rozdělení do více než dvaceti zemí. Dále tam je země I-čou⁸⁷ a země Čchan-čou.⁸⁸ Dle legendy vyslal císař Š' Chuang⁸⁹ dynastie Čchin alchymistu Sü Fua, aby vedl několik tisíc chlapců a dívek a po moři se dopravil k hoře Pcheng-laj,⁹⁰ kde měl hledat nesmrtelnost. Byl však neúspěšný. Sü Fu se obával trestu smrti, a tak už se nevrátil.⁹¹

⁷⁸ 57 n.l.

⁷⁹ Vládl 25-57 n.l.

⁸⁰ 107 n.l.

⁸¹ Vládl 106-125 n.l.

⁸² Vládl 146-168 n.l.

⁸³ Vládl 168-189 n.l.

⁸⁴ Země trpaslíků.

⁸⁵ Země nahatých.

⁸⁶ Země černozubých.

⁸⁷ Taiwan.

⁸⁸ Nejasné. Možní korejský ostrov Čedžu.

⁸⁹ Vládl 221-210 př.n.l.

⁹⁰ Legendární hora z čínské mytologie. Japonsky Hórai.

⁹¹ Údajně přistál v Japonsku.

Tato legenda byla po generace předávána. Je tam (ve Wa) několik desetitisíců rodin. Obyvatelé občas přijíždí do Chuej-t'i obchodovat. Lidé z Tung-jie, které je v Chuej-t'i, vyplouvají na moře, ale kvůli větru a měnícím se mořským proudům skončí někteří v zemi Čchan-čou. Je to daleké místo (Wa) a není možné jen tak se vydávat tam a zpět.

1.7 Překlad *Sung-šu*

Země Wa je uprostřed oceánu jihovýchodně od Kogurja. Po generace platí tribut. V druhém roce éry Jung-čchu⁹² vlády zakladatele dynastie bylo v císařském výnosu psáno „San, král Wa, zaplatil tribut z velké dálky deseti tisíc *ri*. Za projev loajality i přes takovou vzdálenost mu jako projev vděčnosti darujeme oficiální vládní titul.“

V druhém roce éry Jüan-t'ia⁹³ císaře Tchaj Cu⁹⁴ vyslal San opět Šibu Sótatsua, aby předal dopis a předložil lokální výrobky (z Japonska). San zemřel a na trůn nastoupil jeho mladší bratr Čin. Vyslal posly, aby darovali tribut. (Čin) sám sebe prezentoval jako velitele všech vojenských záležitostí šesti zemí – Wa, Päkče, Silla, Mimana, Činhan a Mahan,⁹⁵ vrchního vojevůdce a udržovatele míru na východě. Předložil dokumenty císaři a požádal o uznání této pozice. Císař ho výnosem jmenoval generálem udržujícím mír na východě a králem Wa. Čin také požádal, aby Zui a ostatních třináct (vyslanců) z Wa bylo jmenováno nižšími veliteli.⁹⁶ Císařský výnos opět vyhověl.

Dvacátého roku vyslal Sai, král Wa, posly a byl učiněn generálem udržujícím mír na východě a králem Wa. Dvacátého osmého roku byl guvernér generál vyslanců, který velel zemím Wa, Silla, Mimana, Kaja, Činhan a Mahan, přidán na seznam generálů, a generál udržující mír na východě, stejně jako původně, jmenoval 23 generálů komandérií. Sai zemřel. Jeho následník, Kó, vyslal poselstvo s tributem.

V šestém roce éry Ta-ming⁹⁷ císaře Š' Cu⁹⁸ bylo v císařském výnosu psáno: „Král Wa, následník Kó, věrný po generace, má svou državu ve vnějším moři, chová se podle pravidel nebe a země, zachovával hranice v míru a slušně odváděl tribut, nově zdědil správu oblasti. Je jmenován *šakugó*⁹⁹ a učiněn generálem udržovatelem klidu na východě a králem Wa.“

Kó zemřel a na trůn usedl jeho mladší bratr Bu. Prezentoval se jako velitel všech vojenských záležitostí sedmi zemí – Wa, Päkče, Silla, Mimana, Kaja, Činhan a Mahan, vrchní vojevůdce a velký generál udržující mír na východě. V druhém roce éry Šeng-ming¹⁰⁰ císaře Šuna¹⁰¹ vyslal

⁹² 421 n.l.

⁹³ 425 n.l.

⁹⁴ Vládl 424-453 n.l.

⁹⁵ Kromě Wa se jedná o království a konfederace na korejském poloostrově.

⁹⁶ V původním textu jsou vyjmenovány čtyři hodnosti, těžko ale hledat překlady či ekvivalenty.

⁹⁷ 462 n.l.

⁹⁸ Vládl 453-464 n.l.

⁹⁹ Šlechtický titul. Baron, vévoda apod.

¹⁰⁰ 478 n.l.

¹⁰¹ Vládl 477-479 n.l.

poselstvo a předložil oficiální dokumenty. Říká se, že země Fú¹⁰² je vzdálená, jeho léno je venku.¹⁰³

Od pradávna nosil Sodei brnění a přilbu a překonával hory a řeky bez jediného oddechu. Na východ dobyl 55 zemí lidu *Emiši*. Na západ si podrobil 66 zemí Šúi. Přeplul moře na sever a zpacifikoval 95 zemí. Králova vládl mírně a poklidně, hlavní město začal budovat ve velké dálce. Po generace uctíval čínskou dynastii a podroboval se jí, po leta neučinil žádnou chybu.

I když nejsem¹⁰⁴ příliš bystrý, s vděčností jsem následoval úděl svých předků. Vedl jsem podrobené přes své území a chtěl je navrátit císaři. Cesta vedla skrz Päkče, lodě jsme měli připravené a vybavené. Kogurjo bylo však proradné,¹⁰⁵ chtělo je polapit. Unášelo naše lidi a zabijení nepřestávalo. Často jsem se zastavovali, a tak jsme přišli o dobrý vítr. Ačkoliv jsme pak pokračovali po cestě, někteří dorazili a někteří ne. Můj zesnulý otec Sai byl rozhořčen, že nepřítel zahradil nebeskou cestu.¹⁰⁶ Milion lučištníků se pod hlasem spravedlnosti shromáždilo, náhle jsme ale přišli o otce i bratry, a co vypadalo jako úspěch se v okamžiku změnilo v porážku. Bez užitku jsme truchlili, vojáci ani brnění se nehnuli. Odpočívali jsme, a tak se nám zatím nepodařilo dosáhnout vítězství. Nyní jsme si chtěli vyrobit brnění, shromáždit vojsko a splnit vůli otců a bratrů. My věrní a oddaní vojáci, ovládající boj i umění, jsme se už nezabývali tím, co bylo, i když nám cestu překřížila bílá čepel. Pokud si s sebou ponese císařovu ctnost a požehnání, porazíme silného nepřítele. Pokud se nebudeme strachovat nad budoucností, nepodaří se nám změnit předchozí úspěchy. V utajení jsem ustanovil tři prozatímní úředníky *kaifu*. Ustanovil jsem i ostatní prozatímní úředníky. Doporučuji všem oddanost (loajalitu).

Dle císařského ediktu byl Bu stanoven velitelem všech vojenských záležitostí šesti zemí – Wa, Silla, Mimana, Kaja, Činhan a Mahan, velkým generálem udržujícím mír na východě a králem Wa.

¹⁰² Pravděpodobně Wa.

¹⁰³ Mimo Čínu.

¹⁰⁴ Tato pasáž je psána v první osobě.

¹⁰⁵ Dosl. „neznalo Cestu“.

¹⁰⁶ Cestu do hl. města, příp. k císaři.

1.8 Překlad *Suej-šu*

Země Wa se nachází jihovýchodně od Päkče a Silly. Přes moře i přes zem je vzdálená tři tisíce *ri*, tamní obyvatelé žijí na hornatých ostrovech uprostřed oceánu. Za časů Wej posílalo přes třicet zemí svá poselstva do Číny, vládci se označovali jako králové. Barbaři (Wa) neznají vzdálenosti v *ri*, pouze počítají dny.

Co se týče hranic, přejít zemi trvá z východu na západ pět měsíců, z jihu na sever tři měsíce. Ze všech stran je obklopená mořem. Její povrch je na východě vysoký, na jihu nízký. Hlavní město je v Jamatu, uvedené ve *Wej-č'* jako Jamatai. Od dávných dob se praví: „Od komandérie Le-lang, a stejně tak od komandérie Tajfang, je (Wa) vzdálená dvanáct tisíc *ri*. Nachází se východně od Chuej-t'i a je nedaleko Tan-er.“

Za časů císaře Kuang Wu dynastie Chan opět vyslali posly k císařskému dvoru, kteří se představili jako velmoži. Za časů císaře Ana opět přišlo poselstvo ke dvoru, tentokrát ze země Na, nacházející se ve Wa. Mezi vládami císaře Chuana a císaře Linga upadla země (Wa) do velkých nepokojů, všichni se navzájem napadali a po leta neměli žádného panovníka.

Byla tam žena zvaná Himiko, která ovládala magii a všechny si podmanila. Všemi byla stanovena královnou. Měla mladšího bratra, který jí pomáhal vládnout, a také tisíc služebnic. Jen zřídka se ukazovala na veřejnosti. Jen dva muži jí sloužili. Podávali jí jídlo a pití a předávali její slova. Královna žila v paláci se strážnými věžemi a opevněním. Všichni měli zbraně k obraně. Tresty za porušení zákona byly velmi přísné. Od dob Wej až po Čchi¹⁰⁷ a Liang¹⁰⁸ byli po generace v kontaktu s Čínou.

Ve dvacátém roce éry Kchaj-chuang¹⁰⁹ tam byl král, jehož příjmení bylo Ame. Jeho veřejné jméno¹¹⁰ bylo Tarišihiko, zvaný také Ohokimi.¹¹¹ Vyslal poselstva, která dorazila do Čchang-anu. Císař přikázal úředníkům, aby se zeptali na jejich zvyky. Poslové pravili, že král Wa považuje nebe za staršího bratra a Slunce za mladšího bratra. Dokud je tma, sedí se zkříženými nohama a podílí se na vládnutí, ale jakmile vyjde Slunce, zastaví svou činnost a praví „přenechávám to svému mladšímu bratrovi.“ Zakladatel dynastie¹¹² pravil, že se to přiči

¹⁰⁷ Dynastie Čchi trvala 479-502 n.l.

¹⁰⁸ Dynastie Liang trvala 502-557 n.l.

¹⁰⁹ 600 n.l.

¹¹⁰ Japonsky 字, *azana*. Jméno udělované při dovršení dospělosti, které se poté užívalo během formálních událostí.

¹¹¹ Příp. Amekimi.

¹¹² Císař Wen, první císař dynastie Suej. Vládl 581-604 n.l.

pravidlům obřadnosti, a nařídil mu změnit to. Králova žena se nazývá Kimi. V zadním paláci je šest set až sedm set žen. Korunní princ¹¹³ byl pojmenován Wakamitahira.

Pevnosti neměli. V paláci bylo dvanáct hodností. Nejvyšší byla *daitoku*, dále byla *šótoku*, dále *daidžin*, dále *šódžin*, dále *daigi*, dále *šógi*, dále *dairei*, dále *šórei*, dále *daiči*, dále *šóči*, dále *daišin*, dále *šóšin*. Počet lidí držících hodnost nebyl přesně stanoven.

*Kuni*¹¹⁴ bylo sto dvacet, stejně jako *mu-caj*¹¹⁵ v Číně. Ustanovili osmdesát domácností jako *inaki*, něco jako správce vesnice. Pod jednu *kuni* spadá deset *inaki*.

Co se týče oblečení, muži nosí *čchün-žu*,¹¹⁶ ale se zkrácenými rukávy. Boty jsou dřevěné a potřené lakem. Oděv je široký, nsvázaný a nesešitý. Na hlavě nic nenosí, vlasy nechávají jednoduše viset přes uši. Když začala dynastie Suej,¹¹⁷ tamní král zavedl používání *kanmuri*.¹¹⁸ Byly vyrobené z brokátu a keprové hedvábné látky, ozdobené květinami vysázenými zlatem a stříbrem. Ženy nosí vlasy svázané vzadu, nosí *kundžu* a sukně, všechny krajkované. Hřebený vyrábějí z bambusu, z pletené trávy vyrábí polštáře. Z různých kůží vyrábí kabáty a z barevné kůže dělají zdobení na okrajích. Používají luky, šípy, meče, kopí, praky, dvousečné kopí a sekery. Z lakovaných kůží vyrábí brnění. Z kostí vyrábí hroty šípů. Ačkoliv mají vojáky, ke konfliktům nedochází. Při audiencích nechá král seřadit stráž s ceremoniální výzbrojí, a nechá je hrát místní slavnostní hudbu. Je tam přibližně sto tisíc domů.

Co se týče jejich zvyků, za zabití, velkou krádež a nevěru je trest smrti. Zloději zvězí, co nakradli, a zaplatí za to. Pokud nemají čím zaplatit, stanou se otroky. V jiných případech, v závislosti na závažnosti trestného činu, jsou buď vyhnáni nebo bití holí. Pokaždé, když se obviněný nepřizná při vyslychání, je mu dřevem tlačeno na kolena nebo mu je napnutou tětivou řezáno do zátylku. Případně je malý kámen vložen do vařící vody a obviněný je nucen vylovit ho a přitom říkat: „ten, kdo má zvrácený rozum, bude mít spálené ruce.“ Nebo dají malý kámen do nádoby, ve které jsou hadi, a obviněný je nucen říkat: „zvrácení lidé budou mít pokousané ruce.“ Lidé jsou velmi poklidní, právní spory jsou vzácné a lupičů je málo.

Když jde o hudbu, hrají na pětistrunnou citeru a na flétnu. Mnoho mužů má potetované ruce, obličej a těla. Potápí se do vody a loví ryby. Písmo nemají, jen svazují vyřezávaná dřeva.

¹¹³ Princ Šótoku, vládl 593-622 n.l.

¹¹⁴ Správní jednotka.

¹¹⁵ Provinční správci.

¹¹⁶ Tradiční čínský dámský oděv. Sukně s kabátem.

¹¹⁷ Dynastie Suej trvala 581-618 n.l.

¹¹⁸ Barevné čapky určující hodnost u dvora.

Chovají v úctě buddhismus. Od království Päkče získali buddhistické sůtry, a teprve tehdy začali používat písmo.

Znají věštění, nejvíce důvěřují šamanům. První den každého roku střílí z luku, mají zábavu a pijí alkohol. Zbytek (co se týče svátků a oslav) je v podstatě stejný jako v Číně. Rádi se baví hraním *go* nebo *sugoroku*¹¹⁹ a sázením. Podnebí je tam teplé, v zimě jsou i tráva a stromy stále zelené, země úrodná a krásná. Mají spoustu vody a málo pevniny. Na krk kormoránů dávají malé smičky a nechávají je lovit ryby ve vodě. Za den tak nachytají i více než sto kusů. Nepoužívají nádobí, jen rozprostírají dubové listy a jedí rukama. Lidé jsou pokorného a elegantního charakteru. Žen je mnoho, mužů málo. Nesdílí příjmení, když se muž se ženou mají rádi, tak se rovnou vezmou. Manželka vstoupí do manželova domu, kde překročí oheň a setká se s ním. Manželky nejsou nemravné a nežalí. Zemřelé ukládají do rakví a příbuzní pozůstali zpívají a tancují pro zesnulého. Manželka, děti a sourozenci nosí bílý oděv a truchlí. Šlechtici jsou pohřbeni až po třech letech, zatímco obyčejný lid v den smrti. Při pohřbu uloží zesnulého buď na loď, kterou táhnou po zemi, nebo do vozíku.

Je tam hora Aso.¹²⁰ Bez důvodu vrhá kameny a její plameny se dotýkají nebes. Je zvykem považovat to za prazvláštní, a proto se lidé modlí se a pořádají náboženské oslavy. Je tam drahokam plnicí přání. Je modrý, velký asi jako slepičí vejce, a v noci září. Prý vypadá jako rybí oko.

Silla, Päkče, všichni považují Wa za velkou zemi se spoustou vzácných věcí, respektují ji a neustále vysílají a přijímají poselstva.

Ve třetím roce éry Ta-jie¹²¹ vyslal tamní král, Tarišihiko, posly k císařkému dvoru. Ti pravili: „Slyšeli jsme, že císař boddhisatva, žijící na západ od moře, opakovaně šíří buddhistická učení. Proto jsme sem byli vysláni na audienci. Navíc k tomu několik desítek mnichů přijede do Číny, aby se v Číně učili buddhismu.“ V jeho diplomatické zprávě stálo, že císař země vycházejícího Slunce, poslal dopis císaři země zapadajícího Slunce, kde ho zdravil a dotazoval se na jeho zdraví. Císař, když toto viděl, nebyl nadšený, a přikázal ministru zahraničí: „Dopis od barbarů je nezdvořilý, už je nekontaktuj.“

¹¹⁹ Desková hra, stejně jako *go*. Podobá se vrhcábům.

¹²⁰ Sopka v prefektuře Kumano na Kjúšú.

¹²¹ 607 n.l.

Další rok vyslal císař zmocněnce pro literaturu¹²² Pchej Š' Čching do země Wa. Ten překonal Päkče a dorazil na Takešimu,¹²³ odkud směrem na jih viděl zemi Tanra.¹²⁴ Přešel Cušimu, která je daleko uprostřed moře. Zase putoval na východ a dorazil do země Iki, dále do země Čikuši¹²⁵ a opět dále na východ do země Šinó.¹²⁶ Tamní obyvatelé jsou stejní jako lidé Chua-sia.¹²⁷ Jsou považováni za barbary, ale je to pochybné a nelze to potvrdit. Procestoval více než deset zemí a konečně dorazil k pobřeží. Na východ od Čikuši jsou všechny země vazaly země Wa. Král Wa vyslal muže Šótoku Haidai s doprovodem o několika stovkách lidí a připravil čestnou stráž, aby s bubny a rohy přivítali vyslance (Pchej Š' Čchinga). Deset dní poté vyslal král úředníka Katabeho¹²⁸ společně s více než 200 jezdcy, aby vyslance doprovodili. Poté už dorazil do hlavního města. Král se z jejich setkání radoval a pravil Pchej Š' Čchingovi: „Slyšel jsem, že v západním moři je země Suej, která slušná a mravná, a proto jí platíme tribut. Já jsem (východní) barbar, žijící daleko na moři, a o slušném vychování jsem neslyšel. Proto jsem zůstal ve své zemi a nepřišel vás ihned přivítat. Nyní jsme tedy vyčistili cesty, nazdobili palác a očekáváme velkého vyslance (Pchej Š' Čchinga). Přeji si zeptat se o změnách ve vaší velké zemi.“ Pchej Š' Čching na to odpověděl: „Císařova ctnost vyvažuje dvě *jin a jang* a jako řeky proudí do čtyř moří.“¹²⁹ Král má důvody proč toužit po změně, a proto jsem byl vyslán, abych zde veřejně oznámil císařský výnos.“ Mezitím byl Pchej zaveden do paláce. Pchej poté rozeslal lidi a pravil králi: „Císařský rozkaz už dorazil. Žádám vás, abyste mě ihned poslali zpět na cestu (domů).“ Král nechal poslat Pcheje zpět (do Číny) s pohoštěním, a společně s ním poslal do Suej i poselstvo s tributem. Král poté konečně zemřel.

¹²² Dvorský titul.

¹²³ Případně Jongdo.

¹²⁴ Čedžu.

¹²⁵ Možná provincie Cukuši. Dnešní oblast prefektury Fukuoka.

¹²⁶ Možná ostrov Icukušima.

¹²⁷ Tedy obyvatelé Číny.

¹²⁸ Možná 額田部比羅夫, Nukatabe no Hirabu, úředník ze 6.-7. století.

¹²⁹ Tedy do všech světových stran.

2 Dějiny Japonska podle *Kodžiki* a *Nihonšoki*

Kodžiki a *Nihonšoki*, souhrnně označovány *Kiki*, jsou dvě nejstarší japonské kroniky. *Kodžiki* byla vydána v roce 712, zatímco *Nihonšoki* o pár let později v roce 720. Obě popisují mýtické stvoření Japonska, peripetie a vztahy mezi bohy, sestup prvního císaře Džinmua na zem, a poté vládu každého císaře až do 7. století. *Kodžiki* končí u císařovny Suiko (推古天皇, vládla 592-628), *Nihonšoki* končí u císařovny Džitó (持統天皇, vládla 686-697). Účelem jejich sepsání bylo vytvoření uceleného příběhu o božském původu japonské císařské rodiny a jejím doposud nepřerušném trvání. Jinými slovy tedy snaha o náboženstvím podložené ukotvení její vlády nad Japonskem. Kvůli této snaze ale z velké většiny nejsou spolehlivými historickými zdroji.

Prvních devět císařů, Džinmu, Suisei (綏靖天皇), Annei (安寧天皇), Itoku (懿德天皇), Kóšó (孝昭天皇), Kóan (孝安天皇), Kórei (孝靈天皇), Kógen (孝元天皇) a Kaika (開化天皇), je všeobecně považováno za smyšlených. Jako počátek vlády Džinmua byl zvolen rok 660 př.n.l. čistě proto, že na něj vycházely počty dle tzv. šedesátkového cyklu¹³⁰ převzatého z Číny, podle kterého se každých šedesát let odehrála nějaká velká změna. Kanda Hideo (神田秀夫), který vzal v potaz možnost jejich existence, došel k názoru, že se zřejmě jednalo o soudobé vůdce, jejichž vzájemné vztahy a manželské sňatky byly překopány, aby utvořily souvislý rodokmen.¹³¹ První císař Džinmu je jediným z těchto devíti císařů, komu je v kronikách věnován významný prostor. Popsán je zejména jeho pochod z jihu Kjúšú až do oblasti Jamato, různé překážky, kterým na cestě čelil a potyčky s obyvateli krajín, kudy procházel. Oproti tomu následujících osm císařů je popsáno velmi stručně, zmíněny jsou pouze jejich ženy, děti, doba vlády a místo pohřbu.

Změna přichází až u císaře Sudžina, nejstaršího císaře, o kterém se obecně uvažuje, že mohl existovat. Podle kronik vládl v letech 97-30 př.n.l., tato data jsou ale sporná, a společně s nimi i data jeho života jako takového – podle *Kodžiki* se údajně dožil sto šedesáti osmi let.¹³² Na základě výpočtů Umehary Suedžiho (梅原末治) a Kobajašiho Jukia (小林行雄) uvádějí Kidder

¹³⁰ 干支. Japonsky *kanši*, čínsky *kan-č'*.

¹³¹ Kanda, 1959.

¹³² Podle *Nihonšoki* „pouhých“ 120 let.

i Barnes jako jeho data vlády 219-249 našeho letopočtu,¹³³ tedy do doby, kdy podle *Wej-č'* vládla Himiko. Ať už ale žil kdykoliv, na základě detailů poskytnutých kronikami je zřejmé, že jeho vláda už byla podstatná pro vývoj říše. V této kapitole bude tedy podle *Nihonšoki* a *Kodžiki* převyprávěn příběh císaře Sudžina a postupně přes císaře Suinina, Keikóa, Seimua a Čúaie se dostaneme až k císařovně Džingú, která zase naopak podle japonských kronik vládla v době Himiko.

V této kapitole budou vybrány pouze epizody relevantní pro tuto práci, nejedná se tedy o kompletní převyprávění.

2.1 Císař Sudžin

Podle *Nihonšoki* nasedl císař Sudžin na trůn ve svých devatenácti letech a vládl z paláce v dnešním městě Sakurai v prefektuře Nara.¹³⁴ V jeho paláci s ním ale sídlila i dvě božstva, Amaterasu a Jamato no Ókunitama (倭大国魂神), a císař se obával moci těchto dvou božstev shromážděné na jednom místě. Prikázal tedy, aby byla Amaterasu přesunuta do vesnice Kasanui, kde ji bude uctívat Tojosukiirihime no Mikoto (豊鍬入姫命).¹³⁵ Uctíváním božstva Jamato no Ókunitama pověřil císař Nunakiirihime no Mikoto (淳名城入姫命), ta ale byla plešatá a příliš štíhlá, tudíž se na roli nehodila.

Za jeho vlády zemi sužovaly epidemie a nepokoje, císař tedy vykonal velkou věštbu z želvích krunýřů.¹³⁶ Odpovědělo mu božstvo Ómononuši no Kami (大物主神), jehož zprávu císaři přetlumočila jeho vlastní teta, princezna Jamato Totohimomosohime no Mikoto (倭迹迹日百襲姫命).¹³⁷ Císaři bylo řečeno, že božstva neuctívá tak, jak by měl. Sudžin se tedy ze všech sil snažil, vykonával různé rituály, abstinovat, ale stále nic nefungovalo. Až jedné noci se mu zdál sen, ve kterém mu božstvo Ómononuši sdělilo, ať najde jeho syna, zvaného Ótataneko (大田

¹³³ Barnes 2007, s. 22.

¹³⁴ Fiala 2017, s. 162.

¹³⁵ Tato princezna (*hime*) tedy byla v podstatě předchůdcem *saigú* (齋宮), neprovdaných princezen z císařské rodiny, které se staraly o svatyni v Ise, kam byla Amaterasu přesunuta za vlády císaře Suinina.

¹³⁶ Zde Aston (1972, 1:185) zmiňuje, že věštění z želvích krunýřů byla čistě čínská praxe. Novější archeologické nálezy ale dokazují, že se vyskytovala i v Japonsku – viz. kapitola 4.

¹³⁷ Později také uváděna jako „princezna Jamato“.

田根子), a nechá uctívání na něm. Následujícího dne mu tři muži z různých koutů země sdělily, že měli sen, podle kterého by měl být Ómononuši uctíván mužem jménem Ótataneko a Jamato no Ókunitama mužem jménem Nagaoči (長尾市). Ótataneko byl nalezen v kraji Izumo, přiveden do Jamata a, společně s Nagaočim, učiněn knězem. Sudžin také rozdělil všechna božstva a jejich svatyně do dvou kategorií – nebeská a pozemní, a věnoval jim půdu a obydlí určená pro modlitby a rituály. Božstva byla spokojena a epidemie ustaly. Poté se mu zdálo ještě několik snů, v každém mu byly předány instrukce, jak by měl správně uctít některé božstvo, a císař tak vždy učinil.

V desátém roce své vlády vyslal čtyři posly do čtyř různých směrů, aby předaly zprávy o jeho vládě do dalekých krajů, kde ještě žili necivilizovaní barbaři. Předal poslům instrukce, že pokud se barbaři odmítnou podrobit, mají být vyvražďeni. Jednoho dne mu jeden z těchto čtyř poslů předal zprávu, že potkal dívku, jež zpívala podivnou píseň. Císař si ji poslechl a jeho teta, princezna Jamato, mu sdělila, že píseň je varování. Jeho nevlastní bratr, princ Takehanijasuhiko (武埴安彦命), sídlící v Jamaširu (山城国),¹³⁸ se ho chystá zradit. Díky této informaci mu Sudžin vyjel naproti a vyzval ho na souboj. Bratr byl zabit a jeho vojska se rozprchla.

Podle *Nihonšoki* se poté Jamato Totohimomosohime provdala za boha Ómononušiho. Ten ji ale navštěvoval pouze v noci, a tak se ho princezna jednoho dne zeptala, zdali by byl ochotný přijít i ve dne. Bylo jí řečeno, že se tedy další den objeví v její skříňce, ale ať se neděsí jeho pravé podoby. Když se tam princezna ráno podívala, spatřila malého hada. Zděsila se však a nahlas vykřikla, což boha pobouřilo a v rozpacích se vrátil na horu Miwa, kde sídlil. Princezna se cítila natolik provinile, že se probodla jídelní hůlkou – proto je její hrobka nazývána Hašihaka (箸墓古墳).¹³⁹ Hrobku údajně za dne stavěli lidé a za noci božstva. Postavena byla z kamenů donesených až z hory Ósaka.

V *Kodžiki* je však jiný příběh. Princezna Ikutamajorihime (活玉依媛) byla jednoho večera navštívena pohledným mladíkem, zamilovali se do sebe, vzali se, a dívka po nějakém čase otěhotněla. Její rodiče byli zvědaví, kdo tento mladík může být, řekli jí tedy, ať při jejich dalším setkání zašije konec vlákna do mladíkovo šatů. Princezna tak učinila, další ráno sledovala, kam

¹³⁸ Dnešní prefektura Kjóto.

¹³⁹ 箸 *haši* – jídelní hůlky, 墓 *haka* – hrobka.

vede vlákno, a došla až k hoře Miwa, kde nit skončila před svatyní jednoho z bohů. Na klubku niti zbývaly tři závity, a proto se hora nazývá Miwa.¹⁴⁰

Nihonšoki dále píše, že Sudžin zavedl nový systém daní. Muži platili daň ulovenou zvěří a ženy vyrobeným textilem. Nařídil také stavbu lodí pro přímořské oblasti.

Císař vyslal posla do Izumo, aby mu přinesl tamní posvátné klenoty.¹⁴¹ Tyto klenoty měli původně na starost tři bratři, ale ten nejstarší, Izumo Furune (出雲振根), byl právě pryč. Jeho mladší bratr, Iiriine (飯入根), je předal nejmladšímu bratru, který se jmenoval Umašikarahira (甘美韓日狭),¹⁴² a ten je předal poslu. Když se o tom Izumo Furune dozvěděl, rozzlobil se, přichystal léčku, a Iireineho zabil. Umašikarahisa tento incident popsal císaři, na jehož povel byl poté Izumo Furune zabit. Místní vůdci (v Izumo) se poté na nějaký čas obávali uctívat své vlastní božstvo.

Dítě muže z provincie Tanba (丹波国, cca dnešní prefektura Kjóto), ačkoliv ještě nemluvně, údajně vyslovilo jména dvou božstev z Izumo. Otec to nahlásil císaři a ten zajistil, že tato božstva budou náležitě uctívána.

Sudžinovi je také připisována stavba několika rybníků a zavlažovacích systémů na podporu zemědělství.

V 65. roce jeho vlády byl do Japonska vyslán muž z království Imna (임나, 任那).¹⁴³ Jedná se o první zmínku tohoto království v *Nihonšoki* (*Kodžiki* tuto návštěvu nezmiňuje).

Ve věku 120 let (168 dle *Kodžiki*) zemřel a byl pohřben podél cesty Jamanobe.¹⁴⁴ *Kodžiki* jeho vládu označuje jako „dobu prvního císaře naší země.“

¹⁴⁰ 三輪, *mi* – tři, *wa* – závit, kruh, kolo.

¹⁴¹ 神宝, *šinpó*.

¹⁴² V jeho jméně je použit znak 韓 *Kara*, což bylo jedno z korejských království té doby. Nutno však podotknout, že *Kodžiki* ani *Nihonšoki* zatím doposud o žádných vztazích s kontinentem nehovořily.

¹⁴³ Též Mimana, Kara. Tehdy konfederace států na jihu korejského poloostrova.

¹⁴⁴ Cesta dnes vede přibližně od jeho hrobky (kofun Andonjama, 行燈山古墳) k hoře Miwa.

2.2 Císař Suinin

Císař Suinin¹⁴⁵ v druhém roce své vlády přesunul palác do Makimuku. Téhož roku ho muž z Imny požádal o povolení k návratu do své země. Ačkoliv prve zmíněn už v kapitole u Sudžinovi, příběh tohoto muže je podrobně popsán až zde.

Za vlády císaře Sudžina dorazil muž s rohem na hlavě do země Koši (越国).¹⁴⁶ Jmenoval se Cunoga Arašito (都怒我阿羅斯等). Prý se dozvěděl, že v Japonsku vládne moudrý císař, a přijel mu nabídnout svou věrnost. Muž jménem Icucuhiko (伊都都比古) mu sdělil, že on je zde císař, a nikdo jiný, a proto není třeba pokračovat dál. Po krátké době ale bylo jasné, že Icucuhiko žádným císařem není, Cunoga se tedy vydal na cestu, až konečně dorazil do Jamata. Stalo se tak ve stejném roce, kdy císař Sudžin zemřel, místo něj tedy sloužil další tři roky Suininovi. Císař se ho dotázal, zdali by se chtěl vrátit do své země, a Cunoga odpověděl, že ano. Císař pravil, že kdyby se prve neztratil, dorazil by ještě za vlády zesnulého císaře Sudžina, jehož vlastní jméno bylo Mimaki (御間城). Nařídil mu tedy, ať svou zemi pojmenuje po něm – Mimana.¹⁴⁷ Jako dar pro jeho krále mu bylo předáno sto kusů rudého hedvábí, lidé z království Silla¹⁴⁸ se o tom ale dozvěděli, Cunogu přepadli a okradli o ono hedvábí. Tak započaly konflikty mezi těmito dvěma královstvími (Sillou a Mimanou).

Císařova žena, Sahohime (狭穗姫), měla staršího bratra, Sahohiko (狭穗彦).¹⁴⁹ Sahohiko plánoval zavraždit císaře a položil své sestře otázku, zdali má radši jeho nebo svého manžela císaře. Sahohime, ještě netušící jeho úmysl, odpověděla, že miluje svého bratra. Ten jí předal dýku, kterou měla císaře probodnout, až bude spát. A tak tedy jednoho dne, když se císař uložil ke spánku s hlavou v klíně své ženy, vytáhla zbraň a pokusila se ho zabít. Plakala u toho ale tolik, až její slzy probudily císaře, jak mu kapaly na obličej. Ten pravil, že se mu zdál sen o hadu ovíjejícím se kolem jeho krku a dešti přicházejícím z obce Saho (佐保).¹⁵⁰ Císařovna mu vše pověděla. Suinin vinil jejího bratra, nikoliv ji, a proto ji ani nijak nepotrestal. Vytáhl se

¹⁴⁵ Podle kronik vládl 29 př.n.l. – 70 n.l.

¹⁴⁶ Dnešní region Hokuřiku.

¹⁴⁷ Tedy Imna, Kaja.

¹⁴⁸ Japonsky 新羅, *Širagi* nebo *Šinra*. Království na korejském poloostrově sousedící s Imnou (Mimana, Kaja).

¹⁴⁹ 姫 *hime* = princezna, 彦 *hiko* = princ.

¹⁵⁰ Pravděpodobně okolí řeky Saho v Naře.

svým vojskem proti princovi Sahohikovi, ten se ale opevnil ve své pevnosti. Měsíc trvalo obléhání, než se císařovna rozhodla vkročit do pevnosti ve snaze něco změnit. Změna však nenastala a císařovna s bratrem byly společně s celou pevností upáleni.

Sedmého roku Suininovy vlády bylo císaři řečeno, že v obci Taima (当麻)¹⁵¹ žije velmi silný muž, který o sobě prohlašuje, že je nejsilnější v celé zemi. Jeden z ministrů obeznámil císaře o jiném muži, z kraje Izumo, který by se mu mohl rovnat. Tento muž se jmenoval Nomi no Sukune (野見宿禰) a císař pro něj nechal poslat. Dva silní muži se utkali a Nomi no Sukune zvítězil. Císař si ho nechal po svém boku v Jamatu.

Císařův syn, Homocuwake (誉津別命), ačkoliv už vyššího věku, stále nemluvil.¹⁵² Jednoho dne, když Suinin se synem stáli před palácem, prolétla kolem labuť. Homocuwake se otce zeptal, co to bylo. Suinin, plný radosti z prvních slov svého syna, vyslal muže jménem Ama no Jukaha Tana (天湯河板拳), aby labuť pronásledoval, chytil a donesl na císařský dvůr. Jukaha Tana byl úspěšný a mladý princ se v přítomnosti labutě naučil mluvit.

V kronice *Kodžiki* je zapsán jiný příběh. Homocuwake pouze zapleskal ústy jako ryba, když kolem labuť proletěla. Byl vydán příkaz ptáka chytit, a to se také stalo. Jenže princ, ačkoliv chtěl něco říct, nevěděl jak. Císař z toho byl stále smutný, ve snu mu ale bylo sděleno neznámým božstvem, ať jeho svatyni přestaví do podoby císařského paláce. Teprve potom prý začne jeho syn mluvit. Suinin za pomoci věštění z jeleních kostí zjistil, že mu tato slova sdělil Veliký bůh provincie Izumo. Homocuwake byl tedy společně s dvěma dalšími princem vyslán do Izuma, aby se v tamní svatyni pomodlil Velikému bohu. Učinili tak, Homocuwake byl schopen mluvit, a císař na oplátku poslal jednoho z princů, aby Velikému bohu postavil svatyni velkou jako palác.

Ve 25. roce své vlády pověřil Suinin princeznu Jamatohime no Mikoto (倭姫命),¹⁵³ aby po Tojosukiirihime¹⁵⁴ převzala správu nad Amaterasu. Jamatohime hledala vhodné místo pro uctívání bohyně Slunce a když dorazila do Ise, bohyně se jí ozvala se zprávou, že se chce usídlit

¹⁵¹ Dnešní Kacuragi v Naře.

¹⁵² Podle *Nihonšoki* 30 let, ale podle udávaných dat událostí musel být mladší. Ve všech ohledech ale už dost starý na to, aby uměl mluvit.

¹⁵³ Neplést s Jamato Totohimomosohime no Mikoto.

¹⁵⁴ Ta se o svatyni v této době starala už 87 let.

právě v tomto kraji. Byla jí tedy postavena svatyně a bohyně Amaterasu zde poprvé sestoupila na zem.

Následujícího roku byl muž Točine no Ómuradži (十千根大連), poté, co několik posílů selhalo, vyslán do Izuma, aby zkontroloval tamní božské klenoty. Točine, který klenoty pečlivě zkontroloval a zprávu o jejich stavu předal císaři, byl poté pověřen jejich správou.

Do svatyní všech božstev byly na základě věštby uloženy luky, šípy a meče. V této době měl zřejmě své počátky zvyk obětovávat zbraně božstvům.

Když zemřel císařův mladší bratr Jamatohiko no Mikoto (倭彦命), bylo společně s ním posláno do hrobky i jeho služebnictvo. Mnoho dní se proto z hrobky ozývalo jejich nařikání. Když nakonec všichni zemřeli, seběhli se psi a vrány a snědli je. Císař pro ně truchlil a nařídil svým rádcům, ať vymyslí alternativu pro tento dávný zvyk. Nomi no Sukune, silák z Izuma, navrhl, že namísto živých lidí použijí keramické náhražky. Povolal svou skupinu hrnčířů z Izuma a společně vytvořili figurky lidí, koní, ale i různých předmětů. Nazvali je *haniwa* (埴輪). Císař byl potěšen a keramické figurky nechal rozestavět na hrobce nedávno zesnulé císařovny. Od té doby už žádní lidé nebyli obětováni při pohřbu jejich pána.

Suinin, po vzoru svého otce, pokračoval ve stavění rybníků, hrází a zavlažovacích systémů. Podle *Nihonšoki* jich nechal vystavět přes osm set. Lidé tak měli dostatek obživy a byli šťastni.

Císař Suinin zemřel ve věku 140 let (153 dle *Kodžiki*).

2.3 Císař Keikó

Císař Keikó¹⁵⁵ měl podle kronik 80 potomků. Jen tři z nich ale měli titul korunního prince, zbytek se buď stal správci provinčních svatyní nebo guvernéry provincií. V kronice *Kodžiki* se toho o císařově životě moc nepíše, text se soustředí zejména na jeho syna, Jamato Takeru no Mikoto.¹⁵⁶ *Nihonšoki* ale poskytuje alespoň nějaké záznamy.

V 12. roce jeho vlády se lidé Kumaso (熊襲)¹⁵⁷ vzbouřili a neposlali tribut. Císař se tedy vydal na jih, podrobit si je zpět. Když dorazil do země Suó (周防国),¹⁵⁸ všiml si, že na jihu stoupá kouř. Poslal pár mužů, aby to šli prozkoumat. Zjistili, že v této zemi vládne žena jménem Kamunašihime (神夏磯媛), která má bezpočet stoupců. Ta se doslechla, že ji přišli navštívit císařovi poslové, utrhla tedy pár větví a vyšla jim vstříc. Na první větev pověsila meč, na druhou zrcadlo a na třetí korálek *magatama*. Na před své lodi také vyvěsila bílou vlajku. Sdělila poslům, že se z její strany nemají čeho obávat, v okolí ale prý je několik povstalců. Císařovi poslové si s těmito povstanci snadno poradili a císař tak pokračoval dál na ostrov Kjúšú. Opět potkal ženu, místní vůdkyni, která ho upozornila na několik místních vzbouřenců. Císař je se svým vojskem všechny porazil a pokračoval dál na jih. Konečně dorazil do země Kumaso, kde za pomoci léčky rebelující kmeny porazil.

Nihonšoki následně popisuje císařovo putování po Kjúšú. Jedná se o krátké epizody většinou vysvětlující původ místních jmen. Poté se vrátil zpět domů do Jamata.

V 25. roce jeho vlády byl muž Takeči no Sukune (武内宿禰) vyslán, aby prozkoumal kraje na sever a na východ. Ten se vrátil po dvou letech a císaři oznámil, že na východě žijí lidé *Emiši*. Jejich půda je velmi úrodná, proto by na ně měli zaútočit. Téhož roku se klany Kumaso opět vzbouřily.

Císař pověřil svého syna, Jamato Takeru no Mikoto¹⁵⁹ podrobením kmenů Kumaso. Mise byla úspěšná. Deset let poté byl princ vyslán na východ, aby podrobil barbarské kmeny *Emiši*.

¹⁵⁵ Podle kronik vládl 71-130 n.l.

¹⁵⁶ V *Nihonšoki* 日本武尊, v *Kodžiki* 倭建命.

¹⁵⁷ Kumaso je bývalé jméno pro jižní část ostrova Kjúšú. Kuma a So jsou dva místní kmeny.

¹⁵⁸ Dnešní prefektura Jamaguči.

¹⁵⁹ V *Kodžiki* Jamato Takeru no Mikoto.

Jamato Takeru se po cestě zastavil ve svatyni Ise, kde mu Jamatohime¹⁶⁰ darovala meč.¹⁶¹ V provincii Sagami (相模国)¹⁶² ho místní lidé vylákali do léčky. Poslali prince na louku a poté zapálili traviny kolem něj. Princ ale využil meč, jež mu darovala Jamatohime a sesekal s ním hořící trávu kolem sebe. Meč tedy pojmenoval *Kusanagi no curugi* (草薙劍).¹⁶³

Poté, co princ podrobil většinu východních kmenů, se vydal do provincie Šinano (信濃国).¹⁶⁴ Tam potkal místní božstvo, které se mu zjevilo v podobě bílého jelena. Jamato Takeru nad ním ale příliš nedbal a probodl mu oko, čímž ho zabil.

Jamato Takeru se pak vydal do provincie Owari (尾張国),¹⁶⁵ kde si vzal za ženu Mijazuhime (宮簀媛). Ta je v *Kodžiki* zmíněna už dříve, během princovy cesty na východ, a je jí slíbeno, že si ji cestou zpět vezme za ženu. Během svého pobytu v Owari se doslechl, že na blízké hoře Ibuki sídlí zlé božstvo. Princ nechal svůj meč, *Kusanagi*, doma a šel se na božstvo podívat. *Nihonšoki* píše, že potkal bílého hada, *Kodžiki* píše, že potkal bílého kance. V obou případech si nicméně myslel, že se jedná pouze o posla onoho boha, a proto stvoření pouze obešel a pokračoval v cestě. Bůh hory Ibuki byl uražen a na prince seslal déšť a kroupy. Jamato Takeru se na pokraji svých sil dostal k pramenu pod horou, kde se mu po napití vody podařilo zotavit. Podle *Kodžiki* našel pod horou lázně. Princ ovšem onemocněl a cestou domů zemřel. Bylo mu třicet let.

Jamato Takeru byl pohřben tam, kde skončil, po smrti se ale jeho duše proměnila v bílého kulíka a po princovi zůstalo v hrobce jen jeho oblečení. Bílý pták se zastavil na několika místech, a na každém z nich byla postavena hrobka. Nakonec pták odlétl do nebes a už nebyl více spatřen. Meč *Kusanagi* byl uložen do svatyně Acuta¹⁶⁶ v provincii Owari.

¹⁶⁰ Stejná Jamatohime no Mikoto, která založila svatyni v Ise. Podle *Nihonšoki* tedy byla jejím správcem už 115 let.

¹⁶¹ Tento meč původně vytáhl Susanó z ocasu poražené osmiocasé saně a daroval ho své sestře Amaterasu. Ta meč později, společně se zrcadlem a korálky *magatama*, darovala Ninigimu (瓊瓊杵尊), když sestupoval z nebes na zem.

Tyto tři předměty jsou dodnes císařskými klenoty Japonska.

¹⁶² Dnešní prefektura Kanagawa.

¹⁶³ „Meč sekající trávu.“

¹⁶⁴ Dnešní prefektura Nagano.

¹⁶⁵ Část dnešní prefektury Aiči.

¹⁶⁶ Svatyni lze nalézt v dnešním městě Nagoja.

Po smrti prince Jamato Takeru musel císař ještě jednou poslat vojska do východních krajů. Mimorowake no Mikoto (御諸別命) porazil náčelníky *Emiši* a dostal na starost jejich země. Od té doby byl ve východních zemích na dlouhou dobu klid.

Císař Keikó zemřel ve věku 106 let (137 dle *Kodžiki*). Pohřben byl u hlavní cesty v Jamanobe.¹⁶⁷

2.4 Císař Seimu

Císař Seimu, bratr prince Jamato Takeru, toho o sobě příliš napsáno nemá. Jeho důležitým počinem ale bylo, že jmenoval guvernéry provincií a správce obcí.

Nicméně i tak vládl údajně 60 let. Zemřel ve věku 107 let (95 dle *Kodžiki*).

2.5 Císař Čúai a císařovna Džingú

Císař Čúai¹⁶⁸ byl druhým synem prince Jamato Takeru. Na počest svého otce nechal do Jamata poslat bílé ptáky z různých krajů. Ti poté byli umístěni do vodních příkopů obklopujících hrobky.¹⁶⁹

V druhém roce své vlády se oženil s Okinagatarašihime no Mikoto (氣長足姫尊).¹⁷⁰

Když byl na výpravě v provincii Kii (紀伊国),¹⁷¹ dozvěděl se, že se kmemy Kumaso opět vzbourily. Vydal se tedy na Kjúšú a císařovně, která tehdy byla jinde, poslal dopis, aby se tam s ním setkala. Když dorazil na sever Kjúšú, vplul mu vstříc místní náčelník, který na svou loď postavil strom, na jehož větve pověsil zrcadlo, meč a korálky *magatama*.¹⁷² Nabídl se císaři, že bude jeho lodivod. Podobná situace, jen s jiným náčelníkem, se opakovala ještě jednou. Tento

¹⁶⁷ Necelý kilometr jižně od hrobky císaře Sudžina.

¹⁶⁸ Podle kronik vládl 192-200 n.l.

¹⁶⁹ Kofuny bývají obklopeny vodním příkopem. Dřevěné modely ptáků byly nalezeny podél vodního kanálu v nalezišti Makimuku.

¹⁷⁰ Tedy císařovnou Džingú.

¹⁷¹ Dnešní prefektura Wakajama.

¹⁷² Zrcadlo, meč a korálky *magatama* jsou dnešními císařskými klenoty.

náčelník též postavil na svou loď strom, na jehož větve bylo zavěšeno zrcadlo, meč a korálky *magatama*.

Císař přebýval v paláci na Kjúšú. Právě když se domlouval se svými rádci, jak si podrobit Kumaso, promluvilo k Džingú neznámé božstvo, které jí sdělilo, že než se zabývat bezcennými Kumaso, bylo by vhodnější podrobit si království Silla. Kronika *Kodžiki* zmiňuje jen neurčitou zemi daleko na západ. Císař Čúai tuto zprávu ovšem nevzal vážně a jen odvětil, že když se z nejvyššího vrchol díval na západ, žádnou zemi neviděl, tudíž tam žádná není. Božstva jeho odpověď rozhněvala a podle *Kodžiki* císař na místě zemřel. V *Nihonšoki* ale císař ještě chvíli bojoval s Kumaso, zvítězit se mu ale nepodařilo. Až později onemocněl a náhle zemřel. Podle jiné verze byl trefen šípem při bojích s Kumaso. Císařovna jeho smrt ututlala, aby se o tom zbytek země nedozvěděl. Kvůli jeho rouhání byly po celé zemi pořádány hony na všechny věnující se nečisté magii a zároveň byly konány obřady na úklid, pokání a očistu.

Džingú si zprávu od bohů vzala k srdci. Vykonala několik rituálů, aby se seznámila s božstvy, která jí o Sille předala vidinu. Císařovna, ačkoliv byla těhotná, se tedy rozhodla vydat se na západ do oné zaslíbené země. Před vyplutím jí bohové nařídili, jaké obětiny a obřady vykonat, a poté, co vše císařovna vykonala, podařilo se jí doplout v bezpečí přes moře a následně po řekách až do srdce korejského království Silla. Tamní král byl ohromen a ihned se poddal Japonsku a jeho bohům, a podobně se poddal i král Päkče. Oba se zavázali sloužit císařovně a odevzdávat tribut.

Císařovna porodila ihned po návratu zpět na Kjúšú. Nesetřvala ale dlouho a brzy se vydala na cestu zpět domů do říše Jamato. Podle *Kodžiki* ji po cestě přepadli synové první manželky císaře Čúai, kteří si dělali zálusk na trůn. Jako kdyby z vůle bohů, byli rychle poraženi, načež vysoce postavený dvořan vykonal s korunním princem obřad velké očisty (*misogi*). Když princ dorazil domů, matka císařovna mu připravila rýžový kvas, který se mimo jiné používal i při věštění budoucnosti. Zazpívala mu při té příležitosti také píseň. Ta je zakončeno frází „*sa, sa!*“, v českém překladu je použita fráze „*tak, tak!*“. Může to být jednoduše výzva k připitku, stejně tak se může jednat o magickou formuli.

Kronika *Kodžiki* už poté zmiňuje jen data, kdy Džingú a císař Čúai zemřeli.

Nihonšoki poskytuje různé epizody z doby její vlády, většinou se jedná o potlačování spiknutí. Důležité jsou ale části o kontaktu s Koreou a zejména citování kroniky *Wej-č'*, ze které je zde zapsána zmínka o roce 239, ve kterém královna Wa poslala do Číny poselstvo. Na oplátku jí byla předána pečeť se stužkou.

Podle *Nihonšoki* zemřela Džingú v 69. roce vlády, ve 100 letech. Stejného věku se dožila i podle *Kodžiki*.

3 Otázka Jamatai a Himiko

Wadžinden obsahuje spoustu drahocenných informací o Japonsku a jeho obyvatelích ve 3. století. Středem zájmu ale byla vždy záhadná Himiko a její království Jamatai. Čínské kroniky jsou považovány za poměrně důvěryhodné, což se nedá říct o těch Japonských, které Himiko nezmiňují. Tato nesrovnalost upoutala pozornost nejen vědců, ale i veřejnosti zejména v druhé polovině 20. století. V této kapitole budou představeny dosavadní snahy badatelů o jejich nalezení, počínaje už obdobím Edo (江戸時代, 1600-1868).

3.1 Pátrání po Jamatai

Z krátké zmínky v *Nihonšoki* v kapitole o císařovně Džingú sice víme, že autoři kroniky měli *Wadžinden* k dispozici, nijak se tím ale nezabývali a zřejmě jednoduše usoudili, že Jamatai = Jamato. Snahy o jeho lokaci se objevily až v období Edo, největší debaty se ale děly v druhé polovině 20. století. Jedním z důvodů, proč nalezení jeho lokace upoutalo tolik pozornosti, je skutečnost, že vzdálenosti a směry zmíněné ve *Wej-č'* nedávají smysl. Je možné orientovat se podle nich přibližně na severní pobřeží Kjúšú, kdybychom ale pokračovali, skončili bychom kdesi v oceánu. Z tohoto důvodu se v minulém století objevilo nepřehledné množství různých návrhů o jeho lokaci. Někteří zašli až tak daleko, že Jamatai umístili mimo Japonsko, ať už na dno moře, na Filipíny, či dokonce na Jávou.¹⁷³ Dvě místa ovšem převažují nad ostatními – ostrov Kjúšú, zejména jeho severní část, a prefektura Nara, zejména okolí měst Tenri a Sakurai.

Pro autory *Nihonšoki* tedy platilo, že Jamatai je Jamato jsou jedno a to samé, a na dlouhou dobu to nikdo nezpochybňoval. Až teprve v období Edo (1600-1868) přišel Motoori Norinaga (本居宣長)¹⁷⁴ s myšlenkou, že se Jamatai nacházelo na Kjúšú a Himiko byla pouze místní vůdkyní, která obelstila čínské velvyslance tím, že se vydávala za vládky celé říše.¹⁷⁵ S tímto názorem souhlasila většina vědců napříč obdobím Meidži (明治時代, 1868-1912), ačkoliv historik Naka Mičijo (那珂通世) v roce 1888 poukázal na nesrovnalosti v chronologii v *Nihonšoki* a podle

¹⁷³ Kidder, 2007, s. 233.

¹⁷⁴ Tzv. *kokugakuša* 国学者, národovědec. Slavný pro své dílo *Kodžikiden*.

¹⁷⁵ Edwards, 1996, s.60.

jeho upravených dat zapadala Džingú někdy do druhé poloviny 4. století, tedy příliš pozdě na to, aby mohla mít nějaké styky s dynastií Wej.¹⁷⁶

V první polovině 20. století Naitó Toradžiró (内藤寅次郎) publikoval několik článků o tom, jak jsou čínské kroniky nekonzistentní, co se týče světových stran. Pokud bychom prohodili jih a východ, dorazili bychom přibližně do oblasti Jamato. Podle této logiky poté určil i lokaci dalších zemí zmíněných ve *Wadžinden*. Stejně tak se opíral o skutečnost, že pozdější čínské kroniky plynule navazují na Jamatai z *Wej-č'*.¹⁷⁷ Jeho názor o špatně zapsaných směrech putování podporuje i fakt, že v minulosti žili v Číně v domnění, že Japonské ostrovy leží paralelně k čínskému pobřeží (viz. příloha 9).¹⁷⁸

První polovina 20. století se ale také vyznačovala značným nárůstem nacionalistických ideologií, cenzury a bezpodmínečného uctívání císaře a jeho božského původu. Režim nepovoloval žádné myšlenky o nesrovnalostech v japonských dějinách. Pátrání po Jamatai a Himiko tedy na nějakou dobu ustalo.

V 50. letech byla debata o Jamatai opět obnovena poté, co Kobajaši Jukio, profesor na Kjótské univerzitě, publikoval svůj výzkum. Navazoval na myšlenky dřívějších archeologů Tomioky Kenzóa (富岡謙蔵) a Umehary Suedžiho, kteří zastávali názor, že Jamatai se nacházelo v Jamatu. Jejich názor se zakládal na dvou faktech. Prvním je jednotvárnost raných kofunů a jejich šíření z oblasti Jamato ven do zbytku země,¹⁷⁹ druhým je množství nalezených zrcadel datovaných do konce období Chan a do období Wej nalezených v oblasti Jamato. Kobajaši se zajímal zejména o zrcadla z období Wej, konkrétně stylu *sankakuen*¹⁸⁰ *šindžúkjó* (三角縁神獸鏡), tedy ta stejná zrcadla, která, jak se domníval, obdržela Himiko od čínského poselstva. Zrcadla tohoto stylu mají okraje zvednuty do tvaru trojúhelníku (三角縁)¹⁸¹ a vnitřek je vyzdoben motivy čínských božstev a zvířat (神獸鏡), ať už mýtických či skutečných (viz. příloha 15). Také se od ostatních stylů lišila tím, že bylo běžné z jedné formy vytvořit více kusů – existovaly tedy duplikáty. Na základě této skutečnosti Kobajaši zmapoval místa, kde byla zrcadla nalezena, a jednotlivé kusy mezi sebou porovnával, aby zjistil, která k sobě patří.

¹⁷⁶ Young, 1958, s. 93-95.

¹⁷⁷ Young, 1958, s. 105-108.

¹⁷⁸ Šida, 1927. Young, 1958.

¹⁷⁹ Pohřební mohyly ve tvaru klíčových dírek.

¹⁸⁰ Příp. *sankakubuči*. Zrcadla s okraji ve tvaru trojúhelníku. Viz. Kapitola 6.

¹⁸¹ Edwards, 1999, s. 84

Středem jeho pátrání byla hrobka Cubai Ócukajama (椿井大塚山古墳), kde z nalezených třiceti šesti zrcadel jich třicet tři pocházelo z Wej a kromě jednoho se pro všechny našly duplikáty na jiných místech. Kobajaši se domníval, že zrcadla, která Himiko obdržela od velvyslanců Wej, byla rozdělena náčelníkům kmenů loajálních Jamatu.¹⁸²

Proti jeho názorům se ohradil Mori Kóiči (森浩一), argumentující například tím, že v pohřebištích na Kjúšú datovaných do pozdního období Jajoi bylo nalezeno více než sto zrcadel z období Chan, zatímco v Kinai¹⁸³ se žádná Chan zrcadla z pozdního Jajoi nenašla. Zpochybňoval také spojení zrcadel období Wej s Jamatai. Himiko komunikovala s Wej na samém počátku této čínské dynastie a podle Moriho je krajně nepravděpodobné, že by se styl výroby zrcadel změnil tak náhle. Stejně tak poukázal na to, že zrcadla s trojúhelníkovými okraji byla nalezena jen v Japonsku.¹⁸⁴

Wang Čung-šu (王仲殊), čínský archeolog, si také povšiml, že zrcadla se vzorem božstev a mystických zvířat se vyráběla v jižní Číně (Wej bylo v severní Číně). Došel tedy k názoru, že zrcadla s trojúhelníkovými okraji byla v Japonsku vytvářena řemeslníky uprchlými z jihočínského království Wu.¹⁸⁵

Ačkoliv někteří japonští badatelé s Wangovou teorií nesouhlasili, není stále jasné, proč v Číně nebyla nalezena zrcadla typu *sankakuen šindžúkjó*. Moderní zkoumání ovšem alespoň přineslo odpověď na otázku, zdali jsou tato zrcadla čínské či japonské výroby. Bronz pro výrobu zrcadel byl, stejně jako bronz pro výrobu zvonů *dótaku*, tvořen směsí mědi, cínu a olova. Díky chemickým rozborům čínských a korejských zrcadel se zjistilo, odkud pocházelo olovo používané při jejich výrobě. Toto olovo bylo poté porovnáno s olovem ve zvonech *dótaku* a nakonec s olovem v zrcadlech nalezených v Japonsku. Zjistilo se tak, že zrcadla s trojúhelníkovými okraji byla vyrobena v Číně. Potvrzeno to bylo i průzkumem v roce 2004, kdy bylo porovnáno osm zrcadel stylu *sankakuen* z kolekce kjótského muzea Senoku Hakukokan (泉屋博古館). Šest jich bylo čínských, a z těchto šesti dvě byla nalezena v hrobkách v Kjótu. Další dvě zrcadla byla japonská. Chemické složení šesti čínských zrcadel

¹⁸² Edwards, 1996, s. 62-66.

¹⁸³ Též Kinki nebo Kansai. Prefektury Kjóto, Ósaka, Nara a Hjógo.

¹⁸⁴ Edwards, 1996, s. 66

¹⁸⁵ Tanaka, 1991, s. 229-236. Kondó, 1988, s. 20-48.

souhlasilo s jinými čínskými zrcadly stylu *sankakuen*, zatímco složení japonských zrcadel se značně lišilo.¹⁸⁶

Koncem 80. let byly prováděny výzkumy na nalezišti Jošinogari, kde bylo odhaleno více než 350 obydlí ze středního (100 př.n.l. – 100 n.l.) a pozdního Jajoi a přes 2000 hrobů. Sídliště bylo obehnáno vodním příkopem a na dvou místech zřejmě byla strážní věž.¹⁸⁷ Nalezením Jošinogari se strhla lavina, média i veřejnost debatovaly, zdali mohlo být Jamatai nalezeno. Většina badatelů se shodovala, že se o Jamatai nejedná. Pozornost vědců se ale díky Jošinogari upoutala na Kjúšú a během následujících let byla zahájena spousta dalších vykopávek na různých místech, dokazujících, že v pozdním Jajoi zde existovalo nejedno vyspělé společenství.¹⁸⁸ Pokud Kobajašiho myšlenky přesunuly pozornost na Kinai, nyní se Kjúšú vrátilo zpět do hry jako možný kandidát pro Jamatai.

Koncem 90. let se ale pohled vědců i veřejnosti vrátil zpět do Nary, když došlo k vykopávkám na kofunu Kurozuka (黒塚古墳). Kurozuka se nachází v blízkosti kofunu Andonjama, kde je údajně pohřben císař Sudžin, v prefektuře Nara. Jak již bylo zmíněno, Kobajaši Jukio formuloval svou tezi na základě myšlenky, že centrální vláda v Jamatu disponovala zrcadly s trojúhelníkovými okraji. Jednou velkou slabinou jeho teorie byla ale skutečnost, že v oblasti Jamata se doposud žádná tato zrcadla nenašla. To se změnilo právě s hrobkou Kurozuka, kde jich bylo nalezeno hned několik.¹⁸⁹ Někteří badatelé tento nález už považovali za jednoznačný důkaz, že Jamatai = Jamato. Kromě nálezu zrcadel v Kurozuce ale v posledních letech podporují tuto možnost i dvě další věci. První z nich jsou snahy o přesnější datování kofunů v oblasti Jamato. Kobajaši se domníval, že první kofuny se objevily až počátkem 4. století, nové výzkumy ale tuto hranici posunuly do poloviny 3. století.¹⁹⁰ Kofun Hašihaka, ve městě Sakurai, je obecně považován za nejstarší a jeho výstavba časově víceméně souhlasí se smrtí Himiko a jejímu pohřbu ve „velké mohyle“. Druhým faktorem jsou objevy z naleziště Makimuku v blízkosti Hašihaky. V Makimuku se provádí vykopávky už od první poloviny 20. století, k prvním významným objevům ale došlo až v 70. letech. Mimo jiné byly nalezeny důkazy o rozsáhlém odvodňovacím systému, oplocení, třech velkých budovách vedle sebe (předpokládá

¹⁸⁶ Kidder, 2007, s. 179.

¹⁸⁷ Hudson a Barnes, 1991.

¹⁸⁸ Edwards, 1996, s. 72.

¹⁸⁹ Edwards, 1999.

¹⁹⁰ Edwards, 2019, s. 4-6.

se, že se jednalo o palácový komplex) a velké množství keramiky, která pocházela jak z okolí, tak z jiných koutů Japonska.¹⁹¹

V roce 2023 byly zveřejněny výsledky výzkumu zrcadel z kofunu Čausujama (茶臼山古墳), který se nachází v Sakurai. Při tomto výzkumu bylo zjištěno, že zde nalezené úlomky patřily přibližně stovce bronzových zrcadel, z nichž 26 bylo typu *sankakuen*. Tento objev jen podpořil už takhle vítězíci názor, že se Jamatai skutečně nacházelo v oblasti Jamata.

3.2 Pátrání po Himiko

Snaha najít Jamatai šla ruku v ruce se snahou odhalit, kdo byla Himiko, podle *Wej-č'* královna disponující magickými schopnostmi. Předpokládá se, že v čínských kronikách bylo její jméno zapsáno znaky, které by foneticky odpovídali japonské výslovnosti. Jak již bylo řečeno, není jisté, zdali se jednalo o její jméno či o titul, ale často se upozorňuje na podobnost s japonskými slovy *hime* (princezna) a *miko* (šamanka), případně se jmény žen v japonských kronikách končících na *-hime no Mikoto*. Tato podobnost, společně s šamanskými schopnostmi připisovanými Himiko, je důvodem, proč se mnoho badatelů pokusilo najít Himiko v japonských kronikách, kde figuruje několik možných kandidátek. Výjimkou, která stojí za zmínku, je snad Motoori Norinaga, který z Himiko udělal náčelnici na Kjúšú, prezentující se jako vládce celé země.

Jasumoto (安本美典)¹⁹² se domníval, že Himiko byla předobrazem samotné Amaterasu, bohyně Slunce, od které japonští císaři odvozují svůj původ. Jasumoto zkoumal neshody v chronologii *Nihonšoki* a došel k tomu, že císaři vládnoucí mezi lety 457-794 vládli průměrně 10 let. Těchto průměrných deset let tedy aplikoval i na předchozí postavy v *Nihonšoki* a data Amaterasu se víceméně shodovala s daty Himiko. Problémem jeho teorie je, že je složité dokázat existenci císařů údajně vládnoucích ve 4. století našeho letopočtu, natož Amaterasu, která byla o několik generací dříve.

Velmi populárním názorem je připodobňovat Himiko s císařovnou Džingú. Autoři japonských kronik umístili vládu Džingú do stejných let, kdy podle *Wadžinden* vládla Himiko. *Nihonšoki* také zmiňuje poselstva, která Himiko vyslala do Číny, Himiko samotnou ale nejmenuje, jen

¹⁹¹ Kidder, 2015.

¹⁹² Jasumoto, 1995.

„královnu Wa“ (v kronice tedy Džingú). I někteří vědci se přiklánějí ke stejné myšlence – Himiko zkrátka byla do kronik zapsána jako Džingú.¹⁹³ Tento názor ovšem stojí na tom, že data v *Nihonšoki* jsou pravdivá a důvěryhodná. Jak již ale bylo zmíněno, není snadné ověřit samotnou existenci raných císařů, natož dobu, kdy vládli. A u Džingú to platí ještě o něco více. Podle upravené chronologie vymizí doba vlády Džingú, vláda Ódžina (応神天皇)¹⁹⁴ plynule navazuje na vládu Čúaie.¹⁹⁵ Mnoho badatelů zastává názor, že Džingú byla vymyšleným článkem japonských kronik.¹⁹⁶ Důvody by k tomu byly dva – zapojení postavy Himiko do japonské historie a plynulé navázání z vlády Čúaie na vládu Ódžina, tedy propojení tzv. Sudžinovy dynastie¹⁹⁷ s dynastií Ódžina.¹⁹⁸

Naitó Toradžiró se domníval, že by Himiko mohla být princezna Jamatohime, dcera císaře Suinina.¹⁹⁹ Ta údajně založila svatyni v Ise, kde se usídlila Amaterasu, a následně o svatyni pečovala. Aston poukazuje na to, že při vzestupu nového císaře na trůn byla neprovdaná princezna z císařské rodiny zvolena, aby se o starala o svatyni v Ise.²⁰⁰ Nicméně šintoistické svatyně, jak je známe teď, se pravděpodobněji začaly objevovat až v 6. století s příchodem buddhismu.²⁰¹ Další nesrovnalostí je, že se Jamatohime údajně narodila až poté, co Himiko zemřela.

S další myšlenkou přišel Kasai Šinja (笠井新也).²⁰² Ten propojil Himiko s princeznou Jamato Totohimomosohime no Mikoto, tetou císaře Sudžina. Její popis zhruba odpovídá Himiko – postarší, neprovdaná (za lidskou osobu), a obdařená schopností propojit se s duchy/božstvy jakožto šamanské médium. Císaře Sudžina přirovnává Kasai k mladšímu bratru Himiko. Podle *Nihonšoki* byla princezna Jamato pohřbena v kofunu Hašihaka, který je mnohými považován za místo pohřbu Himiko. Jejímu pohřbu je v kronice věnována speciální pozornost, i tak je ale pozoruhodné, že by byla pohřbena v hrobce větší než samotný císař. Je tedy možné, že zastávala důležitější pozici než jen císařovu tetu, která občas využila svých šamanských dovedností.

¹⁹³ Barnes, 2007, s. 91-92.

¹⁹⁴ Podle Kiki vládl 270-310, podle upravené chronologie 346-395.

¹⁹⁵ Podle Kiki vládl 191-200, podle upravené chronologie 343-346.

¹⁹⁶ Barnes, 2007, s. 91-92.

¹⁹⁷ Císaři Sudžin, Suinin, Seimu a Čúai (tedy v pořadí 10.-14.).

¹⁹⁸ Ódžin, Nintoku (仁徳天皇), Ričú (履中天皇), Hanzei (反正天皇), Ingjó (允恭天皇) a Ankó (安康天皇) (tedy v pořadí 15.-20.). Ódžin přesunul hlavní město z Makimuku do oblasti dnešní Ósaky.

¹⁹⁹ Young, 1958, s. 105-108.

²⁰⁰ Aston, 1972, 1:176.

²⁰¹ Barnes, 2007, s. 92.

²⁰² Young, 1958, s. 131-132.

Podle Allena a Piggott bylo běžné, že v raných společenstvích vládla dvojice muže a ženy,²⁰³ podobně jako tomu bylo v protohistorické Sille.²⁰⁴ Někteří badatelé poukazují na souostroví Okinawa, kde i v pozdějších dobách byla běžná dvojice vládců – žena (šamanka) starající se o duchovní záležitosti, a její bratr starající se o světské záležitosti. Čínské vyslance, ovlivněné konfucianstvím a zvyklé na mužské vládce, možná překvapilo vidět i ženu na vrcholu hierarchie, proto jí přikládali o to více důležitosti.²⁰⁵ Na druhou stranu autoři *Nihonšoki*, právě v souladu s konfucianstvím (jelikož se do Japonska dostalo až v období Kofun), se snažili o nepřerušenu linii mužských vládců. Himiko (Princezna Jamato) tedy musela jít stranou. Ať už ale o Himiko najdeme stopy v japonských kronikách nebo ne, všechny snahy o přirovnání jí s ženami na císařském dvoře jen podporují hypotézu, že Jamatai odpovídá Jamatu.

²⁰³ Allen, 2003. Piggott, 1997, s. 39.

²⁰⁴ Nelson, 1991.

²⁰⁵ Edwards, 1996, s. 56.

4 Náboženství, šamanismus a rituály

Himiko podle čínských zdrojů ovládala magii, pomocí které ukončila desetiletí bojů a byla lidem zvolena jako vládce. V japonském šintó jsou dodnes patrné šamanistické a animistické prvky, kterými se odlišuje například od buddhismu. Kroniky *Kiki* jsou plné situací, kdy božstva i císaři vykonávají všelijaké rituály, počínaje samotnými Izanami (伊邪那美命) a Izanagi (伊邪那岐命), stvořiteli Japonska.

Tato dvě božstva, sestra a bratr, vytvořila Japonsko a jeho ostrovy zabodnutím kopí do moře – když poté kopí vytáhla, sůl, která z něj popadala, se zformovala v ostrovy. Poté chtěli zplodit potomky, těsně předtím se však rozhodli obejít nebeský sloup, každý z jiné strany. Kromě toho, že tento nebeský sloup podle některých symbolizuje spojení muže a ženy (nebesa – muž, země – žena), je také pravděpodobné, že obcházení či tanec kolem sloupu (nebo stromu) byly součástí archaických svatebních obřadů.²⁰⁶ Toto je jen jeden z mnoha příkladů, jak lidové tradice formují mýty, současně to je ale příklad toho, že ačkoliv se opravdu jedná o mýty, lze z nich vyčíst i něco reálného.

Když se poté přesuneme do dob Císařů Sudžina a Suinina, *Nihonšoki* zaznamenává jejich zakládání svatyní, kategorizace božstev a hledání osob, které by se o božstva a svatyně staraly. Těmto dvěma císařům se také zdálo několik prorockých snů, jejichž význam rozluštili často za pomoci někoho jiného, v případě Sudžina například jeho tety princezny Jamato, která byla také schopným médiem pro komunikaci s bohy.

Císařovna Džingú měla v podstatě stejné „tradiční“ šamanské schopnosti jako princezna Jamato. Pomocí věštění a správného rozluštění znamení od bohů dokonce dobyla korejský poloostrov.²⁰⁷ Zmíněno je také několik epizod, kdy upadla do transu a skrz její ústa promlouvalo božstvo, opět prvek typický pro šamany (nejen ty Japonské). Džingú, Sudžin a Suinin jsou poměrně věrnými ukázkami toho, že s náboženskou mocí šla ruku v ruce i moc politická.

Wadžinden hovoří o tom, jak si Himiko pomocí magie podrobila zemi Jamatai, píše se tam ale i o běžných rituálech té doby. V této kapitole budou tyto rituály zkoumány společně s rituály, o

²⁰⁶ Fiala, 2017

²⁰⁷ Údajně. Důkazy o tom nemáme.

kterých píše *Nihonšoki* v dobách mezi Sudžinem a Džingú. Pozornost bude věnována i tomu, jak bylo náboženství propojené s politikou na přelomu období Jajoi a Kofun.

4.1 Věštby z kostí

Věštění z kostí má v Japonsku velmi dlouhou tradici. Zmíněno také v *Kiki*, kde šlo o jelení kosti, *Wadžinden* nezmiňuje, jaký typ kostí lidé Wa používali. Praxe ale byla stejná, kosti se hodili do ohně a poté se z vytvořených prasklin věštilo. Věta „používají podobné fráze jako se používají při věštění z želvích krunýřů“ je zde důležitá z hlediska historického zařazení Himiko, jelikož věštění z krunýřů přišlo do Japonska až s mohylami, tedy nejdříve na přelomu období Jajoi a Kofun (Himiko byla podle *Wadžinden* pohřbena v mohyle).

Výše zmínění Izanami a Izanagi také podle legendy věštili z kostí. Poté, co obešli nebeský sloup, zplodili své první dva potomky – pijavici a ostrov Awašima (淡島). Nespokojeni s tímto výsledkem, vydali se na nebeskou pláň poradit se s jinými bohy. Došlo k velké věštbě, která byla provedena na základě puklin a trhlin na jeleních kostech, a jako důvod neúspěchu byla uvedena skutečnost, že poté, co se setkali po obcházení sloupu, promluvila Izanami, tedy žena, jako první. Božstva tedy obřad opakují, Izanagi tentokrát promluví jako první, a začnou plodit potomstvo.

Jiný příklad věštění z jeleních kostí je v japonské mytologii v příběhu, kdy se bohyně Slunce Amaterasu schová do jeskyně. Ostatní božstva se snaží vymyslet, jak ji vylákat ven (a navrátit světlo do světa), a při jejich přípravách věští z klíční kosti jeleního samce pocházejícího z tzv. Nebeské hory.²⁰⁸

Nejstarší nálezy o věštění z pálených kostí pocházejí možná už z raného období Jajoi (300-100 př.n.l.) z naleziště Karako poblíž Nary, jedná se ale o ojedinělý objev z raného Jajoi o jehož stáří se vedou debaty – podle těch, co provádí vykopávky, jsou z raného Jajoi,²⁰⁹ podle jiných²¹⁰ ale až z pozdějších období. Zbylá jajoiská naleziště, kde byly nalezeny kosti využívané pro věštění, jsou datována do středního či pozdního období Jajoi. Nejvíce nalezišť je v oblasti Kinai a na jihu oblasti Kantó, zatímco v Tóhoku²¹¹ či na Kjúšú nejsou žádná. Poměrně zde tak

²⁰⁸ Fiala, s. 70.

²⁰⁹ Fudžita, 1986.

²¹⁰ Kanzawa, 1990.

²¹¹ Prefektury Akita, Aomori, Fukušima, Iwate, Mijagi a Jamagata.

vyčnívají naleziště na ostrovech Cušima (ačkoliv až z období Kofun) a Iki, které se nachází mezi Kjúšú a Korejským poloostrovem.²¹² Lze s jistotou usuzovat, že praxe věštění z kostí dorazila do Japonska právě z Korejského poloostrova, tudíž právě přes ostrovy Cušima a Iki až do vnitrozemí. Možným důkazem pro toto je i fakt, že v sedmém století vytvořený *Džingikan* (神祇官, česky snad *Rada pro záležitosti kultu*), instituce pověřená věštěním pro císařský dvůr, zaměstnávala právě věštce z Cušimy a Iki, kvůli jejich dlouhé tradici v této praxi (tedy delší tradici, než která byla v Kinai).²¹³

Dnes už je známo přes 100 kusů kostí z více než dvaceti pěti jajoiských nalezišť.²¹⁴ Na věštění se nejvíce používaly jelení kosti (japonský jelen sika, *Cervus nippon*), zejména lopatky a žebra, ojedinele obratel a nártní kost. Druhé nejčastější byly lopatky a žebra divokých prasat, výjimečně se našly obratle delfinů a plastron (spodní část – břicho) želvího krunýře. V literatuře jsou zmiňovány hlavně krunýře jako takové, archeologické nálezy ale ukazují, že plastrony byly rozšířenější.²¹⁵ Želví krunýře nabyly na popularitě až v období Kofun, a to zejména na císařském dvoře. *Džingikan* požadoval ročně padesát krunýřů,²¹⁶ konkrétně sedmnáct z provincie Kii, devatenáct z provincie Awa (阿波国)²¹⁷ a čtrnáct z provincie Tosa (土佐国).²¹⁸

Kromě vzhledu nalezených kostí však nelze usuzovat, jak vypadaly věštecké rituály v období Jajoi. Povrch kostí byl vyleštěn a rozžhavenou měděnou tyčkou se do nich vypálila díra. Špičatou rozpálenou tyčkou s průměrem cca 5 milimetrů se vytvářely v kosti praskliny, ze kterých se poté četlo (viz. přílohy 10 a 11).²¹⁹ Nemáme informace o tom, jak byli praskliny interpretovány či za jakým účelem byly konkrétní věštby prováděny. Nevíme ani, kdo tyto věštby prováděl. V pozdějších obdobích existovali takzvaní *urabe* (卜部), rodinné povolání, kteří se zabývali věštbou z kostí. Co se týče období Jajoi, zřejmě se ale jednalo o záležitosti pro celou rodinu, případně osadu.²²⁰

²¹² Hudson, 1992, s. 151.

²¹³ Kidder, 2007, s. 156.

²¹⁴ Harunari, 1991.

²¹⁵ Kanzawa, 1983.

²¹⁶ Kory, 2015.

²¹⁷ Dnešní prefektura Tokušima.

²¹⁸ Dnešní prefektura Kóči.

²¹⁹ Kidder, 2007, s. 156.

²²⁰ Kanzawa, 1990, s. 104.

4.2 Tetování

Tetování je jednou z dalších běžných praktik, o kterých *Wadžinden* píše. První zmínka, spíše pověřčivost než cokoliv jiného, hovoří o tom, že lidé Wa si po vzoru jednoho čínského prince tetují těla, aby se při potápění vyhnuli útokům velkých ryb. Tetování nicméně bylo tehdy běžné. Už ve středním období Jajoi se vyskytovaly keramické nádoby, na kterých byly vykreslené tváře s očividným tetováním. Tyto nádoby byly nalezeny v oblasti Kantó a jejím blízkém okolí (Fukušima na sever, Nagano na západ, Aiči na jihozápad).²²¹ Tato praxe se zřejmě vyvinula z dřívější, pozdně džómonske (1500-1000 př.n.l.) praxe v oblasti středního Honšú. Tetování bylo většinou rudé, a jednalo se o souběžné čáry, kola kolem očí a úst a čáry od spánků k bradě. V období Kofun lze vidět tetování na soškách *haniwa*, které často mají na obličejích rudé vzory (viz. příloha 12). Tetování bylo zřejmě symetrické a společenské postavení určoval počet proužků.²²² Později v dějinách se tetováním začali označovat kriminálníci, o čemž je první zmínka v kronice *Nihonšoki*, kdy za vlády císaře Ričúua (vládl počátkem 5. století) byl šlechtic obviněn za zradu a místo smrti byl potetován.²²³ Tetování jako ukazatel společenského postavení vymizelo nejpozději v období Kofun a dodnes je v Japonsku spojováno především s kriminalitou (v současnosti zejména kvůli japonské mafi, jejíž členové se tetují).

4.3 Očista

Wadžinden hovoří o tom, že po dokončení pohřebních rituálů se jde rodina zemřelého „očistit“ – umýt těla do vody. Praxe „očisty“ je v Japonsku dodnes, nejčastěji v podobě umytí rukou a vypláchnutí úst při vstupu do svatyně. Takzvané „velké očisty“ (大祓, *óharae*) se ale konaly několikrát v historii země, často z důvodů epidemií, hladomoru nebo přírodních katastrof, a mnohdy se musel rituálně očistit celý národ. *Kiki* vypráví příběh o tom, jak se bůh Izanagi šel umýt do řeky poté, co uteče z podsvětí. Je tedy vidět, že tato tradice má dlouhé kořeny a už za dob Himiko, tedy ve 3. století našeho letopočtu, byla zažitou a obvyklou praxí. Rituální očista souvisí s *kegare* (穢れ), neboli „nečistotou“, ke které člověk přijde například při styku s podsvětím, zlými duchy, krví, či smrtí (proto nutnost očisty po pohřbech).

²²¹ Gotó, 1982, s. 40-43.

²²² Kidder, 2007, s. 290.

²²³ Aston, 1972, 2:305-307.

4.4 Různé další praktiky

Velmi zajímavá je zmínka ve *Wej-č'* o asketických *džisai*. Osud výpravy přes moře závisel na tom, jak dobře vydrží nepřerušit jejich abstinenci. Je pozoruhodné, že zatímco šamani byli na vrcholu společenského žebříku, *džisai* byli velmi nízko, a pokud náhodou výprava do Číny nevyšla či narazila na potíže, *džisai* byl popraven (pokud se neutopil i s lodí). Z těch, co měli v této profesi štěstí a mořské proudy jim přály, se později stalo jádro *imibe* (忌部, také *inbe*), skupiny lidí věnujících se abstinenci. *Imibe* se později staly rodinnou profesí a v období Kofun už měli i poměrně velkou politickou moc, o kterou soutěžili zejména s klanem Nakatomi (中臣氏).²²⁴ Když poté v 7. století nařídil císař Tenmu (天武天皇), aby lidé nosili své vlasy svázané, jedinou výjimkou byli lidé praktikující magii, což může naznačovat určitou návaznost na *džisai* a jejich neupravený vzhled.²²⁵

Wadžinden také zmiňuje zvyk tlesknutí rukama na projevení úcty. Původně projev úcty výše postavené osobě, dnes je tlesknutí běžné při modlení se ve svatyni, kde tím člověk přivolá (či probudí) božstvo, aby si vyslechlo jeho modlitbu.

Tradice, která se dochovala v podstatě až do 8. století, bylo rituální přesouvání sídlišť (v pozdějších dobách i celých měst). Věřilo se, že přesunutím bydliště člověk přeruší neštěstí (nemoci, sucho, hlad, povodně, aj.). Jasným příkladem tohoto je naleziště Josukeone (与助尾根遺跡) v prefektuře Nagano, kde je rozpoznatelné, že původních třináct obydlí bylo přesunuto jen o pár metrů vedle.²²⁶ Tato tradice se v období Kofun vyvinula v tradici přesouvání hlavního města pokaždé, když císař zemřel. Postupem času se to ale projevovalo jako čím dál tím méně praktické a udržitelné, přesouvání se dělo čím dál tím méně častěji, až nakonec počátkem 8. století ustalo.

Ve zvyku bylo také uchovávat placentu nebo pupeční šňůru v nádobě, která se uložila pod podlahu domu, případně zakopala do země před vchod do obydlí (věřilo se, že překročením

²²⁴ Kató a Hošino, 1972.

²²⁵ Aston, 1972, 2:364.

²²⁶ Cuboi, 1962, s. 118-119.

toho vstoupí do ženy dítě a ona otěhotní).²²⁷ Kořeny má tento zvyk už v období Džómon a důkazy této praxe existují ještě v období Muromači (14. – 16. století).²²⁸

4.5 Náboženství na přelomu období Jajoi a Kofun

Kromě toho, že Himiko vládla pomocí magie, se čínské kroniky nijak nezmiňují o tom, jaké síly či božstva obyvatelé Wa vyznávali. *Nihonšoki* je naopak plná božstev zasahujících do života císařů a jiných postav. Dnes se domácí japonská víra nazývá *šintó* (神道, *cesta bohů*), koncem období Jajoi ale zřejmě žádný jednotný název neměla, pojem šintó byl zaveden až v 6. století po příchodu buddhismu.²²⁹ V šintó se božstva označují pojmem *kami* (神). Jelikož je šintó animistické náboženství, počítají se mimo jiné jako *kami* různé přírodní úkazy (často například hory, kameny, stromy). Později v období Kofun byli jako *kami* uctíváni předci jednotlivých klanů, koncem období Jajoi ale *kami* byla ještě ve své původní animistické formě, případně kmen uctíval své vlastní *kami*, se kterým komunikoval kmenový šaman.

Že šamanství a animismus byly součástí života v období Jajoi dokazují nejen archeologické nálezy zmíněné výše v této kapitole, ale také nálezy bronzových zvonů, zbraní a zrcadel,²³⁰ na nichž jsou vyryty výjevy zemědělských rituálů. Zmínky jsou však také v *Nihonšoki*. Císař Čúai při své cestě na Kjúšú potkal ženu, která velela skupině klanů. Tato žena byla jak jejich náčelnice, tak očividně i šamanka. Samozřejmě samotná Džingú má typicky šamanské schopnosti, a stejně tak teta císaře Sudžina, princezna Jamato Totohimomosihime no Mikoto.

Uctívání hory Miwa je jedním z nejstarších známých příkladů primitivního šintó.²³¹ Zdejší svatyně, Ómiwa, má narozdíl od pozdějších svatyní pouze *haiden* (拝殿), místo pro modlitby. *Honden* (本殿), ve kterém božstvo svatyně běžně sídlí, Ómiwa nemá – samotná hora Miwa je totiž považována za božstvo. Miwa je spojována s uctíváním hadů a místní božstvo, Ómonuši, má podle *Nihonšoki* podobu hada. Macumae (松前健) se dokonce domnívá, že i bohyně Amaterasu byla původně hadí božstvo.²³² Z legend však víme, že za dob císařů Sudžina a

²²⁷ Watanabe, 1983, s. 136.

²²⁸ GBHSD, 1990, 2:95.

²²⁹ Brown, 1993, s. 317.

²³⁰ Viz. Kapitola 6.

²³¹ Brown, 1993, s. 116. Kidder, 2007, s. 262.

²³² Macumae, 1978, s. 5.

Suinina byla hora Miwa hlavním duchovním centrem, a množství kofunů v blízkosti a naleziště Makimuku dokazují, že se zde nacházelo i politicky významné centrum. Podle Ellwooda označuje vláda Sudžina, jejímž duchovním centrem je právě hora Miwa, jakousi náboženskou revoluci, dramatický přechod od jajoiských animistických praktik.²³³ Zároveň podle něj Sudžinova vláda značí počátek japonského patriarchátu. Ellwood zmiňuje, že v období Jajoi ženy obdařené šamanskými schopnostmi disponovaly i politickou mocí, viz. například Himiko, příběhy v *Nihonšoki* ale ženská média dosazují do nižších pozic a postupně diskredituje. Princezna Jamato Totohimomosohime, zkušené médium, několikrát pochybila, zatímco k císaři Sudžinovi promlouvala božstva skrze sny a jejich zprávy byly přímé a jednoznačné. Dalším bodem, kterým Ellwood podporuje svoji teorii, je původní horizontální orientace *kami*, která často přicházela od moře. V Sudžinovi je ale do popředí staven Ómononuši, který sídlí na hoře Miwa, tudíž sestupuje seshora dolů – vertikální orientace. Ómononuši, muž, je uchován v Jamatu, zatímco Amaterasu, žena, je přestěhována jinam. Ómononuši si také sám řekne, že chce, aby ho uctíval mužský kněz, nikoliv žena. Ellwood v jeho argumentech však předpokládá, že data vlád Džingú a Sudžina jsou prohozena, a že Džingú = Himiko. Vědci se ale obecně shodují, že Džingú je jen vymyšlenou postavou. Zároveň také, jak již bylo zmíněné, bylo běžné, že vládla dvojice – muž a žena. Je tedy možné, že se nejednalo tolik o revoluci, jako spíše o úmyslné změny autorů *Nihonšoki*, kteří chtěli prezentovat nepřerušenu linii mužských vládců.

Okolí hory Miwa ale nebylo jediným nábožensky důležitým centrem. Japonské kroniky věnují spoustu pozornosti oblasti Izumo. Jamato Takeru porazil tamního náčelníka a Izumo si podrobil. Dnešní svatyně Izumo Taiša, jedna z nejdůležitějších a nejstarších japonských svatyní, má jako své *kami* boha Ómononušiho. Toho stejného Ómononušiho, kterého Sudžin učiní předním božstvem Jamata a nechal ho zabydlet se na hoře Miwa. Dlouhou dobu ale chyběly archeologické důkazy, které by prokázaly důležitost Izuma. Až koncem 20. století došlo k několika objevům,²³⁴ které ukázaly, že tato oblast byla jednou z nejvýznamnějších v období Jajoi, společně se severním Kjúšú a Jamatem. Prezence Izuma v mýtech už dávala větší smysl. Okolí dnešní Izumo Taiša byla významným rituálním centrem už v polovině období Jajoi.²³⁵ Mezi Jamatem a Izumem pravděpodobně probíhal pravidelný kontakt, a prezence Izuma byla tak silná, že tamní božstvo muselo Jamato začlenit do vlastního systému – ačkoliv nakonec bylo Jamatem podrobena a připojeno k říši.²³⁶ Kakubajaši se domnívá, že dokonce existovala aliance

²³³ Ellwood 1986.

²³⁴ Viz. Kapitola 6.

²³⁵ Torrance, 2016, s. 28.

²³⁶ Piggott, 1989.

mezi severním Kjúšú a Izumem. Nepokoje v zemi, jak o nich hovoří *Wej-č'* předtím, než nastoupila k vládě Himiko, byly podle něj boje této aliance s Jamatem. Jamato zvítězilo a upevnilo tedy svou moc jak politicky, tak i nábožensky.²³⁷

²³⁷ Kakubajaši, 1989.

5 Pohřby a pohřební rituály²³⁸

Wadžinden zmiňuje, že mrtví jsou uloženi do dřevěných rakví a je jim vytvořena mohyla. Tady lze vidět jeden z problémů, které čínské záznamy představují, a tím je velmi silná tendence generalizovat. Diplomáté vyslaní do Wa při návratu do Číny předali zprávy o tom, jak to chodí v Jamatai, a předpokládali, že tomu tak je i ve zbytku země. Období Jajoi bylo ale překvapivě rozmanité, co se týče způsobů pohřbívání zesnulých. Už v období Džómon bylo zvykem pohřbívát do keramických nádob ve tvaru váz, a tato tradice, ačkoliv se nejednalo o plynulé navázání, pokračovala i v období Jajoi. Stejně tak pokračovala tradice jednoduchého pohřbívání do země, velikostně od menších děr až po velké jámy. Z kontinentu (zejména z Koreje) byly do Japonska přineseny dolmeny, nebyly ale příliš časté a zdaleka ne tak impozantní. Podoba pohřbívacích tradic se měnila v průběhu období Jajoi, na severním Kjúšú se například ve středním Jajoi převážně přešlo z dřevěných rakví na keramické vázy, zatímco v Kinai se dřevěné rakve udržely až do konce období Jajoi, kdy se přešlo k mohylám. Nutno podotknout, že na mnoha nalezištích bylo nalezeno více způsobů pohřbívání. Zvyky se měnily v průběhu času, lidé ale zůstávali na stejném místě.

5.1 Pohřby v období Jajoi

Výše zmíněné dolmeny byly nalezeny pouze na Kjúšú, pravděpodobně se do Japonska dostaly nejprve s přistěhovalci z Korejského poloostrova. Většina z nich se našla v prefektuře Fukuoka, ale existují i nálezy v prefekturách Nagasaki, Saga, Óita a Kumamoto. Jedná se o kamennou desku (s maximální délkou 2 metrů, o váze cca jedné tuny) položenou na dva či více podstavných kamenů, která překrývá hrobku. Původem japonské dolmeny se vyznačují tím, že postrádají jakékoliv cennosti či osobní věci, a na rozdíl od těch korejských jsou do země uloženy i dřevěné rakve či keramické nádoby, nejedná se tedy jen o vykopané jámy obložené kameny. O moc více se toho však o tomto typu pohřbívání říci nedá, můžeme se jen domnívat, proč v Japonsku nenabyl větší popularity.

Ukládání mrtvých do vykopaných jam, ať už v rakvích či nikoliv, už byla podstatně rozšířenější praxe. Zatímco v období Džómon byly pohřební jámy často uvnitř hranic sídliště, v období Jajoi

²³⁸ Tato kapitola čerpá z několika zdrojů: Hudson, 1992; Brown, 1993, s. 80-107; Kidder, 2007, s. 91-111; Kaneko 1996; Harunari, 1992. Pokud je použit jiný zdroj, je náležitě ocitován.

už byly převážně samostatně. Pohřbívali se tímto způsobem jak jednotlivci, tak celé rodiny či větší skupiny lidí. Mnoho hrobek bylo navrženo tak, aby se do nich mohla přidávat těla nových zesnulých. Některé byly jednoduše jámy vyhloubené do země, některé měly stěny²³⁹ obložené plochými kameny. Hroby pro jednotlivce měli většinou i kamenné víko. Třetím typem byly hroby, do kterých se mrtví vkládali v dřevěných rakvích. Tyto rakve byly šestistranné (čtyři strany, dno a víko) a vyráběné z pajehličníku přeslenitého (japonsky 高野槨 *kójamaki*, *Sciadopitys verticillata*). Tradiční použití tohoto stromu pro výrobu rakví je v *Kodžiki* vysvětleno v příběhu o božstvu Susanó, který si trhal vlasy a vytvářel z nich stromy – *hinoki* (檜, cypřišek tupolistý, *Chamaecyparis obtusa*) pro výrobu svatyní a paláců, *sugi* (杉, kryptomerie japonská, *Cryptomeria japonica*) a *kusunoki* (楠, *Camphora officinarum*) pro výrobu lodí, a *kójamaki* pro výrobu rakví. Tato dřevina měla tak dobré kvality, že se vyvážela do Koreje, kde se z ní vyráběli rakve pro krále Päkče.²⁴⁰ Nejstarší nálezy dřevěných rakví pocházejí z prefektury Fukuoka. Odtamtud se postupně podél Vnitřního moře šířily až do oblasti dnešní Ósaky, kde tato tradice vydržela až do pozdního Jajoi.

V oblasti Kansai měli vlastní, velmi specifický způsob, který se poté rozšířil i do jiných částí země. Čtyři delší úzké příkopy tvořily čtverec, uprostřed byl pátý, kratší příkop. Delší příkopy měly délku až 10 metrů, vešlo se do nich tedy více lidí. Prostřední hrob byl většinou vyvýšen a byla v něm uložena dřevěná rakev. Podobně jako u jiných pohřebišť v oblasti Kansai, chybí jakékoliv osobní či rituální předměty a cennosti. Často bylo několik těchto pohřebišť naskládáno vedle sebe, tvořící jeden velký čtverec.

Unikátní vzhled mají hrobky v okolí Izumo (viz. přílohy 13 a 14). Tvarem čtverce či obdélníky, vyvýšené s nakloněnými se svahy. Vršek (prostředek) byl plochý. Z rohů, jako jakési prodloužené diagonály, vyčnívaly dodatečné výběžky. Po stranách byly umístěny kameny. Největší z nich měřily až 50 metrů. Tyto hrobky byly objeveny západně i východně od Izuma, podél pobřeží Japonského moře. Malé uskupení těchto hrobek bylo také nalezeno v prefektuře Hirošima.²⁴¹ Skutečný původ tohoto typu hrobek není známý, existují ale myšlenky, že mají své předchůdce na jihu korejského poloostrova.²⁴²

²³⁹ Případně i dno, ale někdy šlo i jen o kameny v rozích jámy – odlišnosti způsobeny dostupností materiálu v oblasti, sociálním či ekonomickým prostředím.

²⁴⁰ Kašiwabara, 1993, s. 40.

²⁴¹ Piggott, 1989, s. 51.

²⁴² Torrance, 2016, s. 12.

Zřejmě nejtypičtějším způsobem pohřbívání pro období Jajoi je ukládání těl do keramických nádob ve tvaru váz. Nejprve se tyto vázy ukládaly do země horizontálně, postupně se ale začaly ukládat našikmo, a nakonec vertikálně. Většina těl nebyla uložena pouze do jedné vázy, ale do dvou, které byly spojeny otvory a zapečetěny. V severním Kjúšú bylo pohřbívání do keramických váz hlavním způsobem pohřbívání ve středním Jajoi, než později toto postavení zaujalo hromadné pohřbívání do vykopaných jam. Čím se sever Kjúšú také vyznačoval byla skutečnost, že pohřební urny byly využívány jako primární způsob pohřbívání zemřelých.

Ve zbytku země bylo zvykem používat je k takzvanému druhotnému pohřbu (japonsky 再葬墓, *saisóbo*). Těla zemřelých byla nejprve odnesena mimo vesnici, případně pohřbena jednoduše do země. Po určité době byly kosti vyhrabány, očištěny, a některé kosti vybrány a uloženy do uren. Zbytek byl spálen. Urny byly poté většinou uloženy do země společně do jedné jámy. Kostí byly před uložením do uren mnohdy malovány červenou barvou. V nalezišti Izuruhara (出流原遺跡) v prefektuře Točigi, lehce stranou od jednoho z mnoha tamních pohřebišť, byla nalezena nádoba s reliéfem obličeje. Těžko spekulovat, jaký je opravdový důvod, ale je možné, že tak byl odlišen hrob místního vůdce.

Ruku v ruce s druhotnými pohřby jde praxe dnes zvaná *mogari* (殯). Je zmíněna i ve *Wej-č'*: „Mají pohřební rituály trvající více než deset dní, během kterých nejí maso. Člověk vedoucí rituál nařká, zatímco ostatní zpívají, tancují a pijí alkohol. Po pohřbu si jde celá rodina umýt těla do vody, podobně jako u *lien-mu*.“ Zemřelý byl tedy brzy po smrti pohřben poprvé, poté probíhalo *mogari* a nakonec byl zemřelý pohřben podruhé. *Mogari* je koneckonců zmíněno i v *Kiki*, kdy po smrti některých císařů údajně trvalo až několik stovek dní. Tomu napovídá i zmínka z čínské kroniky *Suej-šu*: „Šlechtici jsou pohřbeni až po třech letech, zatímco obyčejný lid v den smrti.“ Je zde i vidět už poměrně výrazná existence nějaké společenské hierarchie.

Jak již bylo řečeno, až na výjimky byly mrtví pohřbívání bez jakýchkoliv osobních či rituálních předmětů. Pokud se nějaké předměty našly, často se jednalo buď o přistěhovalce z kontinentu či nějakou zjevně významnou osobu. Řadový člověk pohřbený v urně se musel spokojit s kostmi nabarvenými na červeno. Naopak se ale mnohdy stávalo, že lidé nosily náhrdelníky se zuby svých zemřelých příbuzných. Na několika nalezištích, nejvýznamnější z nich Šimogóri Kuwanae (下郡桑苗遺跡) v prefektuře Óita, byly nalezeny i kosti prasat, která byla obětována během pohřebních rituálů.

5.2 Přechod do období Kofun

Ve *Wej-c* je psáno: „Himiko zemřela a byla pro ni vztyčena velká mohyla měřící více než 100 *ho* v průměru. Společně s ní bylo pohřbeno více než sto poddaných.“

Ačkoliv už v období Jajoi existoval zvyk pohřbívat významné osoby v mohylách, jednalo se pouze o malé vyvýšeniny. Teprve ve třetím století se v oblasti Kinai začínají objevovat mohyly ve tvaru klíčové dírky dosahující doposud nevídaných velikostí. Mohyly tohoto stylu se nazývají kofuny, podle kterých je také pojmenováno období Kofun, které následuje po období Jajoi. Kofuny a jejich náhlá popularita je také spojována s růstem moci Jamata, ze kterého se postupně v období Kofun stávalo politické, ekonomické i mocenské centrum a později přerostlo v japonský císařský dvůr. Jeho dominanci potvrzuje už jen počet kofunů v prefektuře Nara (původní sídlo Jamata) větších (na délku) než 160 metrů – celých 22. V počtu pak následují prefektury Ósaka (18), Kjóto a Okajama (3), Gunma a Mijazaki (2), a po jedné v prefekturách Mijagi, Ibaraki, Jamanaši, Mie, Šiga a Hjógo.²⁴³

Stavby takových rozměrů už musely vyžadovat nejen vysoké množství materiálů a lidské síly, ale také nutnou existenci svrchované moci, která si toto mohla dovolit. Z kofunů větších než 160 metrů je považován za nejstarší Hašihaka, nacházející se ve městě Sakurai. Hašihaka měří na délku přibližně 280 metrů a nachází se nedaleko naleziště Makimuku. V jejím okolí je pět dalších mohyl, které společně s ní spadají do takzvané „skupiny Makimuku“, je z nich ale z daleka největší. Těchto pět dalších mohyl jsou Išizuka (纏向石塚古墳, 93 m), Hokenojama (ホケノ山古墳, 80 m), Kacujama (纏向勝山古墳, 110 m), Jazuka (纏向矢塚古墳, 96 m) a Higaida Ócuka (東田大塚古墳, 96 m).²⁴⁴

Snad až překvapivě, vzhledem k její velikosti, není Hašihaka považována za hrobku některého z japonských císařů, ačkoliv, stejně jako mnoho císařských mohyl, byla obehnána vodním příkopem širokým téměř padesát metrů.²⁴⁵ Podle kroniky *Nihonšoki* je v ní pohřbena princezna Jamato, dcera císaře Kóreie²⁴⁶ a teta císaře Sudžina. Ta se údajně provdala za boha Ómononušiho. Vyděsila se ale, když spatřila jeho pravou podobu (hada), což božstvo urazilo.

²⁴³ Ócuka a Kobajaši, 1982.

²⁴⁴ Kidder, 2007, s. 249; Ócuka a Kobajaši, 1982.

²⁴⁵ GBHSD, 2002, 9:82.

²⁴⁶ Podle kronik vládl 290-215 př.n.l.

Princezna se cítila natolik provinile, že se probodla hůlkami – proto je její hrobka zvaná Hašihaka („hůlková hrobka“).²⁴⁷

Za předpokladu, že se Jamatai nacházelo v oblasti Kinai, je Hašihaka primárním kandidátem pro zmíněnou hrobku Himiko. *Wadžinden* uvádí jako její průměr přibližně 150 metrů, což by tak nějak odpovídalo jejím skutečným 157 metrům, což je průměr její kruhové části. Vznik hrobky, podle nejnovějších nálezů datovaný asi do poloviny třetího století, by také odpovídal datu smrti Himiko, které uvádí čínská kronika (asi 248 n.l.).²⁴⁸ Naopak to vůbec nesouhlasí s tím, že by tam měla být pohřbena princezna Jamato, která podle *Nihonšoki* zemřela během vlády císaře Sudžina, tudíž v prvním století před naším letopočtem. Jak již bylo ale zmíněno, data z japonských kronik se nedají považovat za spolehlivá. Ostatně kofun Andonjama, kde má být císař Sudžin údajně pohřben, je datován až do první poloviny 4. století, tedy dlouho po jeho údajné vládě.²⁴⁹ Existují také názory tvrdící, že je zde pohřbena Ijo, následovnice Himiko.²⁵⁰

Nesmíme zde opomíjet ani zmínku o tom, že společně s Himiko bylo pohřbeno více než sto dalších lidí. Jen těžko lze dokázat, zdali byla tato praxe v období Jajoi běžná. Spousta japonských badatelů se k této části buď nevyjadřuje, nebo ji nepovažují za skutečnou.²⁵¹ V Číně se tento zvyk vyskytoval o několik století dříve, v čase Himiko už dávno neexistoval. Kronika *Nihonšoki* nám ale možná prozrazuje, že v Japonsku byl ještě ve třetím století praktikován. Za vlády císaře Suinina se konal pohřeb jeho bratra, který se jmenoval Jamatohiko no Mikoto. Do hrobu ho následovalo několik rádců a sluhů. Po několika dní ale byl slyšet jejich hladový nářek, a když konečně zemřeli, divocí psi a ptáci začali pojídat jejich těla. Císař Suinin, který vládl po po této tragédii, zvyk, zvaný *džunši* (殉死), zakázal.²⁵² Suininův rádce, Nomi no Sukune, poté přišel s nápadem, jak tento zvyk nahradit. Místo živých lidí budou vytvořeny sošky z pálené hlíny a umístěny kolem a uvnitř hrobek.²⁵³ Tyto sošky se nazývají *haniwa* a jedná se nejen o sošky lidí, ale také zvířat, předmětů, či například i lodí. Jak moc je tento příběh pravdivý se lze jen dohadovat. Časově to nesedí, jelikož podle *Nihonšoki* vládl Suinin mezi lety 29 př.n.l. a 70 n.l. Sošky *haniwa* se začaly objevovat až později, což ostatně dokazuje i čínský záznam, podle kterého ještě v polovině třetího století bylo obětování lidí běžné. *Haniwa* jsou, kromě kofunů

²⁴⁷ Aston, 1972, 1:159.

²⁴⁸ Edwards, 2019, s. 3-5.

²⁴⁹ Tenri City Official Web Site. *Andonjama Kofun* [online]. Dostupné z:

<https://www.city.tenri.nara.jp/kakuka/kyouikuinkai/bunkazaika/kohun/1407109012353.html>

²⁵⁰ GBHSD, 1995, 4:63.

²⁵¹ Otomasu, 1980, 162.

²⁵² V Číně ani v Japonsku se nerozlišovalo mezi dobrovolným následováním někoho do hrobu a mezi obětováním, oboje se označovalo pojmem *džunši*. Aston, 1972, 1:178.

²⁵³ Aston, 1972, 1:178.

samotných, jedním ze zvyků, kterými se období Kofun vyznačuje. Vymizely až přibližně v 7. století, kdy se s přejímáním buddhismu a růstem populace začalo přecházet na kremaci, tudíž nebylo třeba budovat okázalé mohyly.²⁵⁴

Obětování zvířat se, stejně jako v případě toho lidského, nedá příliš snadno dokázat z archeologických nálezů. Na bronzových zvonech *dótaku* jsou, kromě spousty jiných zvířat, nejčastěji vyobrazeny srnky a ptáci (hlavně jeřáb a volavka), nelze ovšem říct, zdali byla tato zvířata používána jako obětiny. Opět nám ale může pomoci kronika *Nihonšoki*, ve které se píše, že během vlády císařovny Kógjoku (皇極天皇)²⁵⁵ byli na několika místech obětování božstvům koně a dobytek za účelem příznivého počasí.²⁵⁶ Koně jako obětiny lze vystopovat dokonce až do 5. století.²⁵⁷ Je velmi pravděpodobné, že zvířata byla jako obětiny používána často i v období Jajoi, jako tomu bylo například v případě naleziště Šimogóri Kuwanae, kde byla během pohřebních rituálů obětována divoká prasata. Praxe obětování zvířat skončila v polovině sedmého století, kdy tzv. reformy *Taika* (大化改新), zavedené velmi buddhisticky založeným císařem Tenmuem, zakázaly zabíjení zvířat.²⁵⁸

²⁵⁴ Encyclopædia Britannica. *Haniwa* [online]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/art/haniwa>

²⁵⁵ Vládla 642-645 a 655-661.

²⁵⁶ Aston, 1972, 2:174-175.

²⁵⁷ Mori, 1978, s.295-320.

²⁵⁸ Aston, 1972, 2:328-329.

6 Bronzové rituální předměty a jejich význam

V období Jajoi byl do Japonska společně s železem přinesen bronz. Zatímco železo se užívalo na běžné praktické nástroje, bronz měl využití hlavně rituální, a to ve formě zvonů (tzv. *dōtaku*), různých zbraní a zrcadel. Oboje má své předchůdce na kontinentu, netrvalo však dlouho, než začaly být vyráběny lokálně v Japonsku.

6.1 Zvony

Dōtaku jsou bronzové zvony typické pro období Jajoi. Mají různé velikosti, nalezeny byly zvony s výškou kdekoliv mezi 10 a 127 centimetry.²⁵⁹ Za jejich předchůdce jsou považovány menší korejské zvony, často vyzdobené obrazy koní či jiných domestikovaných zvířat.²⁶⁰ Za jakým účelem byly *dōtaku* vyráběny není stále příliš jasné, většina vědců se ovšem přiklání k názoru, že byly využívány v zemědělských rituálech.²⁶¹ Kronika *Wej-č'* v části o zemi Mahan (na Korejském poloostrově) zmiňuje věšení zvonů a bubnů z větví stromů. V nalezišti Inajoši Sumida byla objevena keramická nádoba s obrazem něčeho, co by se dalo považovat za dva *dōtaku* zavěšené na strom, možná poukazující na existenci tohoto zvyku i v Japonsku.²⁶² Zobrazení dvou zvonů na stromě podporuje také názory, že bylo běžné pro rituál používat právě dva zvony, což by vysvětlovalo, proč valná většina nálezů byly sudé počty zvonů.²⁶³ Narozdíl od původních korejských se však pozdější japonské zvony kvůli jejich tenkým stěnám nedaly užívat jako hudební nástroje.²⁶⁴ Umehara se domníval, že svému hudebnímu účelu nedostály kvůli menšímu procentu mědi, než je potřeba pro dobrou zvučnost. Bylo tedy na místě najít pro ně jiné uplatnění.²⁶⁵ Z archeologických nálezů lze vyvodit, že produkce a používání *dōtaku* bylo rozsáhlé a trvalo minimálně po čtyři století, tudíž po více než polovinu období Jajoi. Kronika *Wej-č'* je ovšem nezmiňuje a tato absence je podložena i archeologií, když ve finální fázi Jajoi byla jejich rituální funkce plně nahrazena zrcadly.

²⁵⁹ Encyclopedia Britannica. *Dōtaku* [online]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/art/dotaku>

²⁶⁰ The Metropolitan Museum of Arts. *Dōtaku (Bronze Bell)* [online]. Dostupné z: <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/44831>

²⁶¹ Kyoto National Museum. *Dōtaku (Ritual Bronze Bells) and the Yayoi Period* [online]. Dostupné z: <https://www.kyohaku.go.jp/eng/learn/home/dictio/kouko/45dotaku/>

²⁶² Kanaseki, 1986, s. 295.

²⁶³ Hudson, 1992, s. 155.

²⁶⁴ The Metropolitan Museum of Arts. *Dōtaku (Bronze Bell)* [online]. Dostupné z: <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/44831>

²⁶⁵ Kidder, 2007, s. 179.

Zvony byly zdobeny různými vzory a obrazy, z nichž největší část zabíraly obrazy zvířat. Nejvíce zastoupeni byli jeleni, z nichž téměř všichni byly bez paroží. Existují tedy názory, že *dótaku* byly používány zejména během jarních zemědělských rituálů, při sázení rýže. Na podzim, když se rýže sklízela, měli jeleni už paroží vyrostlé, a proto na keramických nádobách, do kterých se rýže ukládala, byly zobrazováni s parožím. Spojitost vysoké zvěře se zemědělstvím lze najít i v pozdějších literárních památkách, *Harima no kuni fudoki* (播磨国風土記), dokument popisující historii, geografii a tradice kraje Harima,²⁶⁶ i kronika *Kodžiki* zmiňují dva odlišné příběhy, ve kterých jsou semínka rýže zasazena do jelení krve, což mělo zaručit bohatou úrodu.²⁶⁷ Druhým nejčastějším motivem byli ptáci. Těžko poznat, jestli se jedná o volavky nebo jeřáby, důvody pro jejich rituální význam by musely být odlišné, neboť volavky přilétají do Japonska v létě, kdežto jeřábi na konci podzimu. Ptáci byli považováni za posly mezi naším a posmrtným světem, což dokazují i některé příběhy v *Kodžiki*. V jednom příběhu byli truchlící na pohřbu převlečeni za ptáky.²⁶⁸ V příběhu o princovi Jamato Takeru se hrdina po smrti přeměnil v bílého ptáka, odletěl na několik jiných míst a na každém z těchto míst byla postavena nová hrobka. U více než jedenácti pohřebišť z období Jajoi byly nalezeny dřevěné modely ptáků, zřejmě symbolizující odlet duše do posmrtného světa.²⁶⁹ Některé tyto modely měly díry, do kterých se zasunula dřevěná tyč a mohly tak být zapíchnuty do země. Jak již bylo zmíněno, kronika *Wej-č'*, v části o zemědělských rituálech země Mahan, popisuje, že v této zemi existoval zvyk vyrábění dřevěných modelů ptáků na tyči.²⁷⁰ Je tedy možné, že tento zvyk má svůj původ na kontinentu. Kromě posmrtného života byli ptáci spojováni ale i se zemědělstvím. Je znám příběh, podle kterého započalo zemědělství v Japonsku tak, že přiletěl pták s rýží v zobáku. V *Kodžiki* je příběh o tom, jak se kněží oblékli jako ptáci a vypluli na moře, aby přivítali přilétající ptáky. Existují domněnky, že v období Jajoi byly podobné rituály konány každý rok za účelem návratu ptáků.²⁷¹ Přilet ptáků, symbolizující příchod rýže a zemědělství, měl tak zajistit úrodu na další rok.

Kdy se zvony začaly v Japonsku vyrábět nelze určit, nálezy z Jošinogari ale ukazují, že výroba kovů a kovových výrobků začala minimálně už v rané fázi období Jajoi.²⁷² Původně se myslelo, že centrum výroby *dótaku* byla oblast Kansai, na Kjúšú bylo nalezeno pouze pár kamenných

²⁶⁶ Jižní část dnešní prefektury Hjógo.

²⁶⁷ Harunari, 1991, s. 469-472.

²⁶⁸ Philipi, 1968, s. 126.

²⁶⁹ Kidder, 2007, s. 219.

²⁷⁰ Hudson, 1992, s. 147.

²⁷¹ Harunari, 1987, s. 21-22.

²⁷² Hudson, 1992, s. 153.

forem pro odlévání zvonů. Zlom nastal v roce 1998, kdy byl nalezen bronzový zvon v oblasti naleziště Jošinogari.²⁷³ Dnes tedy existují dvě hlavní teorie. Podle jedné začala výroba zvonů přibližně ve stejnou dobu jak v Kansai, tak na Kjúšú,²⁷⁴ podle té druhé začala výroba na Kjúšú a rozšířila se do Kansai.²⁷⁵ Koncem 20. století bylo zaznamenáno více než 400 nalezených kusů bronzových zvonů.²⁷⁶ Dle počtu nalezených jílových forem na odlévání zvonů bylo největším centrem pro jejich výrobu město Ibaraki (pref. Ósaka).²⁷⁷ Některým nalezeným zvonům lze přiřadit místo výroby, jelikož se shodují s nalezenými formami – víme tedy například, že jeden zvon nalezený v prefektuře Kanagawa pocházel právě z Ibaraki. Většina zvonů byla objevena zakopaná ve svazích kopců mimo lidská sídliště. Existují různé teorie, proč k tomu došlo. Mohlo se jednat o součást každoročních rituálů či o nějakou formu obětování. Existují myšlenky, že bylo běžné zvony ukládat pod zem a vyhrabat je pouze pro výjimečné náboženské účely. Jiné názory tvrdí, že se ve zvonech ukrývalo božstvo rýžových zrn, a jejich ukládání do země chránilo božstvo (a tím pádem úrodu) před velkým větrem, suchem či deštěm.²⁷⁸ Kromě náboženských účelů se též mohlo jednat o schovávání zvonů v době války. Samozřejmě je také možnost, že zvony byly pohřbeny a odloženy, protože už nesloužily svému účelu, což koresponduje s tím, jak se koncem období Jajoi přestaly hromadně používat.

6.2 Zbraně

Bronzové rituální zbraně se vyskytují hlavně ve dvou podobách: meče a kopí. S tím, jak rostlo jejich rituální využití, se jejich čepele postupně vyráběly širší a tupější.²⁷⁹ V polovině období Jajoi byla hlavní centra užívání bronzových zbraní zejména na Kjúšú a na západě Honšú (oblast Čúgoku), koncem Jajoi však bylo hlavní centrum na severu Kjúšú, zatímco centrum výroby a používání zvonů bylo zejména v Kansai. V nalezišti Kódžindani (荒神谷遺跡) v blízkosti města Izumo bylo na jednom místě v letech 1984 a 1985 nalezeno 16 hlavic kopí a 6 zvonů a o pár metrů vedle 358 bronzových mečů. Existovaly tudíž lokace, kde byly k rituálům používány jak zbraně, tak zvony.²⁸⁰ Tyto nálezy také pomohly vědcům zodpovědět otázku, proč je

²⁷³ The Japan Times. *Ancient bell found in Kyushu* [online]. Dostupné z: <https://www.trussel.com/prehist/news164.htm>

²⁷⁴ Kondó, 1987, s. 116.

²⁷⁵ Terasawa, 1991, s. 149-150.

²⁷⁶ The Japan Times. *Ancient bell found in Kyushu* [online]. Dostupné z: <https://www.trussel.com/prehist/news164.htm>

²⁷⁷ Sahara a Kanaseki, 1975, s. 113-115.

²⁷⁸ Harunari, 1982, s. 330.

²⁷⁹ Sahara, 1987, s. 50.

²⁸⁰ Hudson, 1992, s. 155.

v japonských kronikách věnováno tolik pozornosti oblasti Izumo, jejímu podrobování a začleňování tamních božstev mezi božstva Jamato.

Rituální účely mohly mít meče a kopí z různých důvodů. Období Jajoi bylo plné bojů, což dokazuje jak kronika *Wej-č'*, tak i archeologické nálezy. V prefektuře Nagasaki byla nalezena žena s hrotem šípů zabodlým v lebce. V prefektuře Ósaka byl nalezen hrob muže s pěti hroty šípů kolem a předpokládá se, že tyto hroty byly zapíchnuty v jeho těle v době pohřbu.²⁸¹ Nález 358 mečů v Kódžindani je také dalším důkazem, že výroba zbraní byla v tomto období v plném proudu. Pokud člověk předpokládá, že příběhy o vzniku státu Jamato tak, jak jsou popsány v *Kodžiki*, jsou alespoň z části založeny na pravdě, lze z nich též vyčíst důležitost zbraní v tomto období. Legendární první císař Džinmu se podle kroniky vydal z pohoří Takačiho na jih Kjúšú na cestu na východ. Cestou musel překonat spoustu překážek a porazit spoustu nepřátel, až se nakonec usídlil v kraji Jamato. Ať už je tento příběh založen na pravdě nebo ne, reflektuje situaci období Jajoi. Uvažuje se, že skutečný Džinmu byl jajoiský náčelník, který se postupně se svým kmenem přesouval do Jamata. V japonské mytologii mají kopí a meče také schopnost tvořit. Izanami a Izanagi za pomoci kopí vytvořili první pevninu. Izanami zemřela na následky popálenin, když porodila ohnivě božstvo. Izanagi poté toto božstvo z pomsty krutě zavraždil a z krve odkapávající z čepele meče se plodila další božstva. Amaterasu ve sporu se svým bratrem Susanóem zlomila jeho meč na tři části, očistila je vodou, rozkousala a vyplivla, během čehož se zrodilo několik dalších božstev. Meč zvaný *Kusanagi no curugi*, který obdržel Ninigi od bohyně Amaterasu při jeho sestupu na zem, je dokonce jedním ze tří japonských císařských klenotů. Rituální význam zbraní, vycházející z válečných konfliktů období Jajoi, je tedy podložen jak literaturou, tak archeologickými nálezy.

Podle toho, kde byly zvony a zbraně produkovány, lze období Jajoi rozdělit chronologicky na tři části. V první části započala výroba na Kjúšú (dost možná ale i současně v Kansai) a během druhé části se postupně šířila do zbytku země. Výraznými centry bylo Izumo, Šikoku a Kansai. Ve třetí části, koncem období Jajoi, došlo naopak k velké polarizaci, kdy zbraně byly výhradně na Kjúšú a zvony výhradně v Kansai.²⁸² Spousta archeologů, například Kondó Takaiči (近藤喬一), Harunari Hidedži (春成 秀爾) a Terasawa Kaoru (寺沢薫), toto považuje jako důkaz, že

²⁸¹ Kidder, 2007, s. 82.

²⁸² Terasawa, 1991, s. 177-179.

koncem Jajoi byly v těchto dvou oblastech rozdílné politické jednotky, které mezi sebou zřejmě soupeřily.²⁸³

6.3 Zrcadla

Na konci období Jajoi, buď těsně před nebo během vlády Himiko, došlo v Japonsku k hromadnému odříkání zvonů *dótaku*, místy i jejich ničení.²⁸⁴ Teorie jsou různé, mimo jiné například přírodní pohromy či nedostatek úrody, kvůli kterým lidé přestali věřit v nadpřirozené schopnosti zvonů. Důvody mohly být i politické, nově příchozí vláda se chtěla zbavit předchozích tradic a nastolit nové. Rituální funkci *dótaku* nahradila bronzová zrcadla, která do Japonska začala hojně proudit z Číny. *Wej-č'* zmiňuje, že královna Himiko jich obdržela 100 kusů od čínského vládce. Buď tedy samotná Himiko byla důvodem, proč zrcadla nabyla na popularitě, a nebo k tomu došlo nedlouho před její vládou.

Neznamená to však, že se zrcadla nevyskytovala v Japonsku už dříve. Mnoho nalezišť na Kjúšú z různých období Jajoi obsahovalo bronzová zrcadla. Nejčastěji se jedná o zrcadla dovezená z Číny, která byla vyrobená za dynastie Chan. Datování takových zrcadel není příliš složité, pokud se nejedná o pouhé úlomky nebo poškozené kusy. Výrobci si dávali záležet, aby na zrcadle byl vepsán rok výroby (podle soudobého kalendáře), je tedy snadné tyto informace zpětně dohledat. Kromě Kjúšú byla zrcadla nalezena i na Šikoku a Honšú a zejména nálezy z oblasti Kansai datované do posledních jednoho až dvou století období Jajoi nahrávají teorii, že se Jamatai nacházelo v této oblasti, a ne na Kjúšú.²⁸⁵

Jako kdyby samotný počet nalezených zrcadel nestačil jako důkaz pro jejich význam, obrátit se můžeme i na japonskou mytologii. Zrcadlo zvané *Jata no kagami* (八咫鏡) je jedním ze tří císařských klenotů, společně s mečem *Kusanagi no curugi* a korálky *Jasakani no magatama* (八尺瓊勾玉). Slouží tedy jak jako symbol moci, tak jako důkaz legitimacy vlády japonského císaře. Toto zrcadlo hraje důležitou roli v mýtech o bohyni Slunce Amaterasu, od které japonský císařský rod usuzuje svůj původ. Když se v reakci na řádění a pustošení svého bratra Susanóa schovala Amaterasu do jeskyně, svět se zahalil do temnoty. Ostatní božstva se snažila vylákat

²⁸³ Kondó, 1987, s. 104. Harunari, 1989. Terasawa, 1991.

²⁸⁴ Išino, 1992, s. 191-193.

²⁸⁵ Hudson a Barnes, 1991, s. 228.

ji ven, před vchod do jeskyně připravila zrcadlo a bohyně Ame no Uzume²⁸⁶ začala tancovat. Její tanec rozesmál ostatní božstva natolik, že se Amaterasu uvnitř jeskyně podivila, čemu se mohou tolik smát, když by měla spíše truchlit. Vykoukla tedy ven z jeskyně, načež byla překvapena vlastním odrazem v předem nachystaném zrcadle. V okamžik tohoto překvapení byla vytažena ven z jeskyně. Zrcadlo, které posloužilo k vylákání bohyně, je právě *Jata no kagami*. Později toto zrcadlo darovala Amaterasu svému potomku, zvanému Ninigi no Mikoto, při jeho sestupu z nebes na zem. Společně se zrcadlem od ní obdržel i korálky *Jasakani no magatama* a meč *Kusanagi no curugi*. Tyto tři předměty se tak staly císařskými klenoty, důkazem božského původu císařů Japonska. Zrcadlo je dnes údajně uchováváno ve svatyni Ise Džingú, která je zasvěcená právě bohyni Amaterasu.²⁸⁷

Nejstarší archeologický nález těchto tří předmětů společně (bronzové zrcadlo, korálky *magatama* a meč), pochází z období středního Jajoi. V pohřebišti Jošitake Takagi (吉武高木遺跡) v oblasti dnešní Fukuoky byl v roce 1984 nalezen hrob obsahující bronzový meč (příp. dýku), zrcadlo a *magatama*.²⁸⁸ Možná se jednalo o místního vůdce. Ať už to bylo jakkoliv, tyto tři předměty si později na přelomu období Jajoi a Kofun vzalo za své Jamato jakožto důkaz jeho svrchovanosti.

Ze zrcadel, stejně jako ze zvonů, lze vyčíst informace o rituálech období Jajoi. Jeden kus, objevený ve městě Takasaki (prefektura Gunma) a dnes uložený v Tokijském národním muzeu (東京国立博物館), je vyzdoben výjevy, které jsou považovány za znázornění zemědělského rituálu. Zrcadlo se skládá ze dvou částí. V té vnitřní jsou čtyři lidské postavy a čtyři jeleni. Dvě postavy mají dlouhé tyče (možná kopí), jedna postava má luk a poslední postava drží keramickou nádobu. Co se týče jelenů, dva z nich mají parohy, jeden je nemá, a u posledního to nelze poznat kvůli poškození zrcadla. Ve vnější části je deset postav, z nichž devět je ozbrojených meči, kopími a štíty. Jediná neozbrojená postava má ruce zdvižené nad hlavou. Většina postav v této vnější části má přikreslené jakési výběžky, které připomínají peřím oděného kněze (šamana) vyobrazeného na nádobě z naleziště Inajoši Sumida. Kvůli přítomnosti jelenů a nádoby (zřejmě na rýži) na zrcadle se předpokládá, že tento výjev zobrazuje zemědělský rituál. Šitara Hiromi (設楽博己) tvrdí, že je zde vyobrazeno jak jaro, tak podzim –

²⁸⁶ V *Kodžiki* 天宇受賣命, v *Nihonšoki* 天鈿女命.

²⁸⁷ Fiala, 2017, s. 170.

²⁸⁸ Hudson, 1992, s. 160.

přítomnost nádoby na rýži by zapadala k obojímu a jeleni jsou jak s parohy (podzim), tak bez nich (jaro). Přirovnává to také k zemědělským rituálům země Mahan, které popisuje *Wej-č'*. Podle domněnky, že se dřevěné zbraně používaly v předstíraných bitvách, také usuzuje, že vnější část tohoto zrcadla vyobrazuje takovou předstíranou bitvu v rámci zemědělského rituálu.²⁸⁹

Ačkoliv většina zrcadel pocházejících z Číny z doby dynastie Chan byla nalezena na Kjúšú, kupodivu téměř žádná nebyla nalezena v Jošinogari, i když se jedná o rozlohou největší naleziště (z období Jajoi) v celém Japonsku. Našly se pouze tři úlomky z čínských zrcadel a čtyři malá zrcadla z místní produkce. V dalších nalezištích v okolí Jošinogari bylo nalezeno asi 50 zrcadel s původem z kontinentu, většina z nich v hrobech.²⁹⁰ Oproti tomu naleziště Mikumo Iwarai (三雲・井原遺跡), Suguokamoto (須玖岡本遺跡) a Tateiwa (立岩遺跡), všechna z vedlejší prefektury Fukuoka, obsahovala velké počty zrcadel v pohřebních urnách.²⁹¹ Jejich absence v Jošinogari ale nic nemění na faktu, že velká koncentrace zrcadel na severu Kjúšú značila jak častý styk a obchod s kontinentem, tak i výskyt hned několika center moci. Dynastie Chan skončila v roce 220 n.l., tudíž nedlouho před vládou Himiko. Spousta podporovatelů teorie, že se Jamatai nacházelo na Kjúšú, se opírá o tuto myšlenku, a udává velký výskyt zrcadel z doby Chan jako jeden z hlavních důvodů. Jeden druh zrcadel vyráběný v období Wej, tedy období, kdy vládla Himiko, se japonsky nazývá *sankakuen*²⁹² *šindžúkjó*. Jejich velikost je většinou mezi 21 a 25 centimetry v průměru. Specifické je pro ně také, že je často několik zrcadel vyrobeno ze stejné odlévací formy. Z třiceti dvou zrcadel tohoto druhu objevených v hrobce Cubai Ócukajama na jihu Kjóta se od téměř každého našly identické kusy i v jiných nalezištích.²⁹³ Z dat vyrytých na zrcadlech víme, že několik z nich bylo vyrobeno v době vlády Himiko (či pár let před/po) a dnes se všeobecně předpokládá, že oněch 100 zrcadel, která královna obdržela od čínského vládce, byla právě zrcadla tohoto typu.

Nálezy zrcadel, zejména těch s trojúhelníkovými okraji, jsou považovány za velmi důležité, co se týče možné lokace Jamatai. Účelem této práce není zodpovědět, kde se Jamatai nacházelo, různé objevy tohoto druhu zrcadel ale mohou naskytnout pohled na to, kde byla koncem období Jajoi v Japonsku centra moci a zdali lze v Kansai už v té době vypořádat zárodky pozdější říše Jamato. Severní Kjúšú bylo dlouhou dobu považováno v podstatě za nejvhodnějšího

²⁸⁹ Hudson, 1992, s. 147-148. Šitara, 1991, s. 60-61.

²⁹⁰ Hudson a Barnes, 1991, s. 228.

²⁹¹ Kidder, 2007, s. 160.

²⁹² Příp. *sankakubuči*

²⁹³ Edwards, 1999, s. 86.

kandidáta pro Jamatai, a o to více po objevení Jošinogari. Druhá možnost, oblast kolem dnešního města Sakurai (Nara), tedy srdce říše Jamato, zaostávala v jednom důležitém ohledu, a to byl právě počet zrcadel s trojúhelníkovým okrajem. Známým propagátorem druhé varianty byl archeolog Kobajaši Jukio, jehož teze spočívala na myšlence, že Jamatai (později Jamato) disponovalo zrcadly s trojúhelníkovými okraji a využívalo je jako symbol moci. Vládcí v Jamatu udělovali tato zrcadla poddaným či politickým spojencům jako dar, čímž lze vysvětlit výskyt tohoto druhu zrcadel v podstatě po celé zemi.²⁹⁴ Kobajašihovo teze měla ovšem dvě slabiny. Naleziště Makimuku, ačkoliv známé už v té době, ještě nebylo prozkoumáno tolik, jako dnes, a jevílo se jen jako menší, poměrně nedůležité naleziště. Stále tedy chybělo nalézt střed takové centrální moci. Předpokládá se sice, že Himiko byla pohřbena v mohyle typické pro období Kofun, ty se ale na Kjúšú objevují až později a v menších velikostech. Jejich původ a hlavní koncentrace je v Naře a okolí. Jenže v okolí Nary nebylo nalezeno žádné sídliště, které by velikostí odpovídalo popisu Jamatai. A zrcadla z období Wej, tedy s trojúhelníkovými okraji, ačkoliv častá pro pozdější (období Kofun) hrobky, z dosavadních třiceti z okolí Nary nebylo žádné nalezeno v blízkosti dnešního města Sakurai, tedy původní lokality Jamato. V roce 1960 byly ve městě Tenri, sousedícím se Sakurai, prováděny vykopávky na kofunu Tendžinjama (天神山古墳), kde bylo objeveno dvacet tři bronzových zrcadel. Ani jedno z nich ale nepatřilo mezi ty s trojúhelníkovými okraji.²⁹⁵ I přes nemalý počet těchto zrcadel nalezených v oblasti Kansai stále chyběl nález z jihovýchodní části Nary (Tenri, Sakurai), samotného srdce Jamata. Vykopávky na Cubai Ócukajamě v roce 1960 byly po dlouhou dobu posledními v této oblasti.²⁹⁶

Až teprve v roce 1993 započal Kašiharský archeologický institut²⁹⁷ výzkum na třech místních hrobkách (všechny na jihu Tenri). První byla Nakajama Ócuka (中山大塚古墳),²⁹⁸ kofun dlouhý 120 metrů nacházející se severně od údajné hrobky císaře Sudžina. Tato hrobka má tvar klíčové dírky typický pro kofuny a vykopávky začaly nejprve v její kruhové části. Zde byla objevena kamenná komora, s rozměry cca 7,5 metru na délku a 1,4 metru na šířku. Komora byla postavena z úzkých vyboulených kamenů (přibližně tvar kontaktních čoček), které tvořily až 1,5 metru tlusté stěny, díky čemuž je jednou z největších tohoto typu v celém Japonsku.

²⁹⁴ Edwards, 1999, s. 83-84.

²⁹⁵ Ibid, s. 81-82.

²⁹⁶ Ibid, s. 91.

²⁹⁷ 奈良県立橿原考古学研究所附属博物館. *Narské prefekturní muzeum a archeologický institut v Kašihare.*

²⁹⁸ Informace o této hrobce, stejně jako o následující Šimo Ikejama, pocházejí ze zprávy vydané Kašiharským Archeologickým institutem. *Šimo Ikejama kofun, Nakajama Ócuka kofun: Čósa gaihó.* Gakuseiša, 1997.

V nejvyšším bodě byl strop komory asi 2 metry vysoký. Jako původ kamenů pro výstavbu komory byla identifikována hora Kasuga, která je od hrobky vzdálena přibližně 18 kilometrů na sever. A ačkoliv většina těchto raných kofunů byla postavena tak, že se modifikoval už existující kopec, Nakajama Ócuka měla celou horní polovinu (z jejích celkových 11 metrů výšky) z hlíny donesené odjinud. Tím však důležité nálezy víceméně skončily. Našlo se mnoho kousků sošek *haniwa*, ale kvůli středověkým předělvkám vrcholu hrobky na malou pevnost nevíme nic o jejich původním rozmístění. Největším neštěstím bylo zjištění, že z hrobky bylo téměř všechno vykradeno. Zbyly pouze dva malé střepy zrcadel, špička železného kopí, pár hrotů šípů a různé železné úlomky z mečů nebo jiných zbraní.

V roce 1995 se archeologická činnost přesunula na kofun Šimo Ikejama (下池山古墳, délka 120 metrů), který se nachází asi 300 metrů severozápadně od Nakajama Ócuky. I zde byla nalezena kamenná komora, tentokrát o délce 6,8 metru a šířce 1,3 metru na severní straně a 0,9 metru na jižním. Strop byl asi 1,8 metru vysoký. Použitý kámen byl opět andezit, ale z okolí hory Šibajamy vzdálené přibližně 17 kilometrů. Kameny byly ve tvaru tabulových desek. Hrobka ale byla opět vykradena, zůstalo pouze pár korálků, jaspisový náramek a malý počet železných zbraní. Na druhou stranu, část dřevěné rakve byla zachována. Vytesaná byla z jediného kmene borovice *kójamaki* a uvažuje se, že měřila přes 6 metrů na délku. Spodek rakve se zachoval v délce 5,24 metru a kus víka v délce 1,54 metru. Důležitý nález se vyskytl až v únoru 1996, kdy byla téměř hned vedle hlavní komory nalezena menší komora o velikosti asi 50 centimetrů čtverečních, ve které bylo uloženo bronzové zrcadlo. S největší pravděpodobností se jednalo o produkt místní výroby, velikostí 37,6 centimetru v průměru daleko přesahovalo typických 23 centimetrů pro zrcadla čínské výroby. Na zrcadle byly zachovány zbytky látky, do které bylo původně celé zabaleno. Po zabalení bylo uloženo do dřevěné schránky, která byla také následně zabalena do hedvábné látky. Tato technika se nazývá *kjóčó* (夾紵) a jednotlivé vrstvy látky obalující schránku jsou lakovány. Svrchní vrstva látky se nazývá *ra* (羅) a jedná se o kvalitní hedvábí, na které je umístěna poslední vrstva laku. V době nálezů byla dřevěná schránka z Šimo Ikejamy nejstarší ukázkou této čínské techniky v Japonsku, později (1998) ale byla nalezena *ra* z pozdního Jajoi. Šimo Ikejama tedy, stejně jako Nakajama Ócuka, nepřinesla uspokojivé výsledky. Ty se dostavily až v lednu 1998, kdy byl veřejnosti ohlášen nález velkého množství bronzových zrcadel v hrobce Kurozuka.

Kurozuka měří na délku 128 metrů, nachází se cca 850 metrů jihozápadně od Nakajama Ócuky, případně necelých 600 metrů severozápadně od hrobky císaře Sudžina. Je obehnaná vodním

příkopem. Hlavní komora byla opět v kruhové části a stejně jako předchozí komory byla orientována od severu k jihu.

Na délku hlavní komora měřila 8,3 metru, na šířku 1,3 metru na severní straně a 0,9 metru na jižní straně. Její výška byla zřejmě 1,7 metru. Její horní polovina byla z kamenů ze stejných zdrojů jako u předchozích dvou hrobek, spodní polovina byla ale z místních říčních kamenů. Strop a horní část komory byla propadlá, díky čemuž se vykradačům nepodařilo dostat se dovnitř, ačkoliv na severní straně byly nalezeny pokusy o kopání pouhých 20 centimetrů od nejbližšího zrcadla. Severní část komory byla právě také ta, ve které byla uložena zrcadla. Původně byla rozložena po stranách mezi stěnou komory a dřevěnou rakví o délce 6,2 metru, ta už se ale dávno rozložila. Na většině zrcadel byly stále pozůstatky hedvábí, do kterého byla původně všechna zabalena. Jedno zrcadlo typu *banryū* (盤龍), podkategorie *sankakuen šindžūkjó* obsahující pouze motivy draků a tygrů, bylo umístěno na severní straně komory (mimo rakev). Jedno další zrcadlo, nepatřící mezi typ s trojúhelníkovými okraji, bylo postaveno uprostřed severní poloviny komory, nejspíše tedy bylo původně uvnitř rakve. Měřilo pouhých 13,5 centimetru v průměru a pravděpodobně bylo umístěno u hlavy pohřbeného. V rakvi, po bocích pohřbeného, byly uloženy i dva meče, umístěny jižně od tohoto zrcadla. Všechna ostatní zrcadla v rakvi byla vyskládána po západní a východní stěně komory, převážně v severní polovině. Všechna byla typu *sankakuen šindžūkjó*. Společně s nimi byly podél stěn vyskládány i meče, kopí a železné hroty šípů. Na úplném severním kraji komory byly kusy zrezavělého železa, mezi nimi dva železné pruty ve tvaru U, jejich účel ale není známý. Na jižním konci komory bylo uloženo železné brnění, lamelová helma, zemědělské a tesařské náčiní a keramika (viz. příloha 16).²⁹⁹

Při pozdějších vykopávkách byla nalezena stezka, která původně vedla od západní strany komory až do obdélníkové části kofunu. Předpokládá se, že Kurozuka byla v podstatě celá vytvořena uměle, cesta tedy mohla být využívána pro dopravu kamenů ke stavbě komory.³⁰⁰ Jiné nálezy, mimo jiné z Ósaky, naznačují, že obdélníková část kofunů se během jejich vývoje začala používat jako pracoviště a místo na ukládání pracovních materiálů. Kurozuka je prvním příkladem takového užití ve středu říše Jamato.³⁰¹ V roce 1998 oznámil Kašiharský institut, že soudě dle dřevěných úlomků nalezených v komoře byla rakev neobvykle vyrobena ze dřeva morušovníku. Většina rakví z této doby jsou, stejně jako například rakev z kofunu Šimo

²⁹⁹ Edwards, 1999, s. 95-98.

³⁰⁰ Ibid, s. 98.

³⁰¹ Asahi šinbun. *Čikuzódži no sagjódo ato*. 3.4. 1998.

Ikejama, ze dřeva borovice *kójamaki*. Po očištění zrezavělých kusů železa v severní části komory bylo zjištěno, že většina z nich byly malé válečky zabalené v hedvábí a zavěšené mezi dva pruty ve tvaru U. Společně s rakví z morušovníku se tedy předpokládá, že zde pohřbená osoba byla za života významně zapojena do procesu výroby hedvábí.³⁰²

Pokud počítáme i zrcadlo typu *banrjú*, bylo v Kurozuce nalezeno celkem 33 zrcadel s trojúhelníkovými okraji. Kofun samotný se datuje do druhé poloviny třetího století, zrcadla v něm nalezená jsou považována za starší než zrcadla z Cubai Ócukajamy,³⁰³ o jejich konkrétním věku jsou ale dohady, jelikož ani jedno nemá vyrytý znak výroby.³⁰⁴ Jejich nález nicméně vyplnil mezeru v Kobajašihovo hypotéze. Konečně byla nalezena zrcadla s trojúhelníkovými okraji v centru Jamata. Pro jiné to ale nebylo tak jednoznačné, objevily se názory, že dvě hrobky (Kurozuka a Cubai Ócukajama) s tak velkým počtem těchto zrcadel naznačují, že se jednalo spíše o sběratelskými předměty, než dary od vládců Jamata pro své poddané a spojence.³⁰⁵ Této teorii ale odporuje absence tohoto typu zrcadel v blízkém kofunu Tendžinjama. Jak již bylo zmíněno, zrcadla byla vyráběna v sadách, vždy několik kusů z jedné odlévací formy. O tento fakt se opírá Okamura Hidenori (岡村秀典), podle kterého nálezy zrcadel stejného původu z Kurozuky i Cubai Ócukajamy dokazují, že zrcadla byla do Jamata (příp. Jamatai) doručována v takových sadách, a Jamato je poté rozdělovalo mezi poddané, a i do zbytku země.³⁰⁶ Tři zrcadla v Kurozuce patří do stejné sady jako zrcadla nalezena ve Fukuoce a Okayamě. Tři zrcadla v Cubai Ócukajamě patří do stejné sady jako zrcadla ve Fukuoce, Jamaguči, Šizuoce a Kanazawě. Tyto dva kofuny také sdílí zrcadla ze stejných sad mezi sebou, jedenáct kusů z Kurozuky patří do stejné sady jako několik zrcadel z Cubai Ócukajamy. Tahle skutečnost dala vznik myšlenky, že osoby pohřbené v těchto dvou hrobkách zastávali podobné pozice. Cude Hiroši (都出比呂志) usuzuje, že se jednalo o jakési ministry, kteří dostali zrcadlo jako dar pokaždé, když se zúčastnili důležitého jednání.³⁰⁷ Okita Masaaki (置田雅昭) zase uvažuje, že se jednalo o osoby na stejné pozici. V Kurozuce byl podle něj tedy pohřben tzv. *kagami daidžin* (鏡大臣, *ministr zrcadel*), a jeho následovník v této funkci byl

³⁰² Edwards, 1999, s. 98.

³⁰³ Ibid, s. 100.

³⁰⁴ Kidder, 2007, s. 166.

³⁰⁵ Asahi šinbun. *Kagami o kubatte kjódai džingi?*. 11.1. 1998.

³⁰⁶ Asahi šinbun. *San seiki no seidžiši toku kagi: Kurozuka Kofun no sandžúyonmen no kagami*. 3.4.1998.

³⁰⁷ Jomiuri šinbun, *Nara Kurozuka kofun de tairjó no sankakubuči šindžúkjó šucudo*. 10.1.1998.

později pohřben v Cubai Ócukajamě.³⁰⁸ Ať už se jednalo o kohokoliv, dnes už se to pravděpodobně nedozvíme.

Asi 5,5 kilometrů jižně, ve městě Sakurai (Nara), se nachází kofun Čausujama. Na délku měří metrů a datovaný je do konce třetího století. Vykopávky zde byly prováděny už v letech 1949 a 1950, kdy byly mimo jiné nalezeny nefritová hůl a meč. V roce 2009 byly prováděny další vykopávky, při kterých bylo mimo jiné nalezeno 385 úlomků bronzových zrcadel. Rok na to bylo veřejnosti oznámeno, že se jednalo celkově o 81 zrcadel. Některé úlomky ale zůstaly neprozkoumané a až v roce 2023, po výzkumu za použití nejnovějších technologií, bylo oznámeno, že se v hrobce nacházelo celkem 103 zrcadel. Jedná se konkrétně o 26 zrcadel s trojúhelníkovými okraji, 56 jiných zrcadel z Číny a 21 zrcadel japonské výroby. Jeden z úlomků, který patřil mezi zrcadla s trojúhelníkovými okraji, obsahoval znak 是, díky kterému se podařilo zjistit, že zrcadlo patří do stejné sady (tedy odlito ze stejné formy) jako jiné nalezené zrcadlo, na kterém bylo vepsáno datum 正始元年, tedy rok 240, což je mimochodem také rok, kdy Himiko údajně obdržela od čínského zástupce zlatou pečeť. Z celkového množství nalezených předmětů lze usuzovat, že zde byla pohřbena velmi významná osoba, opět jen podporující argument, že se říše Jamatai nacházela v této oblasti a plynule na ni navázala říše Jamato.³⁰⁹

³⁰⁸ Jomiuri šinbun, *Šinšu no kagami ičimen kakunin*. 16.1.1998.

³⁰⁹ The Sankei Shimbun. *Sekišicu ni dókjó hjakusanmen idžó, kokunai saita. Wakokuó no zecudai kenrjoku akiraka ni Sakurai Čausujama Kofun* [online]. Dostupné z: <https://www.sankei.com/article/20230907-S3HPIEWGKNPNXPLWMFZUQNUTRA/>; Sakuraiši kankó kjókai. *Sakurai Čausujama Kofun* [online]. Dostupné z: <https://sakuraikanko.com/remains/%E6%A1%9C%E4%BA%95%E8%8C%B6%E8%87%BC%E5%B1%B1%E5%8F%A4%E5%A2%B3/>; The Asahi Shimbun. *Record haul of bronze mirrors found at Nara burial mound* [online]. Dostupné z: <https://www.asahi.com/ajw/articles/15005040>

7 Jamatai, Jamato a zárodky císařství

Není pochyb, že přechod z období Jajoi do období Kofun byl poměrně náhlý, události té doby nicméně daly vzniknout zárodku současného Japonska. Konec Jajoi doprovázely nepokoje, válčení, epidemie, dosavadní rituály ztrácely své účinky. Z této nejisté doby nakonec vzešlo vítězně budoucí Jamato, které si v oblasti dnešní Nary podrobilo okolní kmeny, a poté během období Kofun i zbytek země. Potomci vládců z této doby údajně stojí v čele Japonska dodnes.

Kronika *Wej-č'* hovoří o několika letech nepokojů, než byla královnou zvolena Himiko. Archeologické výzkumy dokazují, že tomu tak opravdu bylo. V období Jajoi se v Japonsku začalo hojně využívat železo, a to nejen pro zemědělské nástroje, ale i pro zbraně. Podle Nakamury (中村雄三) přechod na železo dokazuje i úbytek kamenných nástrojů ve středním Jajoi a zvýšený počet dřevěných předmětů, na které byla použita sekera či dláto.³¹⁰ Kromě těch ale byly nalezeny i nože, kladiva, harpuny, nůžky, váhy, srpy a další. Japonsko nejspíše dováželo už zpracované železo z Koreje, alespoň dokud se nenaučilo zpracovávat vlastní.³¹¹ V Jošinogari byly nalezeny zejména zemědělské nástroje, všechny z druhé poloviny období Jajoi.³¹² Kromě jedné jediné dýky ale nebyl žádný železný předmět nalezen v hrobce.³¹³ V kofunech už je naopak běžné nalézat železné zbraně. Kromě Kurozuky, kde bylo mimo zbraně nalezeno i železné brnění, je dobrým příkladem kofun Mesurijama (メスリ山古墳), nacházející se necelých 7 kilometrů jižně od Kurozuky. Kupodivu k jeho velikosti (224 m) nespadá pod správu císařské rodiny, bylo tedy možné provádět zde vykopávky. Hlavní komora této hrobky byla bohužel víceméně vykradena, vedle však byla nalezena asi šestimetrová vedlejší komora, kde se našly železné hroty šípů, kopí, meče, a také prozatím jediný nalezený železný luk (v Japonsku).³¹⁴ Přítomnost železných zbraní v kofunech je důkazem, že boje z konce Jajoi nebyly tak úplně u konce. *Wej-č'* hovoří o pokračujících bojích po smrti Himiko, císař Suinin se podle japonských kronik musel po smrti otce též vypořádat s nepokoji. Seskupení vítězných kmenů v Jamatu tedy, jak kromě písemných pramenů naznačují i archeologické nálezy, nejspíše pokračovalo ve válčení i během období Kofun.

³¹⁰ Nakamura, 1967, s. 15-30.

³¹¹ Hitchins, 1976, s. 166. Mori, 1970, s. 20.

³¹² Hudson a Barnes, 1991, s. 231.

³¹³ *Ibid.*, s. 228.

³¹⁴ The Museum, Archeological Institute of Kashihara, Nara Prefecture. *Mesuriyama kofun* [online]. Dostupné z: <https://www.kashikoken.jp/museum/yamatonoiseki/kofun/2017%20mesuriyama.html>

Za předpokladu, že císař Sudžin žil v době, kdy Himiko, tak s *Wej-č'* opět souhlasí i kronika *Nihonšoki*. Jeho vláda nebyla nijak snadná, zemi sužovaly epidemie a lidé se bouřili. Sudžin musel porazit povstání svého vlastního bratra, vysílal své posly do jiných krajů, aby donutily tamní obyvatele podrobit se jeho vládě. A musel ustoupit Ómononušimu, bohu z Izuma, a udělat z něj vrchní božstvo Jamata, aby se situace v zemi vrátila do pořádku. Toto jsou pouze fiktivní příběhy vymyšlené autory *Nihonšoki*, po upravení datace a přesunutí Sudžina do 3. století ale zjistíme, že poměrně věrně odráží situaci v zemi, jak o ní píše *Wej-č'*. Vláda Sudžina tedy byla finálním stádiem období Jajoi. Císařovna Džingú, i když v *Nihošoki* vládnoucí až po Sudžinovi, je vzorem „tradiční“ šamanské kultury období Jajoi. Věštila z kostí, nechávala se uvést do transu, aby promlouvala s bohy, a držela v rukou moc jak náboženskou, tak i světskou. Ačkoliv byla pravděpodobně jen vymyšlenou postavou, její schopnosti jsou založené na skutečných praktikách. I kdyby vymyšlenou postavou nebyla, dávalo by podle Ellwooda smysl, aby se její vláda posunula do minulosti – před Sudžina, během jehož vlády dochází ke změnám, co se týče náboženských praxí.³¹⁵ Jeho teta, princezna Jamato, byla příkladem starého systému, který už pro autory kroniky nebyl vhodný. Její věštecké schopnosti už nebyly tak spolehlivé. K Sudžinovi promlouvala božstva ve snech a jejich zprávy byly jednoznačné. Žádné věštby probíhat nemusely, neboť s božstvy komunikoval přímo. Místo Amaterasu dosadil do čela Jamata boha Ómononušiho. Původně bohu měla jako kněžka sloužit žena, ta ale nebyla schopná plnit svou úlohu. Ómononuši si vyžádal muže. Samozřejmě lze jen těžko tvrdit, jak tomu bylo doopravdy. V období Jajoi byly v čele kmenů muži a ženy, často i společně ve dvojici.³¹⁶ Himiko vládla společně se svým bratrem. Snad šlo o stejnou dvojici, jako princezna Jamato a císař Sudžin. Autoři *Nihonšoki* ale potřebovali zdůraznit mužskou linii vládců. Císařovna Džingú je pouze odbouráním nejasnosti (Himiko), kterou nechala *Wej-č'* v jejich chronologii. Dokonce se ani nepočítá mezi oficiální vládcy – z 14. císaře Čúaie se pokračuje na 15. císaře Ódžina. I když se jí anglicky běžně říká „empress“ a Fiala ve svém českém překladu také používá výraz „císařovna“,³¹⁷ její japonský titul je *kógó* (皇后), nikoliv *tennó* (天皇), kterým se označují jak císaři, tak i pozdější císařovny.³¹⁸

Tradiční jajoiský animismus, v čele s ženami šamankami, byl možná na ústupu, spousta lidových tradic se ale zachovalo i do období Kofun. Tetování bylo jednou z nich. Nalezeny byly

³¹⁵ Ellwood, 1986, s. 24-25.

³¹⁶ Piggott, 1997, s. 39.

³¹⁷ Fiala, 2017.

³¹⁸ Mimo jiné například císařovna Suiko (593-628) – *Suiko tennó* 推古天皇, nebo z pozdějších císařovna Meišó (1629-1643) – *Meišó tennó* 明正天皇.

figurky *haniwa* s viditelným tetováním dokonce i z pozdního období Kofun (cca 6.-7. stol.).³¹⁹ Očista, neboli *misogi*, která se praktikuje dodnes, se archeologicky dokazuje nesnadno. Zmínka ve *Wej-č'* nám ale prozrazuje, že se běžně konala minimálně už na konci období Jajoi. Co nám archeologie naopak prozradila, je, že přesouvání císařského města pokaždé, když zemře císař,³²⁰ má svůj původ v období Jajoi. V neposlední řadě lze zmínit zvyk tleskat rukama na projevení úcty, což můžeme dnes vidět zejména při modlitbách v šintoistických svatyních.

Z nálezů bronzových rituálních předmětů se pak lze dozvědět, kde existovala nejdůležitější společenská centra období Jajoi. Ostrov Kjúšú, zejména jeho sever, byl místem, kudy do Japonska proudily vlny imigrantů z kontinentu. Někteří se zde usadili, jiní pokračovali dále do vnitrozemí. Sever Kjúšú je poměrně nedaleko od korejského poloostrova a lze s jistotou říci, že zde probíhal oboustranný obchod. Význam této oblasti dokazuje i množství nalezených sídlišť, z nichž některá jsou, kvůli jejich velikosti, považována za země zmíněné ve *Wej-c'*. Například Jošinogari je jedním takovým nalezištěm. Jošinogari také, společně například s nalezištěm Itazuke (板付遺跡) ve Fukuoce, dokazuje, že boje v poslední fázi období Jajoi se nekonaly pouze ve vnitrozemí – osady byla obehnaná palisádou a pravděpodobně tam byly strážní věže, prvky, o kterých víme z *Wej-č'*.³²¹ Bronzové zbraně, kterými se Kjúšú odlišovalo od Kansai, kde převládaly zvony, naznačují, že zdejší politická sféra nebyla pod správou Jamata ani koncem období Jajoi.³²² Kronika *Wej-č'* ovšem píše, že země jako Ito, Na nebo Macura (dnes badateli běžně spojována s místy na Kjúšú) byla součástí královniny říše. Ze země Ito údajně vysoce postavený úředník, pověřený samotnou královnou, dohlížel na okolní země a udržoval je poslušné. Podle některých badatelů se dá text interpretovat i tak, že se jednalo o čínského úředníka, pravděpodobně vyslaného z Tajfangu, aby držel dohled na lidmi Wa.³²³ Absence *dótaku* ale nemusí nutně znamenat, že zde Jamatai vliv nemělo. Kofun Išizukajama (石塚山古墳), nacházející se v prefektuře Fukuoka, je datován do druhé poloviny 3. století, a bylo v něm nalezeno 7 kusů zrcadel s trojúhelníkovými okraji, které, jak bylo v minulé kapitole stanoveno, rozdávalo Jamatai jako dary na důkaz přátelských vztahů.³²⁴ Loajalitu k Jamatu i v pozdějším období snad dokazuje i nález železného meče v hrobce Eta Funajama, na jehož čepeli je

³¹⁹ Kidder, 2007, s. 14.

³²⁰ Tato praxe byla zrušena počátkem 8. století založením Nary.

³²¹ Martinec, 2021, s. 33-34.

³²² Brown, 1993, s. 93.

³²³ Jasumoto, 1989. Macumoto, 1972.

³²⁴ Hirose, 2003, s. 151-152.

vykládaným stříbrem psáno, že byl vyroben za vlády císaře Júrtakua.³²⁵ Ten podle Nihonšoki vládl v letech 456-479 a tato data jsou obecně uznávána za víceméně důvěryhodná. I přes tyto nálezy ale lze usuzovat, že Kjúšú bylo do určité míry soběstačné.³²⁶ Někdy i bojovalo proti Jamatu, v *Nihonšoki* se píše například o povstání v roce 527. Kidder se domnívá, že se severní Kjúšú stalo koncem období Jajoi tak mocným, že Himiko neměla na výběr než dát vládci země Ito důležitou funkci, a tím si ho nejen udobřit, ale i zajistit si spojence v této vzdálené krajině.³²⁷ Bohužel nemáme dostatek informací na to, abychom zjistili, jak to opravdu bylo. Z těch informací, co máme, lze usuzovat, že přítomnost bronzových zbraní namísto zvonů značí, že koncem období Jajoi bylo Kjúšú pravděpodobně z větší části nezávislé. *Wej-č'* a nalezená zrcadla typu *sankakuen* ale dokazují, že zde byl aspoň částečný vliv Jamatai

Významná oblast, která ale Jamatu podlehla o něco dříve, bylo Izumo. Téměř napůl cesty mezi Jamatem a severním Kjúšú, dle nálezů mečů i zvonů lze předpokládat, že se sem dostávaly vlivy z obou oblastí. Jsou zde ale patrné i vlivy z kontinentu, a to nejen materiální. V *Izumo no kuni fudoki* (出雲国風土記) z roku 733, dokumentu sepisujícím kromě jiného i mýty této oblasti, se lze dočíst o vzniku Izuma – údajně místní božstvo ukrojilo kousek pevniny z korejského království Silla a připojilo ho k japonskému ostrovu Honšú.³²⁸ Bůh Susanó v místní mytologii též figuruje, nezávisle na Jamatu, a podle některých badatelů má svůj původ v království Silla, konkrétně z tamního boha kovářů. Tato mytologická spojitost s Koreou je podložena i archeologií. Objev 358 bronzových mečů v Kódžindani, doposud největší nález tohoto druhu, dokazuje, že zde bylo středisko rovnající se svou mocí severnímu Kjúšú a Jamatu. Tyto meče se liší od těch z Kjúšú, jsou kratší a užší, což je pro některé známkou, že byly i v Izumu vyrobeny, spíše než dovezeny. Tuto myšlenku podporuje i nález odlévací formy z roku 1988 a přítomnost kovových rud v horách v okolí Izuma. Výše zmíněná mytologie už jen nabízí vysvětlení, odkud sem znalost tvorby mečů dorazila – tedy z Koreje.³²⁹ Bronzové zvony *dótaku* byly do Izuma pravděpodobně dováženy z Jamata, čemuž nasvědčuje shoda několika zde nalezených zvonů s formami nalezenými v okolí Ósaky.³³⁰ Kidder píše, že ve středním Jajoi bylo Izumo na vrcholu svých sil. Náčelníci v oblasti Jamato, produkující *dótaku*, ve snaze zamezit dalšímu růstu, ukončili dovážení zvonů do Izuma. Stejně tak bylo zastaveno zásobování z Kjúšú. Bez rituálních předmětů pozice Izuma slábla. V posledním století období Jajoi už si

³²⁵ Cobbing, 2006, s. 57-58.

³²⁶ Martinec, 2021, s. 37.

³²⁷ Kidder, 2007, s. 237.

³²⁸ Aoki, 1997, s. 80.

³²⁹ Piggott, 1989, s. 48-49.

³³⁰ Kidder, 2007, s. 119-121.

ani nemohlo dovolit obchodovat s těmito předměty s jinými oblastmi.³³¹ Nález zrcadla s trojúhelníkovými okraji v hrobce Kanbara Džindža (神原神社古墳) datovaný do roku 239 jen potvrzuje jeho domněnku o rostoucím vlivu Jamata v této oblasti.³³² Kapitoly z *Nihonšoki* o císaři Sudžinovi a Suininovi pak jen udávají tyto vzájemné boje o moc ve formě legend a mýtů.

Posledním, a pro japonské dějiny nejdůležitějším, centrem moci v období Jajoi byla oblast Jamato. V oblasti města Ibaraki se nacházelo největší množství výroben bronzových zvonů, které poté byly rozváženy například na Šikoku či do již zmíněného Izuma. Koncem druhého století ale v této oblasti nastaly velké změny. Nemoci, hlad a válčení sužovaly zemi a místní obyvatelé přestali věřit v magickou moc *dótaku*. Lidé se jich začali hromadně zbavovat. V nalezišti Kutadani (久田谷遺跡) v prefektuře Hjógo byly nalezeny pohřbené úlomky ze zničených zvonů. V Makimuku byly nalezeny kusy zvonů, které byly odhozeny do řeky. Toto hromadné ničení rituálních předmětů se ale netýkalo jen Jamata. Na Kjúšú byly v nalezišti Cudžibatake (辻畑遺跡, Fukuoka) objeveny kusy bronzového kopí odhozeného do řeky, v nalezišti Bjú (別府遺跡, Óita) zase několik malých rozbitých zvonů.³³³ Z tohoto neklidného období vzešlo v Kinai vítězně uskupení kmenů, v jehož čele stáli pravděpodobně muž a žena – Himiko a její bratr, Sudžin a princezna Jamato – kteří nahradili staré bronzové předměty zrcadly dovezenými z Číny, kde se k vládě právě dostala dynastie Wej. Tato zrcadla byla nejen rituálními předměty, ale také důkazy moci, a, jak tvrdí Kobajaši, je Jamatai/Jamato rozdělovalo mezi své loajální subjekty. Makimuku se stalo sídlem zdejších vládců a, jak dokazují například nálezy rituálních předmětů v roce 1971, hora Miwa jejich ústředním božstvem.³³⁴ První kofun, Hašihaka, byl postaven v polovině třetího století, tedy v době smrti Himiko (a princezny Jamato).³³⁵ Růst vlivu Jamata lze vysledovat nejen na výskytu zrcadel s trojúhelníkovými vzory v kofunech, ale také na expanzi kofunů do zbytku země. Makimuku bylo počátkem období Kofun hlavním centrem na Honšú, čehož jsou důkazem nálezy keramiky z různých částí Japonska. *Nihonšoki* tvrdí, že v této době byly zavedeny nové daně, budovány rybníky a zavlažovací systémy, a stavěny svatyně pro božstva. V Makimuku byly nalezeny důkazy o

³³¹ Ibid, s. 124.

³³² Unnan-ši. *Kanbara džindža kofun* [online]. Dostupné z: <https://www.city.unnan.shimane.jp/unnan/kankou/spot/iseki/museum05.html>

³³³ Išinobu, 1992, s. 191-192.

³³⁴ Brown, 1993, s. 117.

³³⁵ Edwards, 2019, s. 4-5.

budově s vyvýšenou podlahou, po jejíchž stranách byly dvě další menší budovy. Kolem stavby byl obehnán plot. Kimura Fusajuki (木村房之), stavitel šintoistických svatyní, se domnívá, že by se mohlo jednat o prototyp svatyně.³³⁶ V roce 2009 byly nalezeny důkazy, že se zde nacházel i palác. Jednalo se zřejmě o tři propojené budovy, ta největší z nich ale měla plochu 238 m², tedy o mnoho více než palácová budova v Jošinogari (160 m²) nebo v Ikegami Sone (池上・曾根遺跡, 135 m²). Tento komplex budov je datován do první poloviny 3. století, tedy do doby vlády Himiko.³³⁷ Existoval zde i poměrně složitý systém vodních kanálů. Na kofunu Išizuka, který se nachází v samém centru Makimuku, byly nalezeny dřevěné modely ptáků – důkaz, že tato tradice nadále pokračovala z období Jajoi.³³⁸ Byla, na rozdíl například od *dótaku*, natolik významná pro místní tradice, že ji i zmiňují japonské kroniky v příběhu o princí Jamato Takeru. Během vlády císaře Suinina byla ukončena tradice obětování poddaných zemřelého a nahradily ji *haniwa*. Císaři Suininovi jsou historiky přidělována data vládnutí přibližně do druhé poloviny 3. století, což souhlasí s nejstaršími nálezy figurek *haniwa*, které jsou datovány do konce téhož století.³³⁹ Z Jamata se, společně s kofuny, poté rozšířily do zbytku země. Jak Makimuku rostlo a Jamato začalo získávat cenné politické spojení či nové podrobené oblasti, bylo třeba zařadit tamní božstva do lokálního systému. Podle *Nihonšoki* toto obstarával císař Sudžin. Tato božstva, zvaná *udžigami* (氏神), jsou poté v japonských kronikách prezentována jako předci významných klanů a rodin, *udži* (氏). Ve třetím století byla v Jamatu nejspíše ještě u moci dvojice muže a ženy, ale japonské kroniky z 8. století tuto dobu přepsaly a umístily do popředí muže. Aby jejich chronologie seděla s *Wej-č'*, přetvořily Himiko na císařovnu Džingú. Princezna Jamato Totohimomosohime no Mikoto, zřejmě skutečný předobraz Himiko, byla redukována na postranní postavu. Kofun Hašihaka a *Wej-č'* ale dokazují, že její postavení bylo srovnatelné, ne-li snad ještě vyšší, než Sudžinovo.

V polovině 4. století bylo centrum říše přesunuto z Makimuku do Ósaky. V okolí hory Miwa se už nestavěly žádné další hrobky.³⁴⁰ Stále se ale jednalo o to stejné Jamato, a to postupem období Kofun šířilo svůj vliv do zbytku země. Skupiny loajální Jamatu byly zárodkem pozdějších velmi významných klanů – jedním takovým příkladem je klan *Imibe*, kteří měli na

³³⁶ Kimura, 1983, s. 146.

³³⁷ Edwards, 2019, s. 2-3.

³³⁸ Išino, 1992, s. 198.

³³⁹ The Metropolitan Museum of Arts. *Haniwa (Hollow Clay Sculpture) of a Warrior* [online]. Dostupné z: <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/44833>

³⁴⁰ Barnes, 2007, s. 194.

starosti přípravu a vykonávání rituálů na císařském dvoře. Vzešly snad z *džisai*, které zmiňuje *Wej-č'*.³⁴¹ Rozdáváním zrcadel s trojúhelníkovými okraji si zařizovalo spojenectví. Celá země stavěla hrobky ve tvaru klíčové dírky, po jeho vzoru. A jak zmiňuje *Suej-šu*, počátkem 5. století už byl vládce Jamato ve své pozici tak sebevědomý, že se v dopise pro čínského císaře sám nazval císařem, tudíž rovnocennou postavou.

³⁴¹ Kató a Hošino, 1972.

Závěr

Čínská kronika *Wej-č'* je nejstarší známou písemnou zmínkou o Japonsku, které nazývá pojmem Wa. V kronice se píše o tom, kde se Wa nachází a jak dlouho trvá dostat se tam, jaké tam mají lidé zvyky a tradice a co se tam vyskytuje za rostliny a za zvířata. Ale tou nejvýznamnější částí pro dějiny Japonska je část o zemi Jamatai a její vládkyni, královně Himiko.

Wej-č' umisťuje Himiko do první poloviny 3. století, tedy do stejné doby, kam japonské kroniky *Kodžiki* a *Nihonšoki* umisťují císařovnu Džingú. Většina badatelů se ale shoduje, že Džingú je pouze smyšlenou postavou a po přezkoumání nepřesných dat v japonských kronikách umisťují do dob Himiko spíše císaře Sudžina. Pak by tedy vycházelo, že Himiko je princeznou Jamato Tothimomosihime no Mikoto. Jejich sdílené šamanské schopnosti tomu nasvědčují, stejně jako skutečnost, že byly obě údajně neprovdané, ačkoliv už postaršího věku.

Vědci se dlouhou dobu snažili zjistit, zdali je Jamatai z *Wej-č'* pozdější říší Jamato. Někteří byli pro, někteří proti, z jiných navrhovaných možností ale nesla váhu pouze jedna, a to severní Kjúšú, které bylo už minimálně od počátku období Jajoi místem, kudy do Japonska proudily nové znalosti a technologie z kontinentu. Následující čínské kroniky, zmiňující už události z období Kofun, ale usuzují návaznost Jamatai a Jamato. A dnes, díky četným archeologickým nálezům, už lze poměrně s jistotou tvrdit, že Jamatai opravdu bylo Jamato.

V kronice *Wej-č'* jsou popsány některé tradice a rituály obyvatel Wa, a několik z nich, například *misogi* nebo tleskání rukama, v určité podobě přežívá dodnes. Jiné, jako třeba tetování, věštění z jeleních kostí nebo *mogari* už dávno vymizely. Pohled na duchovní život období Jajoi nám může poskytnout dnešní *šintó*, které ostatně vychází z animistické víry té doby, stejně jako japonské kroniky. Zvířata byla obětována během zemědělských rituálů, které lze nalézt vykreslené například na keramických výrobcích. Za božstva byly považovány hlavně přírodní úkazy. Pro Jamato byla nejvýznamnější hora Miwa. Každý kmen měl zřejmě své vlastní božstvo, které uctíval. Jamato ale bylo centrem moci. Božstva spojovaná s jeho vládnoucím klanem, tedy pozdějším císařským rodem, a jeho nejbližšími stoupenci byla později v hierarchii povýšena nad ta ostatní.

Archeologie je též nápomocná k odhalování duchovního života. Významné jsou hlavně nálezy bronzových předmětů – zvonů, zbraní a zrcadel. Zvony, zvané *dótaku*, dominovaly jakožto rituální předměty v oblasti Kinai po většinu období Jajoi a poskytují nám přímý pohled na

zemědělské rituály. Na Kjúšú šlo naopak o bronzové zbraně, především meče a kopí. Izumo, dotýkající se sfér obou oblastí, mělo oboje. Kvůli epidemiím a válkám ale lidé koncem období Jajoi přestali věřit v jejich moc a začali se jich hromadně zbavovat. Čerstvě vzniklé uskupení kmenů v Jamatu se chopilo příležitosti a začalo k rituálním účelům používat zrcadla, které dostalo darem od čínské dynastie Wej. Tato zrcadla pak rozdělovala mezi své stoupence a vazaly jakožto dary za jejich loajalitu.

Makimuku se stalo centrem Jamata a procházeli tudy lidé z celé země. Zdejší centrální moc musela být dostatečně velká na to, aby pro Himiko nechala postavit 280 metrů dlouhou hrobku ve tvaru klíčové dírky, obklopenou vodním příkopem, a tuto tradici pak rozšířila do zbytku země. Moc Izuma, které bylo v polovině období Jajoi zřejmě největším společenským centrem, byla potlačena a oblast postupně připojena k říši. Izumo mělo ale natolik silné duchovní tradice, že byly asimilovány do systému Jamata. Ómononuši začal být uctíván na hoře Miwa, kde se ale původní uctívání hadů dochovalo v podobě mýtů i lidových tradic dodnes. Kjúšú tou dobou díky své vzdálenosti a přímému styku s kontinentem bylo prozatím víceméně samostatné, což dokazuje mimo jiné naleziště Jošinogari a množství nalezených bronzových mečů a kopí, které se zde používaly jakožto rituální předměty. Bronzové zvony z Kinai se sem nedostaly. I tak lze ale nalézt důkazy, že zde Jamato alespoň určitý vliv mělo. Kromě objevených zrcadel s trojúhelníkovými okraji to v písemné formě zaznamenává i *Wej-č'*. Jak ale *Wej-č'*, *Nihonšoki*, i nálezy zbraní a brnění z kofunů ukazují, Jamato se ve svých počátcích muselo nejdříve vypořádat s nepokojemi a povstáními ve svém okolí, nemohlo tedy věnovat svou plnou pozornost dalekému Kjúšú.

Jen těžko se dnes dozvíme, zdali Himiko nebo císař Sudžin skutečně existovali. Na základě informací, které máme, je pravděpodobné, že v čele Jamata stála dvojice muže a ženy. Stáli v čele uskupení několika kmenů, které společnými silami vyšly vítězně z dlouhého období bojů. Boje ale nebyly u konce a zbraně, nejčastěji železné meče a luky a šípy, stále nabíraly na důležitosti. Začaly být tedy pohřbívány s jejich majiteli, společně s rituálními předměty, jako byla například zrcadla a korálky *magatama*. Významným osobám začaly být v okolí Makimuku stavěny první hrobky ve tvaru klíčové dírky, čímž bylo započato období Kofun.

Bohužel, ty nejvýznamnější kofuny jsou pod správou japonské císařské rodiny, a není povoleno provádět na nich vykopávky. Hašihaka i údajná hrobka císaře Sudžina, kofun Andonjama, patří mezi ně. V blízké době je tedy velmi nepravděpodobné, že se nám podaří zjistit, kdo je v nich pohřben, a s jakými poklady. Na otázku, zdali je v Hašihace opravdu pohřbena Himiko nebo někdo jiný, odpověď nedostaneme. Ať už je tam ale pohřbený kdokoliv, jednalo se nejspíše o

prvního významného vládce budoucí říše Jamato. Pravděpodobně nevládl sám, ale zjevně byl důležitější než jeho protějšek, pokud nějakého měl. A tento člověk byl zřejmě prvotním článkem císařské linie, jejíž potomci žijí dodnes.

Summary

The aim of this thesis is to introduce the main social centers of the Yayoi period and explain how Yamato, who later became the foundation of today's Japan, rose to power. In the first part of this work, a few selected old Chinese records will be translated into the Czech language. In the second part, information from the Chinese records will be compared to both the oldest Japanese records *Kojiki* and *Nihonshoki* and to modern archeological findings. Using all the available information, this thesis will present where on the Japanese islands were the most important policies, how do we identify them, and how did Yamato come out on top and ushered the country into the Kofun period.

Keywords: Yayoi period, Kofun period, Himiko, Yamatai, Yamato, Japan, *Gishi Wajinden*

Seznam použité literatury

- ANAZAWA, Wakó a MANOME, Džuniči. Two inscribed swords from Japanese tumuli discoveries. In: PEARSON, Richard (ed.). *Windows on the Japanese Past: Studies in Archeology and Prehistory*. University of Michigan Press, 1986.
- AOKI, Mičiko J. Records of Wind and Earth: *A Translation of Fudoki with Introduction and Commentaries*. Association for Asian Studies, 1997. ISBN 0-924304-32-4.
- Asahi šinbun. *Čikuzódži no sagjódo ato*. 3.4. 1998.
- Asahi šinbun. *Kagami o kubatte kjódai džingi?*. 11.1. 1998.
- Asahi šinbun. *San seiki no seidžiši toku kagi: Kurozuka Kofun no sandžuyonmen no kagami*. 3.4.1998.
- ASTON, William G. *Nihongi: Chronicles of Japan from the Earliest of Times to A.D. 697*. Tuttle, 1972. ISBN 978-4-8053-0793-9.
- BARNES, Gina L. *State Formation in Japan: Emergency of a 4th-century ruling elite*. Routledge, 2007.
- BARNES, Gina L. *State Formation in Korea: Historical and Archaeological Perspectives*. Curzon Press, 2001.
- BROWN, Delmer M (ed.). *The Cambridge History of Japan: Volume 1, Ancient Japan*. Cambridge University Press, 1993.
- COBBING, Andrew. *Kyushu: Gateway to Japan: A Concise History*. Folkestone, UK: Global Oriental, 2006.
- CUBOI, Kijotari. Džómon džidai no seigjo. In: IWANAMI Kóza. *Nihon rekiši 1: Genši ojobi kodai*. 1962.
- CUNODA, Rjúsaku a GOODRICH, Carrington L. *Japan in the Chinese Dynastic Histories: Later Han through Ming Dynasties*. South Pasadena, Kalifornie: P.D. and I. Perkins, 1951.
- DILLON, Michael. *China: A Historical and Cultural Dictionary*. Curzon Press, 1998.
- FIALA, Karel. *Kodžiki: kronika dávného Japonska*. Vyd. 3. Praha: ExOriente, 2017. ISBN 978-80-905211-4-8.

- FUDŽITA, Saburó. *Karako, Kagi iseki, 22nd, 24th and 25th seasons*. Nara: Tawaramotočó Kjóiku linkai, 1986.
- GARDINER, Kenneth H.J. *The Early History of Korea*. Canberra: Center of Oriental Studies in association with Australian National University Press, 1969.
- (GBHSD) *Gekkan bunkazai hakkucu shucudo džóhó*. Cúšinša, 1983-
- GOTÓ, Tadaši. *Kodai no kao*. Fukuoka širicu rekiši širjókan, 1982.
- HARUNARI, Hidedži. Dótaku no džidai. *Bulletin of the National Museum of Japanese History*. 1982(1), 1-48.
- HARUNARI, Hidedži. Dótaku no macuri. *Bulletin of the National Museum of Japanese History*. 1987(12), 1-37.
- HARUNARI, Hideji. Jajoi džidai no saisóbo. *Kokuricu rekiši minzoku hakubucukan kenkjú hókoku*. 1992(49), 47-91.
- HARUNARI, Hidedži. Kjúšú no dótaku. *Kókogaku zašši*. 1989(75), 1-50.
- HARUNARI, Hidedži. Tsuno no nai šika: Jajoi džidai no nókó girei. In: TAKAKURA Hiroaki (ed.). *Nihon ni okeru šoki Jajoi bunka no seiritsu*. Fukuoka: Prof. Yokoyama Koichi's Retirement Memorial Committee, 1991, 442-481.
- HIROSE, Kazuo. *Zenpókóenfún kokka*. Kabušikigaiša kadokawa šoten, 2003.
- HITCHINS, Patricia. Technical studies on materials from Yayoi period Japan: Their role in archeological interpretation. *Asian Perspectives*. 1976(19), 156-171.
- HUDSON, Mark J. *Ruins of Identity: Ethnogenesis in the Japanese Islands*. University of Hawaii Press, 1999.
- IŠIHARA, Mičihiro. *Giši wadžinden, gokanšo waden, sóšo wakokuden, zuišo wakokuden*. Iwanami šoten, 2023. ISBN4-00-334011-6.
- JASUMOTO, Biten. *Jošinogari to Jamataikoku*. Jamata Šobó, 1989.
- JASUMOTO, Biten. Konpjútá ni yoru kiki no bunseki. In: SAKAI, N. *Kodžiki, Nihonšoki no nazo*, 164-172. Tokio: Šindžinbucu Óraiša, 1995.
- Jomiuri šinbun. *Nara Kurozuka Kofun de tairjó no sankakubuči šindžúkjó šucudo*. 10.1. 1998.

- Jomiuri šinbun. *Šinšu no kagami ičimen kakunin*. 16.1.1998.
- KAKUBAJAŠI, Fumio. Formation of the earliest united kingdom of Yamato and associated mythology. *Studies and Data*. 1989(6), 1-19.
- KANASEKI, Hiroši. Džudžucu to macuri. In: KONDÓ, Joširo (ed.). *Iwanami kóza Nihon kókogaku 4: Šuraku to saiši*, 269-306. Tokio: Iwanami Šoten, 1986.
- KANDA, Hideo. *Kodžiki to Kózó*. Tokio: Meidži Šoin, 1959.
- KANZAWA, Júiči. Džudžucu no sekai: Kocuboku no macuri. In: IŠIKAWA, Hideši (ed.). *Jajoidžin to macuri*. Tokio: Rokkó, 1990, 67-107. ISBN 978-4-8453-8109-8.
- KANZAWA, Júiči. Jajoi džidai no šinkó. *Kikan kókogaku*. 1983(2), 26-28.
- KAŠIWABARA, Seiči. *Jamatai-koku bussan čó*. Kawade Šobóša, 1993. ISBN 978-4-3097-2483-6
- KATÓ, Genči a HOŠINO Hikoširó. *Kogošúi: Gleanings from Ancient Stories*. London: Curzon Press, 1972. ISBN 978-0-0649-3503-6.
- KIDDER, Edward J. *Himiko and Japan's Elusive Chiefdom of Yamatai*. Honolulu: University of Hawaii Press, 2007. ISBN 978-0-8248-3035-9.
- KIDDER, Edward J. *Makimuku, Himiko and Yamatai: Solving the Puzzle*. Kokusai kirisutokjó daigaku, 2015.
- KIMURA, Fusajuki. Kókó kenčikubucu no šakudo no hakken. *Rekiši to džinbucu*, 1983.
- KONDÓ, Takaiči. *Sankakuen šindžutkjó*. Tókjó Daigaku Šuppankai, 1988.
- KONDÓ, Takaiči. Seidóki o megutte. In: IŠINO, Hironobu (ed.). *Kofun hassei zengo no kodai Nihon*. 1987, 90-106.
- KONDÓ, Takaiči. Seidósei saigu wa naze umeraretaka. In: IŠINO, Hironobu (ed.). *Kofun hassei zengo no kodai Nihon*. Tokio: Owa Šobo, 1987, 107-132.
- MACUMOTO, Seičó. *Jamataikoku no nazo o sagaru*. Heibonša, 1972.
- MORI, Kóiči. *Nihon šinwa no kókogaku*. Asahi šinbunša, 1993. ISBN4-02-261258-4.
- MORI, Kóiči. Taika hakusorei no uma no džunsacu ni cuite. In: *Kodaiši ronsó*. Jošikawa Kóbunkan, 1978.

- MORI, Teidžiro. Jajoi bunka no gentjó to denrai. In: *Kodai no Nihon 3*. Kadokawa šóten, 1970.
- NAKAMURA, Júzó. *Nihon mukkógúši*. Šinseiša, 1967.
- OTOMASU, Šigetaka. Kuraši to šúzoku. In: *Jamatai koku e no miči*. Asahi šinbunša, 1980.
- ÓCUKA, Hacušige a KOBABAŠI, Saburó. *Kofun džiten*. Tókjóódó, 1982. ISBN 978-4-4901-0165-2.
- PHILIPPI, Donald L. *Kojiki*. Tokio: University of Tokyo Press, 1968.
- PIGGOTT, Joan R. *The Emergence of Japanese Kingship*. Stanford University Press, 1997.
- SAHARA, Makoto a KANASEKI, Hiroši. Dai ni čitai no sókeiteki šakai. In: *Kodaiši hakkucu 4 inasaki no hadžimari*. Kódanša, 1975.
- SAHARA, Makoto. The Yayoi Culture. In: CUBOI, Kijotari. *Recent Archeological Discoveries in Japan*. Paříž a Tokio: UNESCO and The Centre for East Asian Cultural Studies, 1987, 37-54.
- ŠIDA, Fudómaro. Jamataikoku hói kó. *Šigaku zašši*, 1927(38), 10.
- Šimo Ikejama, Nakajama Ócuka gaihó. Nara Kenricu Kašihara Kókogaku Kenkjúdžo. *Šimo Ikejama Kofun, Nakajama Ócuka Kofun: Čósa gaihó*. Gakuseiša, 1997.
- ŠITARA, Hiromi. Jajoi džidai no nókó girei. *Kikan kókogaku*. 1991(37), 59-64.
- SON, Po-gi, KIM, Čol-čun, HONG, I-sup. *The History of Korea*. Seoul: Korean National Commission for UNESCO, 1982.
- TANAKA, Migaku. *Wadžin sóran*. Šúeiša, 1991.
- TERASAWA, Kaoru. Jajoi džidai no seidóki to sono macuri. In: MORI, Kóiči (ed.). *Kókogaku: Sono mikata to kaišaku*. Tokio: Čikuma Šobó, 1991, 139-184.
- WATANABE, Makoto. *Džómon džidai no čišiki*. Tókjó bidžucu, 1983.
- WILKINSON, Endymion. *Chinese History: A New Manual*. 4. vyd. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2012. ISBN 978-0-674-06715-8.
- YOUNG, John. *The Location of Yamatai: A Case Study in Japanese Historiography, 720-1945*. Johns Hopkins Press, 1958.

Seznam internetových zdrojů

BENTLEY, John R. The Search for the Language of Yamatai. *Japanese Language and Literature*. 2008(42), 1-43. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/30198053>

ChinaKnowledge. *Liu-Song Dynasty* [online]. Dostupné z: <http://www.chinaknowledge.de/History/Division/liusong.html> [citováno 2024-04-24].

ChinaKnowledge. *Suishu* [online]. Dostupné z: <http://www.chinaknowledge.de/Literature/Historiography/suishu.html> [citováno 2024-04-24].

Chou-chan-šu. Chinese Text Project [online]. Dostupné z: <https://ctext.org/hou-han-shu/zh> [cit. 26.4.2024].

EDWARDS, Walter. *Himiko and Yamatai: A New Synthesis on the Emergence of the Ancient Japanese Monarchy*. 2019. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3435888>

EDWARDS, Walter. Mirrors on Ancient Yamato: The Kurozuka Kofun Discovery and the Question of Yamatai. *Monumenta Nipponica*. 1999(54), 75-110. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2668274>

ELLWOOD, Robert S. Patriarchal Revolution in Ancient Japan: Episodes from the „Nihonshoki“ Sūjin Chronicle. *Journal of Feminist Studies in Religion*. 1986(2), 23-37. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/25002039>

ELLWOOD, Robert S. The Sujin Religious Revolution. *Japanese Journal of Religious Studies*. 1990(17), 199-217. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/30234018>

Encyclopedia Britannica. *Dōtaku* [online]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/art/dotaku> [citováno 2024-04-24].

Encyclopedia Britannica. *Han dynasty* [online]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Han-dynasty> [citováno 2024-04-24].

Encyclopedia Britannica. *Haniwa* [online]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/art/haniwa> [citováno 2024-04-24].

Encyclopedia Britannica. *Sui dynasty* [online] Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Sui-dynasty> [citováno 2024-04-24].

Encyclopedia Britannica. *The Yayoi period (c. 300 BCE – c. 250 CE)* [online]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Japan/The-Yayoi-period-c-300-bce-c-250-ce#ref276101> [citováno 2024-04-24].

Encyclopedia Britannica. *Three Kingdoms* [online]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/Three-Kingdoms-ancient-kingdoms-China> [citováno 2024-04-24].

HILL, John E. *Hou Hanshu* [online]. Dostupné z: https://depts.washington.edu/silkroad/texts/hhshu/hou_han_shu.html#background [citováno 2024-04-24].

HUDSON, Mark J. Rice, Bronze, and Chieftains: An Archaeology of Yayoi Ritual. *Japanese Journal of Religious Studies* [online]. 1992(19), 139–89. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/30234189>

HUDSON, Mark J. The Linguistic Prehistory of Japan: Some Archaeological Speculations. *Anthropological Science*. 1994(102), 231-255. Dostupné z: <https://doi.org/10.1537/ase.102.231>

HUDSON, Mark J. a BARNES, Gina L. Yoshinogari: A Yayoi Settlement in Northern Kyushu. *Monumenta Nipponica*. 1991(46), 211-235. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2385402>

HONG, Wontack. Yayoi Wave, Kofun Wave, and Timing: The Formation of the Japanese People and Japanese Language. *Korean Studies*. 2005(29), 1-29. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/23719525>

IŠINO, Hironobu. Rites and Rituals of the Kofun Period. *Japanese Journal of Religious Studies*. 1992(19), 191-216. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/30234190>

Japanese Archeological Association. *Makimuku: Were the huge buildings, neatly lined up, a palace? A discovery enlivens debate over the country of Yamatai* [online]. Dostupné z: <https://archaeology.jp/sites/2010/makimuku.htm> [citováno 2024-04-24].

KANASEKI, Hiroši a MAKOTO, Sahara. The Yayoi Period. *Asian Perspectives*. 1976(19), 15-26. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/42927906>

KANEKO, Erika. Japan: A REVIEW OF YAYOI PERIOD BURIAL PRACTICES. *Asian Perspectives*. 1966(9), 1–26. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/42928949>

KORY, Stephan N. From Deer Bones to Turtle Shells: The State Ritualization of Pyro-Plastromancy during the Nara-Heian Transition. *Japanese Journal of Religious Studies*. 2015(42), 339–80. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/43686907>

Kyoto National Museum. *Dotaku (Ritual Bronze Bells) and the Yayoi Period* [online]. Dostupné z: <https://www.kyohaku.go.jp/eng/learn/home/dictio/kouko/45dotaku/> [citováno 2024-04-24].

MACUMAE, Takeši. Origin and Growth of the Worship of Amaterasu. *Asian Folklore Studies*. 1978(37), 1–11. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/1177580>

MARTINEC, Jakub. Beyond Yamato's Territorial Power: Northern Kyushu as One of the Centres of Power in Japan during the Yayoi and Kofun Periods. *The Gakushuin Journal of International Studies*. 2021(7), 29-39. Dostupné z: <http://hdl.handle.net/10959/00004974>

National Museum of Japanese History. *Džómon wa icu kara!? – ičiman gosennen mae ni nani ga okotta no ka* [online]. Dostupné z: <https://www.rekihaku.ac.jp/exhibitions/project/old/091014/index.html> [citováno 2024-03-17].

OMORI, Akihiro. *Artifact analysis suggests Japan adopted writing centuries earlier than thought* [online]. The Mainichi. Dostupné z: <https://mainichi.jp/english/articles/20190220/p2a/00m/0na/017000c> [citováno 2024-04-24].

PIGGOTT, Joan R. Sacral Kingship and Confederacy in Early Izumo. *Monumenta Nipponica*. 1989(44), 45–74. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/2384698>

SAHARA, Makoto a KANASEKI, Hiroši. The Yayoi Period. *Asian Perspectives*. 1976(19), 15–26. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/42927906>

Sakuraiši kankó kjókai. *Sakurai Čausujama Kofun* [online]. Dostupné z: <https://sakuraikanko.com/remains/%E6%A1%9C%E4%BA%95%E8%8C%B6%E8%87%BC%E5%B1%B1%E5%8F%A4%E5%A2%B3/> [citováno 2024-04-24].

San-kuo-č'. *Chinese Text Project* [online]. Dostupné z: <https://ctext.org/sanguozhi/zh> [cit. 26.4.2024].

ŠIMIZU, Kendži. *Japan was likely writing centuries earlier than record suggests* [online]. The Asahi Shimbun. Dostupné z: <https://www.asahi.com/ajw/articles/13356131> [citováno 2024-04-24].

- Suej-šu. Chinese Text Project* [online]. Dostupné z: <https://ctext.org/wiki.pl?if=gb&res=386407> [cit. 26.4.2024].
- Sung-šu. Chinese Text Project* [online]. Dostupné z: <https://ctext.org/wiki.pl?if=gb&res=899542> [cit. 26.4.2024].
- Tenri City Official Web Site. *Andonjama Kofun* [online]. Dostupné z: <https://www.city.tenri.nara.jp/kakuka/kyouikuiinkai/bunkazaika/kohun/1407109012353.html> [citováno 2024-04-24].
- The Asahi Shimbun. *Record haul of bronze mirrors found at Nara burial mound* [online]. Dostupné z: <https://www.asahi.com/ajw/articles/15005040> [citováno 2024-04-24].
- The Japan Times. *Ancient bell found in Kyushu* [online]. Dostupné z: <https://www.trussel.com/prehist/news164.htm> [citováno 2024-04-24].
- The Metropolitan Museum of Arts. *Dōtaku (Bronze Bell)* [online]. Dostupné z: <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/44831> [citováno 2024-04-24].
- The Metropolitan Museum of Arts. *Haniwa (Hollow Clay Sculpture) of a Warrior* [online]. Dostupné z: <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/44833> [citováno 2024-05-03].
- The Metropolitan Museum of Art. *Jōmon Culture (ca. 10,500–ca. 300 B.C.)* [online]. Dostupné z: https://www.metmuseum.org/toah/hd/jomo/hd_jomo.htm [citováno 2024-04-24].
- The Museum, Archeological Institute of Kashihara, Nara Prefecture. *Mesuriyama kofun* [online]. Dostupné z: <https://www.kashikoken.jp/museum/yamatonoiseki/kofun/2017%20mesuriyama.html> [citováno 2024-05-03].
- The Sankei Shimbun. *Sekišicu ni dōkjō hjakusanmen idžō, kokunai saita. Wakokuó no zecudai kenrjoku akiraka ni Sakurai Čausujama Kofun* [online]. Dostupné z: <https://www.sankei.com/article/20230907-S3HPIEWGKNPNXPLWMFZUQNUTRA/> [citováno 2024-04-24].
- TORRANCE, Richard. The Infrastructure of the Gods: Izumo in the Yayoi and Kofun Periods. *Japan Review*, 2016(29), 3–38. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/44143124>
- UNGER, J. Marshall. Layers of Words and Volcanic Ash in Japan and Korea. *Journal of Japanese Studies*. 2001(27), 81-111. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/3591937>

Unnan-ši. *Kanbara džindža kofun* [online]. Dostupné z:

<https://www.city.unnan.shimane.jp/unnan/kankou/spot/iseki/musium05.html> [citováno 2024-05-04].

Seznam příloh

1. Kronika *Wej-č'* (japonsky)
2. Kronika *Wej-č'* (čínsky)
3. Kronika *Chou-chan-šu* (japonsky)
4. Kronika *Chou-chan-šu* (čínsky)
5. Kronika *Sung-šu* (japonsky)
6. Kronika *Sung-šu* (čínsky)
7. Kronika *Suej-šu* (japonsky)
8. Kronika *Suej-šu* (čínsky)
9. Mapa Japonska podél čínského pobřeží (Kidder, 2007, s. 28)
10. Nálezy jeleních kostí používaných k věštění (Kidder, 2007, s. 154)
11. Nálezy jeleních kostí používaných k věštění (Hudson, 1992, s. 152)
12. Tetování na soškách *haniwa* (Kidder, 2007, s. 14)
13. Hrobka z oblasti Izumo (Kidder 2007, s. 104)
14. Hrobka z oblasti Izumo (Hudson 1992, 159)
15. Zrcadlo typu *sankakuen šindžúkjó*, pohled shora (a) a z boku (b) (Edwards, 1991, s. 84.)
16. Pohřební komora v kofunu Kurozuka (Edwards, 1999, s. 97)

Přílohy

1. Kronika *Wej-č'* (japonsky)

倭人は帯方の東南大海の中に住み、山島によって国邑をつくる。もと百余国。漢のとき朝見する者があり、いま使訳の通ずるところは三十国。郡から倭にゆくには、海岸にしたがって水行し、韓国をへて、あるいは南へあるいは東へ、その北岸の狗邪韓にゆくのに七千余里。はじめて一海をわたること千余里で、対馬国につく。

その大官を卑狗といい、副官を卑奴母離という。居るところは絶遠の島で、四方は四百余里があり。土地は山が険しく、深林が多く、道路は鳥や鹿の径のようだ。千余戸ある。良い田はなく、海産物を食べて自活し、船に乗って南北にゆき、米を買うなどする。

また南の一海をわたること千余里、瀚海という名である。一大国につく。官をまた卑狗といい、副官を卑奴母離という。四方三百里があり。竹木・叢林が多く、三千ばかりの家がある。やや田地があり、田を耕してもなお食べるには足らず、また南北にゆき米を買うなどする。

また一海をわたること千余里で、末盧国につく。四千余戸ある。山海にそうて居住する。草木が盛んに茂り、歩いてゆくと前の人が見えない。好んで魚やあわびを捕らえ、水は深くても浅くても、みなもぐってとる。

東南に陸行五百里で、伊都国につく。官を爾支といい、副官を泄謨觚・柄渠觚という。千余戸ある。世々王がいるが、みな女王国に統属する。郡使が往来し、常駐の場所である。

東南の奴国まで百里。官を兕馬觚といい、副官を卑奴母離という。二万余戸ある。東行して不弥国まで百里。官を多模といい、副官を卑奴母離という。千余家ある。

南の投馬国にゆくには水行二十日。官を弥々といい、副官を弥々那利という。五万余戸ばかり。

南の邪馬壱にゆくには、女王の都するところで、水行十日・陸行一月。官に伊支馬があり、つぎを弥馬升といい、つぎを弥馬獲支といい、つぎを奴佳鞮という。七万余戸ばかり。

女王国から北は、その戸数や道里はほぼ記載できるが、それ以外の辺傍の国は遠くへだたり、詳しく知ることができない。

つぎに斯馬国があり、つぎに己百支国があり、つぎに伊都国があり、つぎに都支国があり、つぎに弥奴国があり、つぎに好古都国があり、つぎに不呼国があり、つぎに姐奴国があり、つぎに對蘇国があり、つぎに蘇奴国があり、つぎに呼邑国があり、つぎに華奴蘇奴国があり、つぎに鬼国があり、つぎに為吾国があり、つぎに鬼奴国があり、つぎに邪馬国があり、つぎに躬臣国があり、つぎに巴利国があり、つぎに支惟国があり、つぎに烏奴国があり、つぎに奴国がある。

これが女王国の境界の尽きるところである。

その南に狗奴国があり、男を王とする。その官に狗古智卑狗がある。女王に属さない。郡から女王国までは一万二十余里。

男子は大小の区別なく、みな顔や体に入墨する。むかしからこのかた、その使者が中国に行くと、みなみずから大夫と称する。夏后少康の子が、会稽に封ぜられ、髪を断ちからだに入墨して蛟竜の害を避ける。いま倭の水人は、好んでもぐって魚やはまぐりを捕れ、体に入墨して大魚や水鳥の危害をはらう。のちに入墨は飾りとなる。諸国の入墨はおのおの異なり、あるいは左に、あるいは右に、あるいは大きく、あるいは小さく、身分の上下によって差がある。その道里を計ってみると、ちょうど会稽の東冶の東にあたる。

その風俗は淫らではない。男子はみな髪はみずら、木綿を頭にかけて、きものは横幅の広いもの、ただ束ねて連れ、縫いつけることはない。婦人は、髪は束髪のたぐいで、単衣のようなきものを作り、その中央に穴をあけ、頭を突込んで着ている。いね・いちび・麻をうえ、蚕をがい、糸をつむぎ、細紵・縑・綿を生産する。その地には牛・馬・虎・豹・羊・鵠はいない。兵器には矛・楯・木弓をもちいる。木弓は下を短く上を長くし、竹の矢は、あるいは鉄の矢じり、あるいは骨のやじりである。風俗・習慣・産物等は、僂耳・朱崖と同じである。倭の地は温暖で、冬も夏も生野菜を食べる。みなはだし。屋室があり、父母兄弟はねたり休んだりする場所を異にする。朱をからだに塗るが、中国で粉を用いるようなものだ。飲食には高坏をもちい、手で食べる。人が死ぬと、棺はあるが、槨はなく、土を封じて塚をつくる。死ぬとまず、喪に服するのを停めて仕事にしたがうこと十余日、その期間は肉を食べず、喪主は泣きさげび、他人は歌舞・飲酒する。埋葬がおわると、一塚をあげて水中に詣りからだを洗い、練沐のようにする。

その行来や渡海、中国にゆくには、いつも一人の男子に、頭をくしけずらず、しらみがわいてもとらず、衣服は垢で汚れ、肉を食べず、婦人を近づけず喪人のようにさせる。これを持衰と名づける。もし行く者が吉善であれば、生口や財物をあたえるが、もし病気になる、災難にあえば、これを殺そうとする。その持衰が不謹慎だったからというものである。真珠や青玉が産出される。山には丹がある。木には柎・杼・予樟・榘・櫪・投・櫃・烏号・楓香がある。竹には篠・箨・桃支がある。薑・橘・椒・薑荷があるが、それで味のよい滋養になるものをつくることを知らない。獼猴・黒雉がいる。

その習俗は、挙事や往来などの時は骨を灼いて卜し、吉凶を占い、まず卜するところを告げる。その辞令龜の法のように、火のさけ目をみて兆を占う。

その会同・坐起には、父子男女の別はない。人は酒好きである。大人の敬するところをみると、ただ手を打って跪拝のかわりにする。

その人は長生きで、あるいは百年、あるいは八、あるいは九十年。風習では、国の大人はみな四、五婦、下戸もあるいは二、三婦、婦人は淫せず、やきもちをやかず、盗みかすめず、訴えごとは少ない。その法を犯すと、軽い者はその妻子を没収し、重い者はその一家および宗族を滅ぼす。

身分の上下によっておのおの差別・順序があり、たがいに臣服するに足りる。租賦を収める、邸閣・邸宅・商店があり、国々に市がある。貿易をおこない、大倭にこれを監督させる。

女王国から北には、とくに一大率をおき、諸国を檢察させる。諸国はこれを畏れ憚る。つねに伊都国で治める。国中に刺史のようなものがある。王が使者を遣わして京都・帯方郡・諸韓国に

行ったり、また郡が倭国に使うときは、みんな津に臨んで搜露し、文書・賜遺の物を伝送して女王にとどけ、差錯することはできない。

下戸が大人と道路でたがいに逢うと、ためらって草に入り、辞を伝え事を説く場合には、あるいはうづくまり、あるいは跪ずき、両手は地につけ、恭敬の態度をしめす。対応の声を噫といい、それは、然諾の意味である。

その国は、もと男子をもって王となし、住まること七、八十年。倭国が乱れ、たがいに攻伐すること暦年、そこで共に一女子を立てて王とした。卑弥呼をいう名である。鬼道につかえ、衆をまどわせる。年はすでに長大だが、夫婿はなく、男弟がおり、佐けて国を治めている。王となつてから、朝見する者は少なく、婢千人をみずから侍らせる。ただ男子一人がいて、飲食を給し、辞を伝え、居処に出入する。官室・楼観・城柵をおごそかに設け、いつも人がおり、兵器を持って守衛する。

女王国の東、海を渡ること千余里、また国があり、みな倭種である。また侏儒国がその南にある。人のたけ三、四尺、女王を去ること四千余里。また裸国・黒齒国がその東南にある。船で一年がかりでつくことができる。

倭の地を参問するに、海中州島の上に遠くはなれて存在し、あるいは絶えあるいは連なり、一周五千余里ばかりである。

景初二年六月、倭の女王が大夫難升米らを遣わし郡に詣り、天子に詣って朝献するよう求めた。太守劉夏は役人を遣わし、京都まで送らせた。その年十二月、詔書で、倭の女王に報じていうには、親魏倭王卑弥呼に勅を下す。帯方の大守劉夏が、使を遣わし、あなたの大夫難升米・次使都市牛利を送り、あなたが献じた男生口西人・女生口六人・班布二匹二丈を奉って到来した。あなたの在所ははるかに遠いが、そこで使を遣わして貢献した。これはあなたの忠孝であり、わたしは甚だあなたをいとしく思う。いまあなたを親魏倭王となし、金印紫綬を仮りに与え、装封して帯方の太守に付し仮りに授けさせる。あなたは、種人を安んじいたわり、勉めて孝順をせよ。あなたの来使難升米・牛利は、速路はるばるまことにご苦勞であった。いま、難升米を率善中郎将となし、牛利を率善校尉となし、銀印青綬を仮りに与え、引見勞賜し遣わし還す。いま絳地交竜錦五匹・絳地縹粟罽十張・蒨絳五匹・紺青五匹をもって、あなたが献じた貢物の直に答える。また、特にあなたに紺地句文銀三匹・細班華罽五張・白絹五匹・金八両・五尺刀二口・銅鏡百枚・真珠・鉛舟おのおの五十斤を賜い、みな装封して難升米・牛利にわたす。還り到着したら目録どおり受けとり、ことごとくあなたの国中の人に示し、国家があなたをいとしく思っていることを知らせよ。故に鄭重にあなたに好物を賜うのである。

正始元年、太守弓遵は、建中校尉梯儻らを遣わし、詔書・印綬を奉じて倭国にゆき、倭王に拝仮して詔をもたらし、金帛・刀・鏡・采物を賜わった。倭王は、使に困って上表文をたてまつり、詔恩を答謝した。

その四年、倭王はまた使者の大夫伊声耆・掖邪狗ら八人を遣わし、生口・倭錦・絳青縑・綿衣・舟・木ふ・短弓矢を献上した。掖邪狗らは率善中郎将の印綬を拝受した。

その六年、詔して倭の難升米に黄幢を賜い、郡に付して仮りに授けた。その八年、太守王頌が官にやってきた。倭の女王卑弥呼は、狗奴国の男王卑弥弓呼ともとから不知である。倭の載斯烏越らを遣わして郡にゆき、たがいに攻撃する状況を説明した。塞曹掾史張政らを遣わして、詔書・黄幢をもたらし、難升米に仮りに授けて、檄をつくってこれを告諭した。

卑弥呼が死んだ。大きな塚をつくった。直径百余歩、殉死する者は奴婢百余人。さらに男王を立てたが、国中が服さない。おたがいに誅殺しあい、当時千余人を殺した。また卑弥呼の宗女壺与という年十三のものを立てて王とすると、国中がついに平定した。政らは檄をもって壺与を告諭した。壺与は倭の大夫率善中郎将掖邪狗ら二十人を遣わし、政らの還るのを送らせた。よって台にゆき、男女生口三十人を献上し、白珠五千孔・青大勾珠二枚・異文雜錦二十匹を貢した。

2. Kronika *Wej-č'* (čínsky)

倭人在帶方東南大海之中，依山島為國邑。舊百餘國，漢時有朝見者，今使譯所通三十國。從郡至倭，循海岸水行，歷韓國，乍南乍東，到其北岸狗邪韓國，七千餘里，始度一海，千餘里至對海國。其大官曰卑狗，副曰卑奴母離。所居絕島，方可四百餘里，土地山險，多深林，道路如禽鹿徑。有千餘戶，無良田，食海物自活，乖船南北市糴。又南渡一海千餘里，名曰瀚海，至一大國，官亦曰卑狗，副曰卑奴母離。方可三百里，多竹木叢林，有三千許家，差有田地，耕田猶不足食，亦南北市糴。又渡一海，千餘里至末盧國，有四千餘戶，瀆山海居，草木茂盛，行不見前人。好捕魚鰕，水無深淺，皆沉沒取之。東南陸行五百里，到伊都國，官曰爾支，副曰泄謨觚、柄渠觚。有千餘戶，世有王，皆統屬女王國，郡使往來常所駐。東南至奴國百里，官曰兜馬觚，副曰卑奴母離，有二萬餘戶。東行至不彌國百里，官曰多模，副曰卑奴母離，有千餘家。南至投馬國，水行二十日，官曰彌彌，副曰彌彌那利，可五萬餘戶。南至邪馬壹國，女王之所都，水行十日，陸行一月。官有伊支馬，次日彌馬升，次日彌馬獲支，次日奴佳鞮，可七萬餘戶。自女王國以北，其戶數道里可得略載，其餘旁國遠絕，不可得詳。次有斯馬國，次有已百支國，次有伊邪國，次有都支國，次有彌奴國，次有好古都國，次有不呼國，次有姐奴國，次有對蘇國，次有蘇奴國，次有呼邑國，次有華奴蘇奴國，次有鬼國，次有為吾國，次有鬼奴國，次有邪馬國，次有躬臣國，次有巴利國，次有支惟國，次有烏奴國，次有奴國，此女王境界所盡。其南有狗奴國，男子為王，其官有狗古智卑狗，不屬女王。自郡至女王國萬二千餘里。

男子無大小皆黥面文身。自古以來，其使詣中國，皆自稱大夫。夏后少康之子封於會稽，斷髮文身以避蛟龍之害。今倭水人好沉沒捕魚蛤，文身亦以厭大魚水禽，後稍以為飾。諸國文身各異，或左或右，或大或小，尊卑有差。計其道里，當在會稽、東冶之東。其風俗不淫，男子皆露紒，以木縣招頭。其衣橫幅，但結束相連，略無縫。婦人被髮屈紒，作衣如單被，穿其中央，貫頭衣之。種禾稻、紵麻、蠶桑、緝績，出細紵、縑絲。其地無牛馬虎豹羊鵲。兵用矛、楯、木弓。木弓短下長上，竹箭或鐵鏃或骨鏃，所有無與儋耳、朱崖同。倭地溫暖，冬夏食生菜，皆徒跣。有屋室，父母兄弟卧息異處，以朱丹塗其身體，如中國用粉也。食飲用籩豆，手食。其死，有棺無槨，封土作冢。始死停喪十餘日，當時不食肉，喪主哭泣，他人就歌舞飲酒。已葬，舉家詣水中澡浴，以如練沐。其行來渡海詣中國，恒使一人，不梳頭，不去蟻蝨，衣服垢污，不食肉，不近婦人，如喪人，名之為持衰。若行者吉善，共顧其生口財物；若有疾病，遭暴害，便欲殺之，謂其持衰不謹。出真珠、青玉。其山有丹，其木有柁、杼、豫樟、揉櫪、投櫃、烏號、楓香，其竹篠簞、桃支。有薑、橘、椒、

囊荷，不知以為滋味。有獼猴、黑雉。其俗舉事行來，有所云為，輒灼骨而卜，以占吉凶，先告所卜，其辭如令龜法，視火坼占兆。其會同坐起，父子男女無別，人性嗜酒。

見大人所敬，但搏手以當跪拜。其人壽考，或百年，或八九十年。其俗，國大人皆四五婦，下戶或二三婦。婦人不淫，不妬忌。不盜竊，少諍訟。其犯法，輕者沒其妻子，重者沒其門戶。及宗族尊卑，各有差序，足相臣服。收租賦。有邸閣國，國有市，交易有無，使大倭監之。自女王國以北，特置一大率檢察，諸國畏憚之。常治伊都國，於國中有如刺史。王遣使詣京都、帶方郡、諸韓國，及郡使倭國，皆臨津搜露，傳送文書賜遺之物詣女王，不得差錯。下戶與大人相逢道路，逡巡入草。傳辭說事，或蹲或跪，兩手據地，為之恭敬。對應聲日噫，比如然諾。

其國本亦以男子為王，住七八十年，倭國亂，相攻伐歷年，乃共立一女子為王，名曰卑彌呼，事鬼道，能惑眾，年已長大，無夫婿，有男弟佐治國。自為王以來，少有見者。以婢千人自侍，唯有男子一人給飲食，傳辭出入。居處宮室樓觀，城柵嚴設，常有人持兵守衛。

女王國東渡海千餘里，復有國，皆倭種。又有侏儒國在其南，人長三四尺，去女王四千餘里。又有裸國、黑齒國復在其東南，船行一年可至。參問倭地，絕在海中洲島之上，或絕或連，周旋可五千餘里。

景初二年六月，倭女王遣大夫難升米等詣郡，求詣天子朝獻，太守劉夏遣吏將送詣京都。其年十二月，詔書報倭女王曰：「制詔親魏倭王卑彌呼：帶方太守劉夏遣使送汝大夫難升米、次使都市牛利奉汝所獻男生口四人，女生口六人、班布二匹二丈，以到。汝所在踰遠，乃遣使貢獻，是汝之忠孝，我甚哀汝。今以汝為親魏倭王，假金印紫綬，裝封付帶方太守假授汝。其綬撫種人，勉為孝順。汝來使難升米、牛利涉遠，道路勤勞，今以難升米為率善中郎將，牛利為率善校尉，假銀印青綬，引見勞賜遣還。今以絳地交龍錦五匹、絳地縹栗罽十張、蒨絳五十匹、紺青五十匹，荅汝所獻貢直。又特賜汝紺地句文錦三匹、細班華罽五張、白絹五十匹、金八兩、五尺刀二口、銅鏡百枚、真珠、鉛丹各五十斤，皆裝封付難升米、牛利還到錄受。悉可以示汝國中人，使知國家哀汝，故鄭重賜汝好物也。」

正始元年，太守弓遵遣建中校尉梯儁等奉詔書印綬詣倭國，拜假倭王，并齎詔賜金、帛、錦罽、刀、鏡、采物，倭王因使上表荅謝恩詔。其四年，倭王復遣使大夫伊聲耆、掖邪狗等八人，上獻生口、倭錦、絳青縑、緜衣、帛布、丹木、□、短弓矢。掖邪狗等壹拜率善中郎將印綬。其六年，詔賜倭難升米黃幢，付郡假授。其八年，太守王頎到官。倭女王卑彌呼與狗奴國男王卑彌弓呼素不和，遣倭載斯、烏越等詣郡說相攻擊狀。遣塞曹掾史張政等因齎詔書、黃幢，拜假難升米為檄告喻之。卑彌呼以死，大作冢，徑百餘步，徇葬者奴婢百餘人。更立男王，國中不服，更相誅殺，當時殺千餘人。復立卑彌呼宗女壹與，年十三為王，國中遂定。政等以檄告喻壹與，壹與遣倭大夫率善中郎將掖邪狗等二十人送政等還，因詣臺，獻上男女生口三十人，貢白珠五千，孔青大句珠二枚，異文雜錦二十四。

3. Kronika *Chou-chan-šu* (japonsky)

倭は韓の東南大海の中にあり、山島によって居をなしている。およそ百余国ある。武帝が朝鮮を滅ぼしてから、使訳の漢に通じるものは三十ばかりの国である。国は、みな王を称し、世々、統を伝える。

その大倭王は邪馬台国におる。楽浪郡の境は、その国を去ること一万二千里、その西北界の拘邪韓国を去ること七千余里。その地は、おおむね会稽の東冶の東にあり、朱崖・澹耳とたがいに近い。故にその法俗は多く同じである。

土はいね・麻・いちび・くわによろしく、織績を知り、縑布をつくる。白珠・青玉を産出し、その山には丹がある。土気は温かくなごやかで、冬も夏も野菜が生産され、牛・馬・虎・豹・羊・鶡はいない。

兵器には矛・楯・木弓・竹矢があり、あるいは骨をもって鏃をつくる。男子はみな顔や体に入墨し、その文の左右大小によって、身分の上下を区別する。男のきものはみな横幅の広いもので、結束してたがいに連ねる。女人は髪は束髪のためいで、きものは単衣のようで、頭を貫いて着ている。みんな丹朱をもって化粧するが、それは中国で粉を用いて化粧するようなものである。城柵・屋室がある。父母兄弟は処を異にする。ただ会同には男女の別はない。飲食は手づかみ、高坏を用いる。俗はみなはだし。蹲踞をもって恭敬をなす。人は性、酒をたしなむ。多くは長生き、百余歳になる者がはなはだ多い。国には女子が多く、大人はみな四、五妻あり、その余もあるいは二妻、あるいは三妻。女人は淫せず、やきもちをやかず、また、盗みかすめず、訴えごとは少ない。法を犯す者はその妻子を没収し、重い者はその一門一族を滅ぼす。人が死ぬと、喪を服するのを停めて仕事に従うこと十余日、家人は泣きさけび、酒食を進めない。そして親類・友人・縁者たちは、喪にことよせて歌舞し楽をなす。骨を灼いて卜し、それで吉凶を決める。

行来・度海には一人をして髪をくしけずったり沐浴したりせず、肉を食べず、婦人を近づけないようにし、名づけて持衰という。もし旅行の道中が吉利ならば、そのときは財物を雇するが、もし疾病や害に遭えば、持衰を謹まなかったとして共にこれを殺す。

建武中元二年、倭の奴国が貢を奉じて朝賀した。使人はみずから大夫と称した。倭国の極南界である。光武帝は印綬を賜うた。安帝の永初元年、倭の国王帥升らが、生口百六十人を献じ、請見を願うた。桓・靈の間、倭国が大いに乱れ、かわるがわるたがいに攻伐し、暦年、主がいなかった。

一女子がおり、名を卑弥呼をいった。年が長じても嫁にゆかず、鬼神の道につかえ、よく妖をもって衆を惑わした。そこで、共に立てて王とした。侍婢は千人。顔を見るような者も少ない。ただ男子一人がおり、飲食を給し、辞語を伝え、居所・官室・桜観・城柵など、みな兵器をもって守衛し、法俗は厳峻である。

女王国から東、海を渡ること千余里、拘奴国に至る。みな倭種であるが、女王に属さない。女王国から南四千余里、侏儒国に至る。人の身長は三、四尺。侏儒国から東南へ船でゆくこと一年、裸国・黒齒国に至る。使訳の伝えるところでは、ここで終極である。

会稽の海外に、東鯤人がおり、二十余国に分かれている。また夷州および澶州がある。伝えうには「秦の始皇が、方士徐福を遣わし、童男女数千人をひきいて海に入り、蓬萊の神仙を求めさせたが得られず。徐福は誅を畏れて還ろうとはせず、ついにこの州に止まった」と。世々たがいに承けつぎ、数万家がある。人民は時に会稽に行つてあきないをする。会稽の東冶の県人が、海に入つて行き、風に遭つて流れ移り、澶州に至る者がある。所在は絶遠で、往来することはできない。

4. Kronika *Chou-chan-šu* (čínsky)

倭在韓東南大海中，依山島為居，凡百餘國。自武帝滅朝鮮，使驛通於漢者三十許國，國皆稱王，
世世傳統。其大倭王居邪馬臺國。樂浪郡徼，去其國萬二千里，去其西北界拘邪韓國七千餘里。其
地大較在會稽東冶之東，與朱崖、儋耳相近，故其法俗多同。

土宜禾稻、麻紵、蠶桑，知織績為縑布。出白珠、青玉。其山有丹土。氣溫鵬，冬夏生菜茹。無牛
馬虎豹羊鵠。其兵有矛、楯、木弓，竹矢或以骨為鏃。男子皆黥面文身，以其文左右大小別尊卑之
差。其男衣皆橫幅結束相連。女人被髮屈紒，衣如單被，貫頭而著之；並以丹朱扮身，如中國之用
粉也。有城柵屋室。父母兄弟異處，唯會同男女無別。飲食以手，而用籩豆。俗皆徒跣，以蹲踞為
恭敬。人性嗜酒。多壽考，至百餘歲者甚眾。國多女子，大人皆有四五妻，其餘或兩或三。女人不
淫不妒。又俗不盜竊，少爭訟。犯法者沒其妻子，重者滅其門族。其死停喪十餘日，家人哭泣，不
進酒食，而等類就歌舞為樂。灼骨以卜，用決吉凶。行來度海，令一人不櫛沐，不食肉，不近婦人，
名曰「持衰」。若在塗吉利，則雇以財物；如病疾遭害，以為持衰不謹，便共殺之。

土宜禾稻、麻紵、蠶桑，知織績為縑布。出白珠、青玉。其山有丹土。氣溫鵬，冬夏生菜茹。無牛
馬虎豹羊鵠。其兵有矛、楯、木弓，竹矢或以骨為鏃。男子皆黥面文身，以其文左右大小別尊卑之
差。其男衣皆橫幅結束相連。女人被髮屈紒，衣如單被，貫頭而著之；並以丹朱扮身，如中國之用
粉也。有城柵屋室。父母兄弟異處，唯會同男女無別。飲食以手，而用籩豆。俗皆徒跣，以蹲踞為
恭敬。人性嗜酒。多壽考，至百餘歲者甚眾。國多女子，大人皆有四五妻，其餘或兩或三。女人不
淫不妒。又俗不盜竊，少爭訟。犯法者沒其妻子，重者滅其門族。其死停喪十餘日，家人哭泣，不
進酒食，而等類就歌舞為樂。灼骨以卜，用決吉凶。行來度海，令一人不櫛沐，不食肉，不近婦人，
名曰「持衰」。若在塗吉利，則雇以財物；如病疾遭害，以為持衰不謹，便共殺之。

桓、靈間，倭國大亂，更相攻伐，歷年無主。有一女子名曰卑彌呼，年長不嫁，事鬼神道，能以妖
惑眾，於是共立為王。侍婢千人，少有見者，唯有男子一人給飲食，傳辭語。居處宮室樓觀城柵，
皆持兵守衛。法俗嚴峻。

自女王國東度海千餘里至拘奴國，雖皆倭種，而不屬女王。自女王國南四千餘里至朱儒國，人長三
四尺。自朱儒東南行船一年，至裸國、黑齒國，使驛所傳，極於此矣。

會稽海外有東鯤人，分為二十餘國。又有夷洲及澶洲。傳言秦始皇遣方士徐福將童男女數千人入海，
求蓬萊神仙不得，徐福畏誅不敢還，遂止此洲，世世相承，有數萬家。人民時至會稽市。會稽東冶
縣人有入海行遭風，流移至澶洲者。所在絕遠，不可往來。

5. Kronika *Sung-šu* (japonsky)

倭国は高麗の東南大海の中にあり、世々、貢職を修めている。高祖の永初二年、詔していうには「倭讚が万里はるばる貢を修めた。遠方からの忠誠のころざしは、よろしくあらわすべく、除授を賜うであろう」と。

太祖の元嘉二年、讚はまた司馬曹達を遣わして、表を奉り方物を献じた。讚が死んで弟の珍が立った。使を遣わして貢献し、みづから使持節都督倭・百濟・新羅・任那・奏韓・慕韓六国諸軍事、安東大將軍・倭国王と称し、上表文をたてまつって除正されるよう求めた。詔して安東將軍・倭国王に除した。珍は、また倭隋ら十三人を平西・征虜・冠軍・輔国將軍の号に除正されるよう求めた。詔して同じく認めた。

二十年、倭国王済が使を遣わして奉獻した。そこでまた安東將軍・倭国王とした。二十八年、使持節都督倭・新羅・任那・加羅・奏韓・慕韓六国諸軍事を加え、安東將軍はもとのごとく、ならびにたてまつるところの二十三人を軍郡に除した。済が死んだ。世子興が使を遣わして貢献した。

世祖の大明六年、詔していうには「倭王の世子興は、奕世すなわち忠、藩を外海になし、化をうけ境をやすんじ、恭しく貢職を修め、新たに辺業をうけついで。よろしく爵号を授けるべきで、安東將軍・倭国王とせよ」と。

興が死んで弟の武が立ち、みづから使持節都督倭・百濟・新羅・任那・加羅・奏韓・慕韓七国諸軍事、安東大將軍、倭国王と称した。順帝の昇明二年、使を遣わして上表文をたてまつった。いうには、封国は偏遠で、藩を外になしている。

昔から祖禰がみづから甲冑をきて、山川を跋涉し、ほっとするひまさえなかった。東は毛人を征すること五十五国、西は衆夷を服すること六十六国、渡って海北を平げること九十五国。王道はとけあいやすらかであって、土をひらき畿をはるかにした。代々、中国に朝宗し、歳をたがえあやまることはなかった。

臣は下愚ではあるが、かたじけなくも先緒をつぎ、統べるところを駆り率い、天極に帰崇し、道は百濟をへて、もやい船を装いととのえた。ところが句驪は無道であって、見吞をはかることを欲し、辺隸をかすめとり、度劉してやまぬ。つねに滞りを致し、もって良風を失い、路に進んでも、あるいは通じ、あるいは通じなかった。臣の亡考済は、じつに仇かたきが天路をとじふさぐのを怒り、弓兵百万が、正義の声に感激し、まさに大挙しようとしたが、にわかに父兄をうしなひ、垂成の功もいま一息のところまで失敗に終わった。むなしく喪中にあり、兵甲を動かさない。このために、やすみ息うてまだ捷つことができなかつたのである。いまになって、甲を練り兵を治め、父兄の志をのべたいと思う。義士勇士、文武が功を効し、白刃が前に交わるとも、また顧みないところである。もし帝徳の覆載をもって、この強敵をくじき、よく方難を靖んずれば、前功を替えることはなかろう。ひそかに、みづから開府儀同三司を仮りに与え、その余はみな仮りに授けて、もって忠節を勧める。と。

詔して、武を使持節都督倭・新羅・任那・加羅・奏韓・慕韓六国諸軍事、安東大將軍、倭国王に除した。

6. Kronika *Sung-šu* (čínsky)

在高驪東南大海中，世修貢職。高祖永初二年，詔曰：「倭贊萬里修貢，遠誠宜甄，可賜除授。」太祖元嘉二年，贊又遣司馬曹達奉表獻方物。贊死，弟珍立，遣使貢獻。自稱使持節、都督倭百濟新羅任那秦韓慕韓六國諸軍事、安東大將軍、倭國王。表求除正，詔除安東將軍、

倭國王。珍又求除正倭隋等十三人平西、征虜、冠軍、輔國將軍號，詔並聽。二十年，倭國王濟遣使奉獻，復以為安東將軍、倭國王。二十八年，加使持節、都督倭新羅任那加羅秦韓慕韓六國諸軍事，安東將軍如故。并除所上二十三人軍、郡。濟死，世子興遣使貢獻。世祖大明六年，詔曰：「倭王世子興，奕世載忠，作藩外海，稟化寧境，恭修貢職。新嗣邊業，宜授爵號，可安東將軍、倭國王。」興死，弟武立，自稱使持節、都督倭百濟新羅任那加羅秦韓慕韓七國諸軍事、安東大將軍、倭國王。

順帝升明二年，遣使上表曰：「封國偏遠，作藩於外，自昔祖禰，躬擐甲冑，跋涉山川，不遑寧處。東征毛人五十五國，西服眾夷六十六國，渡平海北九十五國，王道融泰，廓土遐畿，累葉朝宗，不愆于歲。臣雖下愚，忝胤先緒，驅率所統，歸崇天極，道遙百濟，裝治船舫，而句驪無道，圖欲見吞，掠抄邊隸，虔劉不已，每致稽滯，以失良風。雖曰進路，或通或不。臣亡考濟實忿寇仇，壅塞天路，控弦百萬，義聲感激，方欲大舉，奄喪父兄，使垂成之功，不獲一篲。居在諒暗，不動兵甲，是以偃息未捷。至今欲練甲治兵，申父兄之志，義士虎賁，文武效功，白刃交前，亦所不顧。若以帝德覆載，摧此疆敵，克靖方難，無替前功。竊自假開府儀同三司，其餘咸各假授，以勸忠節。」詔除武使持節、都督倭新羅任那加羅秦韓慕韓六國諸軍事、安東大將軍、倭王。

7. Kronika Suej-šu (japonsky)

倭国は百済・新羅の東南にある。水陸三千里、大海のなかにおいて、山島によって居る。魏の時、訳を中国に通ずるものが三十余国、みなみずから王と称した。夷人は里数を知らず、ただ日をもって計った。

その国境は、東西は五月の行程、南北は三月の行程で、おのおの海に至る。その地勢は、東が高く西が低く、邪摩堆に都する、すなわち、「魏志」のいわゆる邪馬台というものである。古からいうには「楽浪郡の境、および帯方郡を去ることならびに一万二千里であって、会稽の東にあり、儋耳とたがいに近い」と。

漢の光武帝のとき、また使を遣わして入朝し、みずから大夫と称した。安帝のとき、また使を遣わして朝貢した、これを倭の奴国という。桓帝・靈帝の間、その国が大いに乱れ、たがいに攻伐し、歴年、主がなかった。

女子がおり、名は卑弥呼、よく鬼道をもって衆を惑わした。ここにおいて、国人は共に立てて王とした。男弟がおり、卑弥呼をたすけて国をおさめた。その王には、侍婢が千人おり、その面を見るものはまれである。ただ男子二人がいて、王に飲食を給し、言語を伝える。その王に宮室・楼観・城柵があり、みな兵器をもって守衛し、法をなすことはなほだ厳重である。魏から齊・梁に至り、代々、中国とたがいに通じた。

開皇二十年、倭王がおり、姓は阿每、字は多利思比孤、阿輩雞弥と号した。使を遣わして闕に詣った。上は役人にその風俗を訪ねさせた。使者がいうには「倭王は天を兄とし、日を弟としている。天がまだ明けないうち、出かけて政を聴き、あぐらをかいて坐り、日が出れば、すなわち理務をとどめ、わが弟に委せよう、という」と。高祖は「これは大いに義理のないことだ」といって、訓えてこれを改めさせた。王の妻は雞弥と号する。後宮に女が六、七百人いる。太子を名づけて利歌弥多弗利となす。

城郭はない。内官に十二等ある。一を大徳といい、つぎは小徳、つぎは大仁、つぎは小仁、つぎは大義、つぎは小義、つぎは大礼、つぎは小礼、つぎは大智、つぎは小智、つぎは大信、つぎは小信、員に定数はない。

軍尼が百二十人あり、ちょうど中国の牧宰のようである。八十戸に一伊尼翼をおくが、いまの里長のようなものである。十伊尼翼は一軍尼に属する。

その服飾は、男子は裙襦(くんじゅ)をきるが、その袖は微小である。はきものは、木ぐつの形のように、その上にうるしをぬり、衣は横幅の広いもので、結束してたがいに連ね縫うことはなかった。頭にもまた冠はなく、ただ髪を両耳の上に垂れるだけであった。隋になって、その王がはじめて冠を制した。にしき・あやぎぬでこれをつくり、金銀で花をちりばめ飾りとする。婦人は髪をうしろに束ね、また裙襦・裳を身につけ、みなひだかざりがある。竹でくしをつくり、草をあんでしとねとする。雑皮で表をつくり、文皮でふちとりをする。弓・矢・刀・ほこ・石弓・両刃のほこ・斧があり、皮にうるしをぬって甲とし、骨を矢鏑とする。兵はあっても征戦はない。その王は、朝会にはかならず儀仗をならべ設け、その国の楽と奏する。戸は十万ばかりある。

その仕来りでは、人を殺し、強盗および姦するものはみな死刑、盗むものは盗んだものを計って物を酬いさせ、財のないものは、身を没して奴とする。それ以外は、軽い重いによって、あるいは流し、あるいは杖でうつ。獄訟をといただすごとに、承引しないものは、木をもって、膝を圧さえつけ、あるいは強弓を張り弦をもってその項を鋸のようにひく。あるいは小さい石を沸湯の中におき、競うものに、これを探らせて「理の曲がっているものは、すぐに手が爛れる」という。あるいは蛇をかめの中においてこれを取らせ「曲がっているものは、すぐに手を螫される」という。人はすこぶるものしずかで、争訟はまれだし、盗賊は少ない。

楽に五絃の琴・笛がある。男子は多くうでに入墨し、かおにもからだにも入墨し、水にもぐって魚を捕える。文字はなく、ただ木の刻み縄を結ぶだけ。仏法を敬う。百済において仏経を求得し、はじめて文字があるようになった。

ト筮を知り、もっとも巫覡を信ずる。正月一日になるごとに、かならず射戯・飲酒する。その余の節は、ほぼ中国と同じである。碁博・握槊・樗蒲の戯が好きである。気候は温暖で、草木は冬も青く、土地は肥えうつくしく、水が多く陸が少ない。小さい環鵜のくびにかけ、水に入って魚を捕えさせ、日に百余頭が得られる。習慣では盤俎がなく、櫛の葉をしき、手づかみで食べる。性質はすなおで雅風がある。女が多く、男が少ない。婚嫁には同姓を取らず、男女たがいに悦ぶものはすぐに結婚する。婦が夫の家に入るには、かならずまず犬(火?)を跨ぎ、そこで夫とたがいに見える。婦人は淫妬しない。死者は棺槨におさめ、親しい賓客は屍について歌舞し、妻子兄弟は白布をもって喪服をつくる。貴人は三年、外に殯し、庶人は日を卜して埋葬する。葬るときには、屍を船の上におき、陸地でこれをひくの、あるいは小さいくるまをもちいる。

阿蘇山がある。その石は、故なくて火が起こり天に接するもので、習慣として異となし、よって禱祭を行う。如意宝珠がある。その色は青く、大きさは鶏の卵のようで、夜は光をはなつ。魚の眼精だという。

新羅・百済、みな倭を大国で珍物が多い国とし、ともにこれを敬仰し、つねに通使・往来する。

大業三年、その王多利思比孤が、使を遣わして朝貢した。使者がいうには「海西の菩薩天子が重ねて仏法を興す、と聞いている。故に遣わして朝拝させ、かねて沙門数十人が、中国に来て仏法を学ぶのである」と。その国書にいうには、日出ざる処の天子が、書を日没する処の天子に致す、恙はないか、云々と。帝はこれをみて悦ばず、鴻臚卿に命じた、「蛮夷の書は、無礼なところがある。ふたたび以聞するな」と。

明年、上は文林郎裴清を遣わして倭国に使させた。百済を度り、竹島にゆき、南に舂羅国を望み、都斯麻国をへて、はるかに大海の中にある。また東にいて一支国に至り、また竹斯国に至り、また東にいて秦王国に至る。その住民は華夏と同じく、夷州とするが、疑わしく明らかにすることはできない。また十余国をへて海岸に達する。竹斯国から以東は、みな倭に附庸する。倭王は小徳輩台を遣わし、数百人を従え、儀仗を設け、鼓角を鳴らして来り迎えさせた。のち十日、また大礼哥多毗を遣わし、二百余騎を従え効勞させた。すでに彼の都に至った。その王は清と「たがいに見え、大いに悦んでいうには「わたくしは海西に隋礼儀の国があると聞いている。故に遣わして朝貢させた。わたくしは夷人、海隅に僻在して、礼儀を聞かない。そこで境内に留まって、すぐにたがいに見えなかった。いま、ことさらに道を清め、館を飾り、大使を待っている。

ねがわくは大国惟新の化を聞かんことを」と。清が答えていうには「皇帝は徳は二儀にならび、沢は四海に流れる。王は、化を慕うの故をもって、行人を遣わして来させ、ここに宣諭するのである」と。すでにして、清を引いて館に就かせた。その後、清は人を遣わし、その王にいうには「朝命はすでに達した。すぐに塗を戒めるようお願いする」と。そこで、宴享を設けもって清を遣わし、また使者をして清に隋い] 来って方物を貢させた。この後、ついに絶えた。

8. Kronika Suej-šu (čínsky)

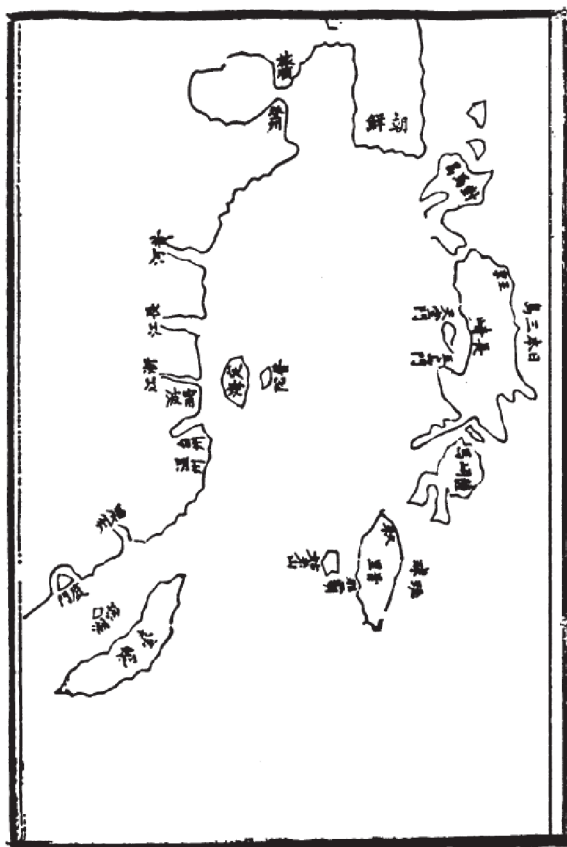
倭國，在百濟、新羅東南，水陸三千里，於大海之中依山島而居。魏時，譯通中國。三十餘國，皆自稱王。夷人不知里數，但計以日。其國境東西五月行，南北三月行，各至於海。其地勢東高西下。都於邪靡堆，則《魏志》所謂邪馬臺者也。古云去樂浪郡境及帶方郡並一萬二千里，在會稽之東，與儋耳相近。漢光武時，遣使入朝，自稱大夫。安帝時，又遣使朝貢，謂之倭奴國。桓、靈之間，其國大亂，遞相攻伐，歷年無主。有女子名卑彌呼，能以鬼道惑衆，於是國人共立為王。有男弟，佐卑彌理國。其王有侍婢千人，罕有見其面者，唯有男子二人給王飲食，通傳言語。其王有宮室樓觀，城柵皆持兵守衛，為法甚嚴。自魏至于齊、梁，代與中國相通。

開皇二十年，倭王姓阿每，字多利思比孤，號阿輩雞彌，遣使詣闕。上令所司訪其風俗。使者言倭王以天為兄，以日為弟，天未明時出聽政，跣趺坐，日出便停理務，云委我弟。高祖曰：「此太無義理。」於是訓令改之。王妻號雞彌，後宮有女六七百人。名太子為利歌彌多弗利。無城郭。內官有十二等：一曰大德，次小德，次大仁，次小仁，次大義，次小義，次大禮，次小禮，次大智，次小智，次大信，次小信，員無定數。有軍尼一百二十人，猶中國牧宰。八十戶置一伊尼翼，如今里長也。十伊尼翼屬一軍尼。其服飾，男子衣裙襦，其袖微小，履如屨形，漆其上，繫之於腳。人庶多跣足。不得用金銀為飾。故時衣橫幅，結束相連而無縫。頭亦無冠，但垂髮於兩耳上。至隋，其王始制冠，以錦綵為之，以金銀鏤花為飾。婦人束髮於後，亦衣裙襦，裳皆有襪。攢竹為梳，編草為薦，雜皮為表，緣以文皮。有弓、矢、刀、稍、弩、矟、斧，漆皮為甲，骨為矢鏃。雖有兵，無征戰。其王朝會，必陳設儀仗，奏其國樂。戶可十萬。

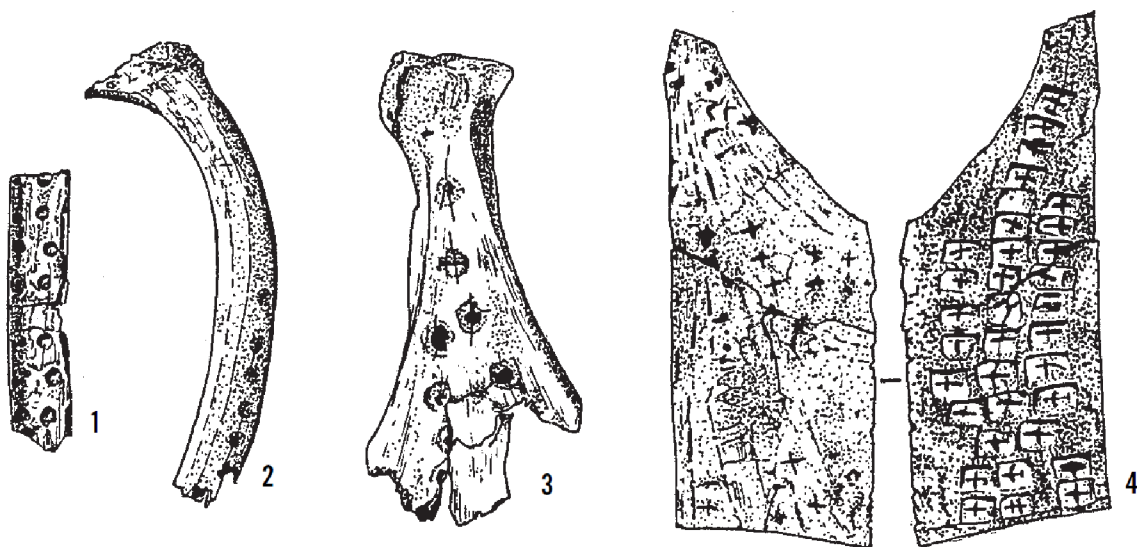
其俗殺人強盜及姦皆死，盜者計贓酬物，無財者沒身為奴。自餘輕重，或流或杖。每訊究獄訟，不承引者，以木壓膝，或張強弓，以弦鋸其項。或置小石於沸湯中，令所競者探之，云理曲者即手爛。或置蛇甕中，令取之，云曲者即螫手矣。人頗恬靜，罕爭訟，少盜賊。樂有五弦、琴、笛。男女多黥臂點面文身，沒水捕魚。無文字，唯刻木結繩。敬佛法，於百濟求得佛經，始有文字。知卜筮，尤信巫覡。每至正月一日，必射戲飲酒，其餘節略與華同。好棋博、握槊、樗蒲之戲。氣候溫暖，草木冬青，土地膏腴，水多陸少。以小環挂鸕鶿項，令入水捕魚，日得百餘頭。俗無盤俎，藉以櫛葉，食用手舖之。性質直，有雅風。女多男少，婚嫁不取同姓，男女相悅者即為婚。婦入夫家，必先跨犬，乃與夫相見。婦人不淫妒。死者斂以棺槨，親賓就屍歌舞，妻子兄弟以白布製服。貴人三年殯於外，庶人卜日而瘞。及葬，置屍船上，陸地牽之，或以小輿。有阿蘇山，其石無故火起接天者，俗以為異，因行禱祭。有如意寶珠，其色青，大如雞卵，夜則有光，云魚眼精也。新羅、百濟皆以倭為大國，多珍物，並敬仰之，恒通使往來。

大業三年，其王多利思比孤遣使朝貢。使者曰：「聞海西菩薩天子重興佛法，故遣朝拜，兼沙門數十人來學佛法。」其國書曰「日出處天子致書日沒處天子無恙」云云。帝覽之不悅，謂鴻臚卿曰：「蠻夷書有無禮者，勿復以聞。」

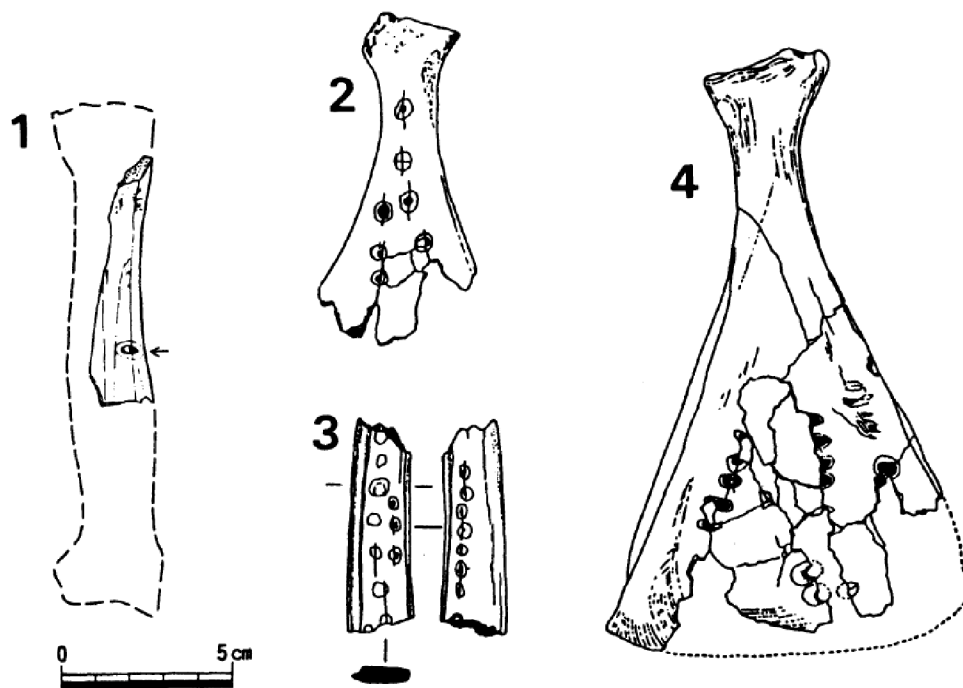
明年，上遣文林郎裴清使於倭國。度百濟，行至竹島，南望舩羅國，經都斯麻國，迴在大海中。又東至一支國，又至竹斯國，又東至秦王國，其人同於華夏，以為夷洲，疑不能明也。又經十餘國，達於海岸。自竹斯國以東，皆附庸於倭。倭王遣小德阿輩臺，從數百人，設儀仗，鳴鼓角來迎。後十日，又遣大禮哥多毗，從二百餘騎郊勞。既至彼都，其王與清相見，大悅，曰：「我聞海西有大隋，禮義之國，故遣朝貢。我夷人，僻在海隅，不聞禮義，是以稽留境內，不即相見。今故清道飾館，以待大使，冀聞大國惟新之化。」清荅曰：「皇帝德並二儀，澤流四海，以王慕化，故遣行人來此宣諭。」既而引清就館。其後清遣人謂其王曰：「朝命既達，請即戒塗。」於是設宴享以遣清，復令使者隨清來貢方物。此後遂絕。

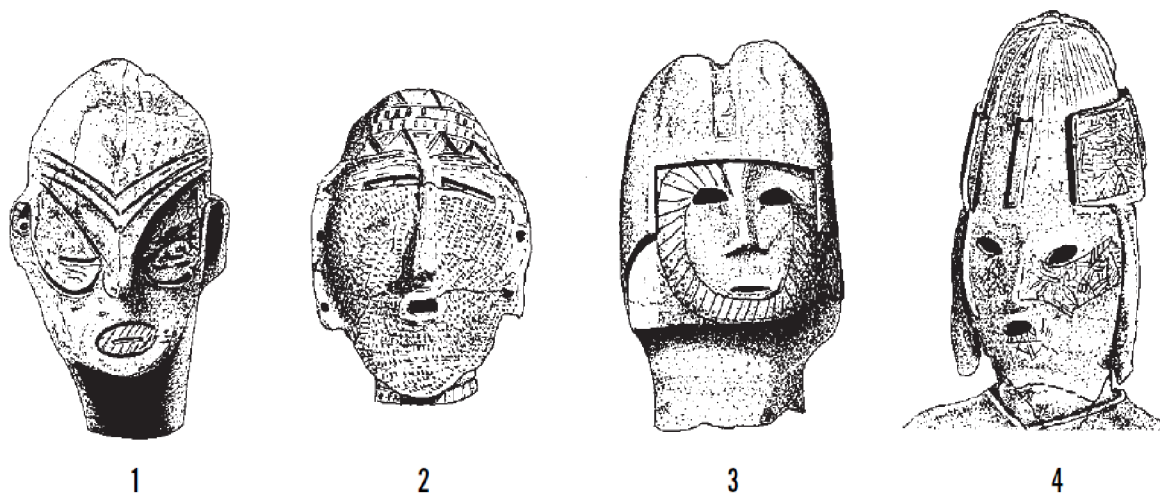
9. Mapa Japonska podél čínského pobřeží (Kidder, 2007, s. 28)

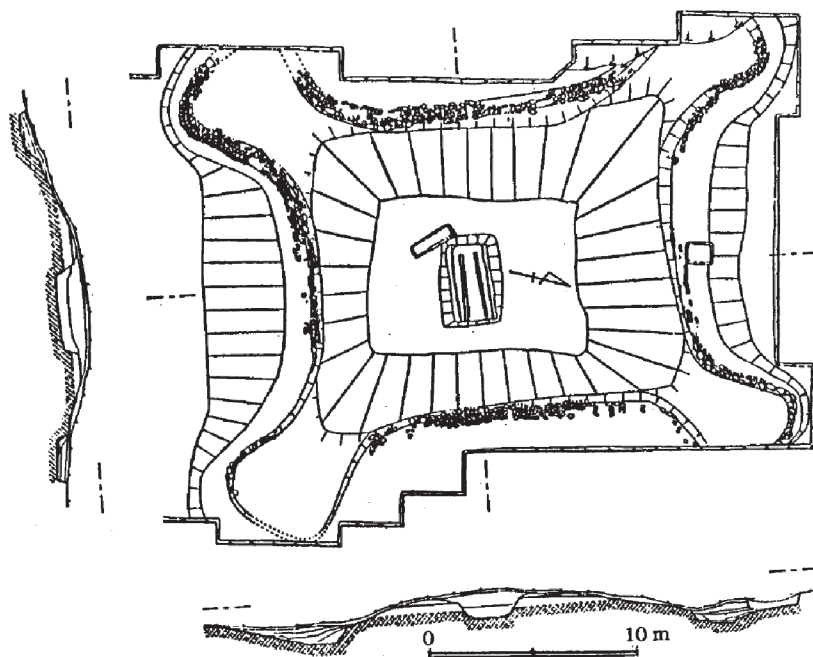
10. Nálezy jeleních kostí používaných k věštění (Kidder, 2007, s. 154)

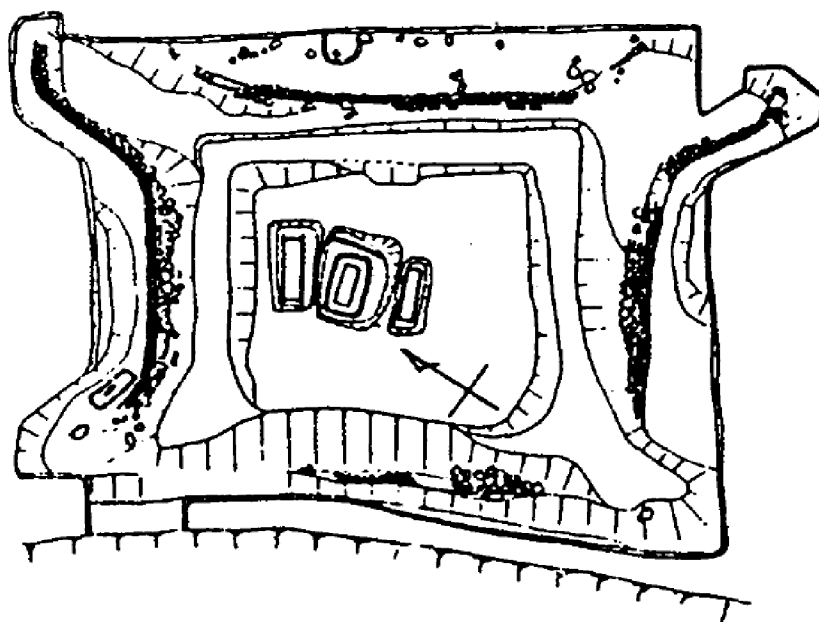
11. Nálezy jeleních kostí používaných k věštění (Hudson, 1992, s. 152)

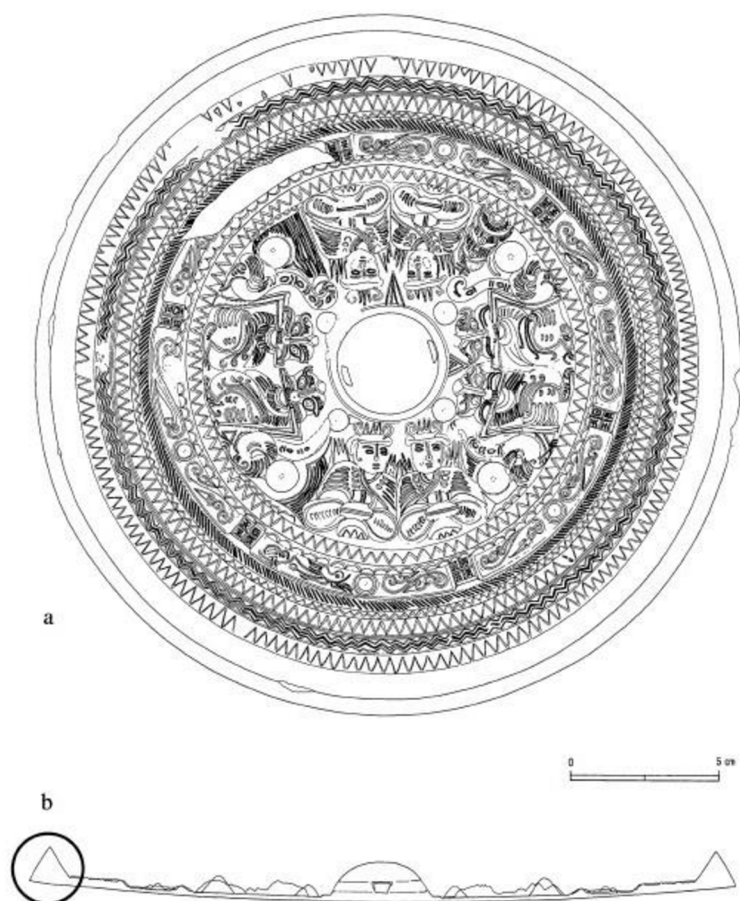
12. Tetování na soškách *haniwa* (Kidder, 2007, s. 14)

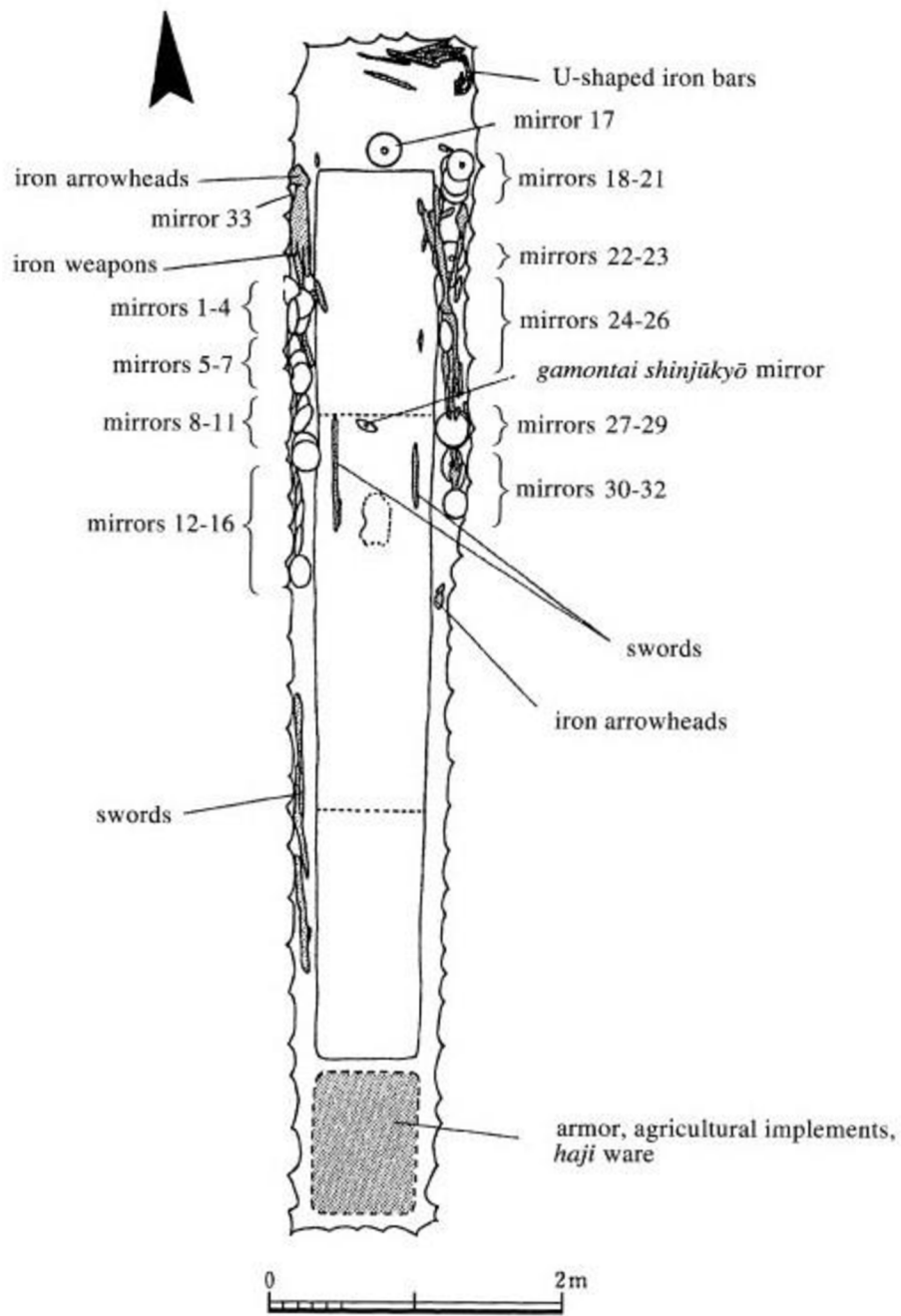
13. Hrobka z oblasti Izumo (Kidder 2007, s. 104)

14. Hrobka z oblasti Izumo (Hudson 1992, 159)

15. Zrcadlo typu *sankakuen šindžúkjó*, pohled shora (a) a z boku (b) (Edwards, 1991, s. 84.)

16. Pohřební komora v kofunu Kurozuka (Edwards, 1999, s. 97)